

АГРО

01(142)'2012

ПЕРСПЕКТИВА

WWW.AGROPERSPECTIVA.COM



СПЕЦТЕМА — 82



ДОСЬЄ — 32



УЗАКОНИТИ АГРОХОЛДИНГИ

Журнал



Унікальний діловий інформаційно-аналітичний щомісячник. Журнал для керівників підприємств-виробників, компаній експортерів-імпортерів, трейдерів, банкірів, інвесторів.

Журнал «АГРО ПЕРСПЕКТИВА»

Індекси:

АП 91879

АП 22951

**МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
БАЗИ ДАНИХ**

«АГРО ПЕРСПЕКТИВА» пропонує бази даних підприємств, які працюють в АПК України чи світу, статистичну довідку за запитом, досьє на підприємство чи компанію.

«АГРО ПЕРСПЕКТИВА»

03191, м. Київ, а/с 90

Загальнокорпоративний

тел./факс: + 38 044 486-8119

Відділ продажів

тел.: (044) 486-8119

факс: (044) 486-29-27

e-mail: client@agroperspectiva.com

Журнал «Агро Перспектива»

Департамент реклами

тел/факс: + 38 044 2202450

e-mail: client@agroperspectiva.com

Департамент по роботі з клієнтами

тел/факс: + 38 044 2202451

e-mail: client@agroperspectiva.com

Редактор сайту

e-mail: editor@agroperspectiva.com

АГРО ПЕРСПЕКТИВА —
З ПЕРШИХ КРОКІВ
БІЗНЕСУ

ТЕМА НОМЕРА

УЗАКОНИТИ АГРОХОЛДИНГИ	44
СПАСИТЕЛІ ЧИ КОН'ЮНКТУРНИКИ	46
HARVEAST HOLDING МОЛОДИЙ ТА АКТИВНИЙ	52
KSG AGRO S.A. СТАБІЛЬНИЙ	54



У НАСТУПНИХ НОМЕРАХ

- АГРОПОЛІТИКА
Земельні апетити ростуть
- БІЗНЕС
Війна сирів
- АГРОСНАБ
Скільки коштує посівна?

АГРОПОЛІТИКА

НОВИНИ 8

ЛОБИ

ПЕКЕЛЬНЕ КРИСЛО ЧИ ЗОЛОТИЙ ТРОН 10
ЛІЗУТЬ І ЛІЗУТЬ ІЗ ЗЕМЛІ НЕВИРІШЕНІ ПИТАННЯ 20

ЕКОНОМІКА

РИЗИКИ ЗАВЖДИ Є 24
СПРАЦЮВАЛИ В ПІВТОРА РАЗИ КРАЩЕ 26
РЕНТАБЕЛЬНІ СУСІДИ 26
ЗАЛУЧЕННЯ КРЕДИТІВ ПІДПРИЄМСТВАМИ АПК 28
КОМПЛЕКСНА АВТОМАТИЗАЦІЯ АГРОБІЗНЕСУ 30

ДОСЬЄ

СІЛЬСЬКИЙ ІНСПЕКТОР 32

ІНТЕГРАЦІЯ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ТА БЕЗПЕКА АПК 34

ПЕРСПЕКТИВНО

СЛОНОВА ТРАВА — ПРОРИВ В С/Г 38

ПОДІЯ

ІНТЕРАГРО-2012 56
AGRO ANIMAL SHOW 57

БІЗНЕС

ЗЕРНО

НОВІ ЧАСИ, НОВІ РЕЗУЛЬТАТИ 58
ПРОДУКТИ ІЗ ЗЕРНА МОВОЮ ЦИФР. 62

ОЛІЙНІ

ЗАХМАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ. 64
ЕФЕКТИВНИЙ І РИЗИКОВАНИЙ 68

МОЛОКО

ЦІННИЙ ПРОДУКТ 72

ГАЛУЗЬ

ЗНАК ЯКОСТІ: БІЛЕ ЧИ ЧЕРВОНЕ 76
ВИНО ПОЧИНАЄТЬСЯ З САДЖАНЦЯ. 80

СПЕЦТЕМА

ВІД ПУНКТУ А ДО ПУНКТУ Б 82
ПОТУЖНЕ ГАЛЬМО 87

АГРОСНАБ

ТЕХНІКА

ПІД ЗНАКОМ ТЕМРО 90
ПОЗИТИВНА ДИНАМІКА 92

НАСІННЯ

ЕКОЛОГІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО 94

БЕЗ КРАВАТОК

ФОТО МІСЯЦЯ

СІЧЕНЬ. ЗИМУЮТЬ РЕКОРДИ 96

VÄDERSTAD

RAPID

На RD 400 COMBI
ЦІНУ ЗНИЖЕНО!!!

Легендарна універсальна зернова сівалка



ВІД ШВЕДСЬКОГО
ВИРОБНИКА ТЕХНІКИ
ПРЕМІУМ-КЛАСУ!



Багатофункціональна культивация дисками з вирівнюванням Crossboard!



Посів монодиском і точне підкорення живлення в міжряддя на швидкості 12-18 км/год



Великі бункери із регулюванням пропорції і потужними вентиляторами Фенкса

Механічний туюковий RAPID – найпопулярніша сівалка Європи. 12 000 одиниць!

Пневматичні серії 6 і 8 метрів для тракторів потужністю від 250 до 550 к.с.

Опція Biodrill – посів мілконасінних (ріпак, гречка, трави) при основному проході



Агроцентр «ЖАШКІВ»: 19200, Черкаська обл., м. Жашків, вул. Промислова, 3.
Тел/факс: (04747) 607 70/71/72/73

Агроцентр «МАРТИНІВКА»: 12041, Житомирська обл., Червоноармійський р-н, с. Мартинівка, вул. Леніна, 26.
Тел/факс: (0413) 196 24 88, 68 000 Моб. 067 548 87 75

ПРОДАЖ: ЗАХІД (067) 408 43 91
ЦЕНТР (067) 408 43 92
СХІД (067) 404 39 52
ПІВДЕНЬ (067) 443 43 01

ПРО ПРАВДУ І КРИВДУ

Пам'ятаєте у Стельмаха: «Ми, малі діти, страх як любили казки! Зимньої пори, як насуне та довга й предовга ніч, заберемося на ніч у тепле просо або жито, з одного боку гріє і з другого парить, гарно так, — і раді слухати бабусю хоч до самого білого світу... А вона, стара та древня, голови на в'язах не здержить, — так вона в неї на всі боки і розхитується, як розпущить бувало свої казки та перекази, й не переслухаєш ніяк!»...

От і аграріям так. Зимньої пори теж можна послухати казки. А головна нині казка — «Про земельну правду та кривду».

Дуже добре останнім часом земельну казку розповідають народні депутати. Один поперед одного стараються, все намагаються привернути увагу вдячних слухачів-аграріїв. Інколи для переконливості навіть сире землю їдять.

Історію про землю активно переказують і державні мужі від Кабміну, теж намагаючись привернути увагу до своєї версії казки.

Казку про землю непогано переповідають і самі селяни, хоча кінцівка щоразу інша. То селяни розказують, як стане добре, коли землями почнемо торгувати, а то, навпаки, переконують, як добре заживуть брати-виробники за умови збереження мораторію на торгівлю землями сільськогосподарського призначення.

Словом, то казка про землю обертається кривдою, а то і правдою. А істина, мабуть, десь посередині.

Але як у казці мовиться: швидко казка розповідається, та нешвидко справа робиться. Так і в нас із ринком землі.

Історія про землю почалася давно-давно, але кінця-краю оповіді не видно. З кожним днем та роком історія обростає новими подробицями, чутками. У ній з'являються нові герої, нові повороти сюжету, неочікувані події та чарівні пригоди.

Одна з інтриг земельної казки — усі герої незадоволені та обездолені: і агрохолдинги, і фермери, і прості індивідуали. Навіть влада і та незадоволена, бо не чекала, що земельна казка розтягнеться на роки, що триватиме так довго, що не буде їй ні кінця, ні початку.

А найбільша інтрига земельної казки — ніхто не знає, чим закінчиться ця історія. Кому які права дадуть, у кого що заберуть, кого приголублять, а кому, навпаки, дістанеться на горіхи.

Поки всі на свій лад переповідають земельну казку, земля спочиває під сніговою ковдрою. Набирається сил перед весняною посівною.

Ще трохи — і почнеться нова казка. Про те, як та чим селяни озимину пересівали.

Лара Grain UKraïne

«АГРО ПЕРСПЕКТИВА» — журнал про аграрний бізнес та для аграрного бізнесу. Інформаційно-аналітичне видання для керівників підприємств та компаній. КВ 10475 від 04.10.2005 р. Видається з 1999 р.

Передплатні індекси: річний — 91879, щомісячний — 22951

Засновник та видавець: ТОВ «Аграріка»

Директор: Олег ТИМКІВ

тел.: +38 044 220-2444

obt@agroperspectiva.com

Координатор: Лариса ГУК

тел.: +38 044 220-2450

lguk@agroperspectiva.com

Над номером працювали

Віктор Діхтяр, Сергій Зінченко, Валерій Махаришко, Лара Максимова, Юлія Набок-Бабенко, Надія Руденко, Олександр Пшеничний, Валерій Чопенко

Використано матеріали, авторами яких є

Т. Бабенкова, Т. Божидарнік, В. Ващенко, О. Ганженко, І. Глухова, М. Гуменюк, Я. Давиденко, В. Кавк, В. Куріло, О. Олійник, В. Плявський, В. Перверська, М. Роїк, В. Русан, О. Собкевич, О. Червонченко, А. Юрченко

При підготовці номера використано матеріали НІСДУ, НААНУ, урядового порталу, порталу ВР, Інтерфакс-Україна, УНІАН, РБК Україна, Bloomberg



Матеріали, помічені цим знаком, друкуються на правах реклами.

Літературний редактор

Юлія Набок-Бабенко

Дизайн і верстка

Павло Карнаухов

Інформаційне забезпечення,

маркетинг, реклама ТОВ «Аграріка»

Точка зору редакції не завжди

збігається з думкою авторів публікацій.

Передрук матеріалів, надрукованих

у журналі, допускається тільки за узгод-

женням із редакцією. Всі права захищені.

Редакція не несе відповідальності за дост-

овірність інформації, що надрукована

в рекламних оголошеннях.

Друк «Формула-І»

Адреса редакції

Україна, 01054, м. Київ, МСП-601,

вул. Воровського, 22

тел.: (044) 486-8119

E-mail: editor@agroperspectiva.com

Служба реклами

тел./факс: (044) 486-8119,

client@agroperspectiva.com

Служба передплати

тел.: (044) 486-9171,

client@agroperspectiva.com

IT-відділ admin@agroperspectiva.com

http://www.agroperspectiva.com

Новорічна балада по-аграрному

Через ліс-переліс,
через море навкіс
Дід Мороз для селян подарунки ніс:
кому — трактор новенький,
кому — комбайн гарненький,
кому — крутий навігатор,
кому — місткий елеватор,
кому — кредит безпроцентний,
кому — насіння центнер,
кому — сівалку вродливу,
а кому — ще й «Агро Перспективу».

Минають дні як дні, і раптом —
ціла драма:

зламався трактор через кілька днів,
злетіла лапа і зігнулась рама,
забився сошник і двигун згорів.

Ото біда — уже й не раді диву,
нема в кого спитати — от напасть!

Побігли всі по «Агро Перспективу»,
бо лиш вона всім відповідь надасть.
На кожен смак і на потрібну тему
стаття чи огляд, ціни чи прогноз
складну й не дуже вирішать проблему...
Хай кожному приносить Дід Мороз
тижневики, журнал чи, може, огляд —
усе згодиться в нашому житті:
про догляд техніки й рослинний догляд,
цікавий досвід, істини святі.

Тож хай побільше подарунків долі
вам Дід Мороз на свято принесе.
Хай буде в складі й на столі доволі,
нехай все сходить та цвіте усе!

Хай техніка не знає зносу й зламу,
нехай росте й росте врожаю вал,
Хай у потрібну мить допомагає
вам наш тижневик, огляд чи журнал!

www.agroperspectiva.com



В ходе переговорного процесса нам удалось достичь оптимального баланса между защитой интересов отечественного сельхозтоваропроизводителя и доступом иностранных компаний на российский рынок. Достигнуты договоренности по объему государственной поддержки. Синхронизированы ветеринарные и фитосанитарные нормы и правила с международными стандартами. Это расширяет возможности российского бизнеса по выходу на международные рынки и создает благоприятные условия для иностранных инвестиций.

Елена СКРЫНИК,
министр сельского хозяйства России

Реформа харчової галузі передбачає створення єдиного компетентного органу на основі Державної ветеринарної та фітосанітарної служби. Проте, це не означає, що відтепер лише ветеринарні лікарі мають контролювати продукти рослинного походження або спеціальне дієтичне та дитяче харчування. Саме з цією метою до штату державної служби компетентного органу будуть переведені фахівці з інших структур.

Іван БІСЮК,
голова Державної ветеринарної та фітосанітарної служби

Для нас важливо підтримати особисті селянські господарства, тобто приватний сектор. Сьогодні така форма власності, як городи, займає площу майже 3 млн га. Наявність такої форми господарювання є великим позитивом для нашої країни й національної особливості, яку треба обов'язково зберегти.

Микола ПРИСЯЖНИЮК, міністр агропроду

Враховуючи ситуацію на світових ринках, наявний експортний потенціал України в зерновому секторі матиме важливе значення для покращення ситуації з сальдо зовнішньоторговельного балансу України, яке за підсумками 2011 року може становити до мінус 14 млрд USD та платіжним балансом країни загалом. Тому, враховуючи високий врожай зернових, жодних збоїв в експорті українського збіжжя не повинно бути.

Анатолій КІНАХ, народний депутат

Незважаючи на рішучі кроки у сфері дерегуляції, досі 88 органів мають контрольні повноваження. Видають документи дозвільного характеру 37 органів. Бродський є? Видають, анулюють ліцензії 34 органи. А має право зупинити або призупинити господарську діяльність 21 орган. Це абсолютно неприйнятна ситуація.

Микола АЗАРОВ,
Прем'єр-міністр

Сучасні цивілізовані інструменти впливу на ринок, такі як деривативи, позитивно впливають на продовольчу безпеку держави. На жаль, сьогодні ми використовуємо інші інструменти, такі як ручне регулювання, через що селяни і сама держава втрачають величезні кошти.

Леонід КОЗАЧЕНКО,
президент УАК

Федеральная служба по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека сообщает, что при выборочном исследовании образцов находящихся в обороте сыров производства Украины на соответствие ФЗ «Технический регламент на молоко и молочную продукцию» от 12.06.08 №88-ФЗ, ГОСТ Р 52253-2004 «Масло и паста масляная из коровьего молока» установлено, что все 14 образцов сыров имеют в составе растительные жиры, информация о наличии которых не обозначена на этикетке, что вводит в заблуждение потребителя продукции и является нарушением ФЗ «Технический регламент на молоко и молочную продукцию» от 12.06.08 №88-ФЗ.

Роспотребнадзор о качестве украинских сыров

Наверное, заинтересованные чиновники считают, что механизм с эксклюзивными правами Государственного земельного банка позволит им тихо реализовать свои коррупционные схемы — покупку за бесценок земли у крестьян и концентрацию паев в объеме 10-15 млн га.

Петр ПОРОШЕНКО, председатель Совета НБУ

Щоб бути присутніми на європейському ринку, треба грати за їх правилами. І саме в цьому контексті ця угода унікальна. Якщо ми будемо успішно імплементувати ті положення, які закладені в угоду, то, можливо, років через п'ять ми матимемо у сфері торгівлі ситуацію, близьку до тієї, що є на європейському ринку: і правила, і умови діяльності українського бізнесу в Україні, і умови діяльності європейського бізнесу в Україні, і взаємно у Європейському Союзі, вони будуть прирівняні.

Валерій ПЯТИЦЬКИЙ,
урядовий уповноважений з питань європейської інтеграції

НАСІННЯ КУКУРУДЗИ

ПОСУХО- ТА ЖАРОСТІЙКІ ГІБРИДИ

- ✓ потенціал врожайності на рівні світових стандартів
- ✓ гібриди кукурудзи різних груп стиглості ФАО 150-500
- ✓ стабільний врожай при різних умовах вирощування
- ✓ оптимальна ціна
- ✓ різні напрямки використання, – зерно, силос, крупа

Рекорд
2011 року
172,6 ц/га



ЛИШЕ СПОСТЕРІГАТИ ЗА ЗРОСТАННЯМ...

КОМПАНІЯ «МАІС»

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ, м. Синельникове, вул. Тельмана, 5,
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ, м. Борщів, вул. С. Бандери, 138
Тел.: (056) 785-25-47, тел./факс: (05663) 222-14, 222-15

info@maize.com.ua
www.maize.com.ua



MAIS
DNEPROPETROVSK

ПЛЮС СП

Сільськогосподарська компанія Continental Farmers Group та компанія ED&F Man Holdings створять спільне підприємство, основною діяльністю якого є виробництво цукрових буряків для забезпечення сировиною цукрового заводу компанії в Миколаївській області.

Заплановано, що Continental Farmers Group, зокрема, відповідатиме за виробництво й збирання буряку на підконтрольних СП землях.

Continental Farmers Group з активами в Україні та Польщі спеціалізується на вирощуванні ріпаку, картоплі, пшениці, цукрового буряку та кукурудзи. Працює в Україні з 2006. Наразі компанія орендує близько 21 тис. га земель на Західній Україні.

У Польщі Continental Farmers володіє близько 1,6 тис. га та орендує ще 1,1 тис. га. ED & F Man Holdings є одним із найбільших виробників цукру в світі. Компанія працює в понад 40 країнах.

ФОСФА. НОВІ ПРАВИЛА АРБІТРАЖУ

ФОСФА, яка об'єднує учасників олійного ринку, вводить нові правила арбітражу.

Нововведення стосуються також порядку використання можливості поновлення права на позов. Тепер відновлення права на позов можна застосовувати лише один раз протягом одного року після призначення арбітра і не більше, ніж на один рік.

Раніше відновлення права на позов могло бути використане сторонами неодноразово в межах одного

року з моменту попереднього відновлення.

Також ФОСФА збільшила розмір обов'язкового депозиту при застосуванні апеляційної процедури. Новий арбітражний регламент ФОСФА діє щодо всіх арбітражних процедур, ініційованих після 1 січня 2012 року.

Крім змін в арбітражний регламент, з 1 січня 2012 року набрали чинності і нові Рекомендації з арбітражу та апеляції ФОСФА (Guide to Arbitrations and Appeals).

NOBLE GROUP СКУПОВУЄ

Антимонопольний комітет дозволив нідерландській Noble Jade (входить до складу Noble Group) купити більше 50% Каракубського хлібоприймального підприємства (Донецька область). Підприємство має потужності зі зберігання 53,5 тис. тонн зерна, надає послуги з доробки і зберігання зернових та соняшнику.

Noble Resources Ukraine є дочірньою компанією Noble Group Limited — великої компанії, яка займається управлінням системою постачань сільськогосподарської продукції, а також інших сировинних товарів.

Акції Noble Group Limited котируються на Сінгапурській фондовій біржі.

ЗБУДУВАЛИ

На території ДП «Миколаївський морський торговельний порт» завершена реалізація одного з найбільших інвестиційних проектів області — перевантажувального зернового терміналу американської компанії Bunge.

Обсяги складів становлять 140 тис. тонн одночасного зберігання зерна. Планова річна потужність — 4 млн тонн вантажів. Загальна вартість проекту — близько 100 млн USD.

ЗАВЕРШИЛИ

Корпорація «Укравіт» завершила реструктуризацію Черкаської фабрики агрохімікатів, збільшивши виробничу потужність підприємства майже в 10 разів — до 10 тис. тонн готової продукції на рік.

Реструктуризація підприємства тривала два роки, зокрема, за цей час побудовано нові виробничі лінії, налагоджено процес виготовлення тари, запущено в експлуатацію склад площею 2,5 тис. кв.м для зберігання сировини та готової продукції.

«Укравіт» планує протягом 2–3 років інвестувати близько 100 млн грн в будівництво нових виробничих потужностей та вдосконалення технологічних процесів. Основними напрямками діяльності є виробництво й продаж пестицидів, добрив із мікроелементами, засобів для знищення гризунів та побутових комах.

БУДУЄ

До літа компанія ATRO Corporation Ukraine планує завершити будівництво зернового терміналу на території порту «Ніка-Тера». Пропускна спроможність нового об'єкта — 2 млн тонн на рік.

РОЗМІСТИВСЯ

«Холдинг Південний» (Севастополь) розмістив облігації серії «А» на 75 млн грн. Про це повідомив емітент у системі розкриття інформації Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦБФР).

Цінні папери випущені в бездокументарній формі з відсотковою ставкою на весь термін обігу на рівні 14% річних. Їх погашення заплановано в період з 1 липня по 31 серпня 2016. Умовами випуску передбачена можливість дострокового погашення.

Залучені фінансові кошти «Холдинг Південний» має намір використати на фінансування будівництва комплексу з перевалки зерна і вантажів у контейнерах (80% залучених коштів), придбання нового обладнання, розвиток існуючих потужностей та об'єктів матеріально-технічного забезпечення (15%), а також на фінансування налагодження експорту зерна через морський порт у Севастополі, підвищення якості послуг (5%).

«Холдинг Південний» заснований у 2002 році.

Згідно з річним звітом компанії, її чистий дохід протягом 2010 року виріс в 3,24 рази — до 5,238 млн грн. Чистий збиток скоротився на 33,2% — до 3,743 млн грн.

**МІЖНАРОДНИЙ ФОРУМ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА УПАКОВКИ IFFIP**

**03-05 квітня
2012**



IFFIP – КОНЦЕПТ УСПІХУ



Місце проведення-ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР **КИЇВ ЕКСПО ПЛАЗА** Україна, м. Київ, вул. Салютна, 2-Б

Організатор форуму: **ТОВ «Київський міжнародний контрактний ярмарок»**
 Дирекція форуму: (+38 044) 461 93 42, 461 93 53, 490 62 34, 494 42 54
 E-mail: info@kmya.kiev.ua, pack@kmya.kiev.ua, ptm@kmya.kiev.ua, prod@kmya.kiev.ua, bci@kmya.kiev.ua



www.kmya.kiev.ua



Лара МАКСИМОВА, «Агро Перспектива»

ПЕКЕЛЬНЕ КРІСЛО ЧИ ЗОЛОТИЙ ТРОН

Зустріч із міністром агропроду Миколою Присяжнюком переносилася кілька разів. Коли врешті-решт дату та час було погоджено, втрутилися зовнішні сили у вигляді намірів Міносвіти забрати в Мінагропроду аграрні ВНЗ під своє крило. Перше враження від зустрічі — величезна заклопотаність міністра, яку видавали стомлені та ледь почервонілі очі. Попри початок року й новорічні свята, в аграріїв кипить робота. Треба вирішити, де взяти додатковий обсяг насіння для пересіву озимини, оптимізувати потоки продажу зерна, особливо кукурудзи, аби селяни навесні знову її сіяли. Треба з'ясувати питання палива, добрив. А головне, звісно ж, розв'язати проблеми з фінансами, адже саме коштів бракує АПК для розвитку. Про це й була наша розмова. Пан Присяжнюк поділився власним сприйняттям наріжних каменів агросектору: від врожаю до майбутнього земельного ринку.

Бути першою особою в аграрному секторі — то непросто. З одного боку, це влада, а влада, як правило, приносить задоволення, проте, з іншого боку, — це велика відповідальність, а бути відповідальним — не завжди приємно.

Однак що не кажіть, а влада — то сила. Як казав Джон Мільтон: «Краще царювати в пеклі, ніж прислужувати на небесах».

Крісло аграрного міністра — що це? Це, безперечно, влада. Вирішувати питання експорту та імпорту, комусь дозволяти, комусь забороняти, комусь допомагати, когось критикувати і так до безкінечності.

Але якщо всім здається, що крісло міністра є царським тронем, то як саме сприймає свою посаду пан Микола — знає тільки він.

Микола Володимировичу, почнімо з рекордів. Рекордний врожай зерна, кукурудзи, соняшнику. А тоді відразу проблеми з озиминою... Як Ви ставитеся до успіхів і невдач? Адже цей сезон може бути невдалим... Чим будемо «перекривати»?

Справді, 2011 рік був вдалим для аграрного сектору, але ми добре розуміємо, що співпало багато чинників, — і сезон виявився успішним. Головним. І ми цього не заперечуємо: ані міністерство, ані я як міністр. Були достатньо сприятливими природні кліматичні умови. І не лише для зернових, а й для всіх сільськогосподарських культур. Отож, це перший чинник.

По-друге, у 2011 році сільгоспвиробники збільшили площі посіву й посадки сільгосппродукції. Це теж позитивний сигнал.

По-третє, важливу роль відіграла й аграрна наука. Вивчивши природно-кліматичні умови минулих років, проаналізувавши зимівлю озимих 2010 року, вчені рекомендували провести весняно-польові роботи і збільшити посіви кукурудзи. Я вважаю, що ці рекомендації теж дали позитив. Чому? Тому що ми виростили й зібрали рекордний урожай кукурудзи. Якщо 2010 року ми мали 12 млн тонн цієї культури, то в 2011 — 23 млн тонн.

Зазначу, що вельми важливо, аби сільгоспвиробник прислухався до науковця.

І ще один позитивний сигнал полягає в тому, що сільгоспвиробник таки прислуховується до аграрної науки.

Даруйте, а соняшник, площі під цією культурою розширюються, попри рекомендації вчених.

Щодо соняшнику, то виробники більшою мірою враховують економічні мотиви, аніж побажання вчених. І наука, на жаль, ще не може сказати, чим замінити соняшник. З одного боку, соняшник — це та культура, яка перевищує рекомендовані площі посіву, а з іншого — забезпечує прибутки.

Ми крок за кроком, без кардинальних і радикальних змін це питання теж вирішимо. Але дуже й дуже поступово. Чому? Тому що 20 років ми дозволяли збільшувати площі. Звісно, ми не можемо за один рік обмежити до науково-рекомендованих норм, на це є багато чинників, насамперед, економічних.

Крім того, ми повинні зменшити площі посіву, але не можемо зменшити валове виробництво. Таким чином, потрібно вирішити питання врожайності. А це й насіння, це і добрива, це і технології, і ще багато чинників.



Цієї весни аграрії активно пересіватимуть озимину соняшником, хоча є норми й система сівозміни.

Я вам скажу так. Міністерство і наука не орієнтуються на збільшення посівів соняшнику. Наука рекомендує, а ми орієнтуємо виробників, у першу чергу, збільшити ще на 700 тис. га площі під кукурудзою. Економіка підтверджує, що врожайність кукурудзи достатньо висока, а цінова політика на світовому ринку — сприятлива.

Також будемо рекомендувати зберегти, а подекуди навіть наростити площі під круп'яними, тому що вони все більше стають експортноорієнтованими.

Звичайно, збільшуватимемо посіви ячменю і будемо радити надалі це робити, адже, наприклад, Саудівська Аравія (один із найбільших імпортерів ячменю, що, до речі, орієнтується на наш ячмінь) зацікавлена в закупівлі цього продукту.

Паралельно з рекомендаціями ми будемо інформувати виробника про попит на ячмінь. Переконаний, що нам вдасться, працюючи з урядом Саудівської Аравії, провести форвардні закупівлі ячменю і профінансувати розширення площ під ячменем.

Щодо соняшнику. Скажу відверто, якщо вибрати з-поміж двох бід, то навіть за умови збільшення посівів соняшнику на 5%, ми не будемо кричати «караул». Ми маємо складні природно-кліматичні умови і великий відсоток озимих, що не зійшли.

Наступне логічне запитання: чи чекати аграріям допомоги від влади, як було в попередні роки?

Локальні питання вже вирішуємо. Урядом передбачено 20 млн грн на закупівлю насіння. Більше того, уряд згодний за умови рекомендацій науки на додатковий імпорту насіння тій чи іншій культурі. Ми (влада) підемо бізнесу назустріч і надамо пільги на певний обсяг насіння, наприклад, на звільнення від сплати мита та сплати ПДВ. Для чого це потрібно — для того, щоб насіння, яке необхідно додатково завезти, не здорожчало, бо виробник і так вже витратився на посів озимих.

Коли матимемо відповідні розрахунки і зробимо висновок, що це необхідно, то, переконаний, Верховна Рада швидко розгляне це питання і прийме позитивне рішення.

Друге важливе питання — паливно-мастильні матеріали і добрива. Я доповідав Прем'єр-міністру про добрива — і він погодився, що це аномальна ситуація, коли внутрішня ціна на добрива на 10–20% вища, ніж експортна.

У результаті це призводить до зростання імпорту добрив з Російської Федерації. Ми не проти добрив, вони якісні, але це імпортозаміщення.

Тому Мінагрополітики вирішило, що варто запропонувати Кабінету Міністрів, аби внутрішня ціна на добрива була прив'язана до експортної ціни. З одного боку, ми не можемо змусити виробників добрив продавати собі в збиток, але, з іншого — дозволити їм використовувати монопольне становище ми теж не можемо.

Щодо паливно-мастильних матеріалів. Протягом 2011 року всі енергоносії зросли в ціні, і звичайно, ріст цін впливає негативно, а з урахуванням того, що ще 2 млн га треба пересівати, то ситуація досить складна.

Наразі робоча група і представники Міністерства палива та енергетики відпрацьовують механізм здешевлення



палива для пересіву і для проведення весняно-польових робіт.

Хочу зазначити, що минули ті часи, коли держава тільки давала селянам. Тому ми будемо пропонувати пільгові добрива (за цінами нижче ринкових) під угоди по форвардних закупівлях. Таким чином влада зможе мінімізувати ризики впливу на ціни на внутрішньому ринку на сільгосппродукцію, в першу чергу, на хліб.

Я так розумію, що допомога селянам навесні — це один із пріоритетів влади. Які ще пріоритети в АПК на 2012 рік? І чи не обернеться посилена увага уряду до того чи іншого сегменту продовольчого ринку його дестабілізацією? Чому так запитую, тому що бізнес завжди невдоволений, коли влада активно працює в тому чи іншому секторі економіки. Бізнес не любить, коли змінюються правила гри...

Абсолютно з Вами згодний. Знаєте, я теж не прихильник таких миттєвих втручань.

Ми розуміємо, що бізнес чітко орієнтується на ринок, що економіка ринкова і т.д. Уряд не планує змін в агросекторі. Усі позиції уряду раніше задекларовані, цього року ми нічого змінювати не будемо, єдине, можливо, доповнимо фінансовими підтримками низку проектів. Крім того, влада максимально сприятиме просуванню нашої продукції на зовнішніх ринках.

Кардинальних втручань не буде ще й тому, щоб не зумовити негативних наслідків для ринку.

Завдання уряду — дати орієнтир на довгострокову перспективу з точки зору продовольчої безпеки, постійно аналізувати зовнішні ринки і лобіювати нашу продукцію там.

Отож, влада має кілька завдань. Насамперед, продовольча безпека, гарантувати ту мінімальну кількість продуктів харчування, які необхідні для забезпечення потреб українського населення.

Друге завдання — розширення і збільшення експорту продукції, тут ми зорієнтовані згідно з національним планом дій (затверджений указом Президента). Працюємо в межах програми розвитку аграрного сектору до 2015. Наше завдання — збільшити валове виробництво с/г продукції, а найголовніше — збалансовано збільшувати, а не однобоко.

До речі, наразі ми працюємо над законом про сільське господарство. План — забезпечити навантаження на 100 га ріллі відповідно до природно-кліматичних умов та рекомендацій фахівців, щоб навантаження забезпечувало сільгоспвиробнику з одного гектара максимальний прибуток.

Звісно, світ від нас чекає насамперед зернових, але ми не можемо і не хочемо бути однобокими, однак нас поки по інших продуктах неохоче пускають на зовнішні ринки.

Зернові — це пріоритет. Але треба думати і про виробництво м'яса, в першу чергу, яловичини, виробництво м'яса. Влада мусить мотивувати ці напрямки сьогодні, хоча вони реально привабливі для інвесторів.

Які ще пріоритети, крім зернових, молока та яловичини? Овочі?

З точки зору виробництва це зернові, пріоритетом є також молочне скотарство, вирощування м'яса свинини та яловичини.

Другий стратегічний напрямок — це технічне переоснащення, бо вирішення цього питання вельми важливе для реалізації національного проекту «Зерно».

Нині ми працюємо над проектами, що мають стимулювати розвиток машинобудівельної галузі, зокрема створення на території країни виробництв основних видів техніки, парк якої потребує оновлення та модернізації.

Щоб збирати нинішні врожаї, треба оновити 7 тис. комбайнів. Одна компанія, якою б великою вона не була, цей проект не осилить. Це по-перше. А по-друге, виробник має право вибору: або купувати комбайни російсько-го чи білоруського виробництва, або купувати комбайни високого класу.

На даному етапі ми говоримо, що варто передбачити певні преференції для імпорту техніки. Зараз дискутуємо, вивчаємо досвід інших країн. Нагадаю вам, що держава частково компенсує вартість техніки вітчизняного виробництва або техніки спільного виробництва, де питома вага українських запчастин складає 50%. Ми пропонуємо розглянути локалізацію виробництва техніки в часі і забезпечувати збільшення відсотку українських вузлів поетапно. Наприклад, спочатку 20%, 30%. Протягом 5 років забезпечити локалізацію виробництва, наприклад, на рівні 60–70%. До речі, виробники техніки це сприймають.

І я переконаний, що цей напрямок розвиватиметься. Пріоритетними для нас є зернозбиральні комбайни і багатосильні трактори (більше 300 к.с.). Інші напрямки вже розвиваються.

Щодо молочного скотарства, то ми бачимо і фахівці підтверджують, що динамічно зростатиме попит на молочні продукти. На 15–17% у рік, згідно з прогнозами, підвищиться споживання молока та молочних продуктів. Отож, потрібно розвивати цю галузь, мотивувати її. Максимум бюджетних коштів будемо спрямовувати на підтримку цього сегменту.

Ще одне питання — зелені ринки. Вони охоплюють багато напрямків. Це і логістика, це і збереження, і будівництво складів для зберігання, це і теплиці (мова йде про вирощування овочів у закритому ґрунті). Звичайно, екологічно чисті продукти. Маємо концепцію, власні погляди на це.

Зерно, скотарство, овочівництво забезпечують збалансований розвиток.

Так склалося історично, що 33% населення живуть у селах. В інших країнах цього нема і багато економістів нас критикує за те, що ми не можемо мати низьку собівартість продукції, оскільки чимало людей задіяно в її виробництві. Особисто я вважаю, що це, навпаки, наш позитив. До речі, глибоку фінансово-економічну кризу 2009 року міг викликати факт великої кількості населення в місті. Наш селянин стає автономним, він нічого не просить від держави, а навпаки, віддає.

І нам не треба забувати, що близько 3 млн га землі — це городи, присадибні ділянки. Часто-густо ті фрукти чи овочі, що на них вирощують, не доходять до споживача. Це питання з питань. Для нас воно складне, я кажу відверто, але наше завдання — його вирішити. Зокрема, хочемо задіяти потенціал Укркоопспілки (організація з розгалуженою структурою часів СРСР, діяла 70 років). Ми просто зобов'язані використати досвід Укркоопспілки, і тоді є можливість забезпечити найкоротший шлях від виробника до споживача. До речі, це підтверджує проведення ярмарок. За результатами 2011 року сільгосппродукція не здорожчала, а подекуди навіть подешевшала.



Ми порахували ефективність собівартості сільгосппродукції. Взяли для аналізу кілька країн ЄС, Росію, Білорусь. Так от, якщо відняти державну підтримку, то в Білорусі — продукція збиткова, в Росії — збиткова, а наше виробництво, як не дивно, не збиткове. А це означає, що ми повинні розвивати потенціал наших земель.

**Микола ПРИСЯЖНЮК,
міністр агропроду**

Уточніть, бізнес також може брати участь у реалізації зазначених проектів? Це схема 50 на 50 чи передбачені інші варіанти співпраці? Чи взагалі потрібне фінансування з боку бізнесу?

Почну з техніки. Переконаний, що виробники техніки знайдуть собі партнерів. Вважаю, що держава тут не повинна брати участь, вона повинна мати й надавати кошти для агролізингу, особливо лізингу дорогої техніки.

Приклад на базі механічних загонів Державної зернової продовольчої корпорації наочно продемонстрував фермеру, як можна якісно зібрати врожаї навіть за відсутності комбайна: заплатити за послуги, якщо не вистачає фінансів на комбайн, що коштує близько 2 млн грн.

Паралельно ми працюємо над створенням власного зернозбирального комбайну.

А чи варто?

Знаєте, це питання з питань. Адже ми і за часів Радянського Союзу, за часів соціалізму намагалися зробити комбайн. Не зробили за 20 років незалежності. Все намагаємось...

У світі велика кількість багатих держав, але не всі виробляють літаки... У світі велика кількість держав, які вирощують величезні обсяги зернових, наприклад, Аргентина, Бразилія, Китай, але в них немає своїх комбайнів. Вони купують...

Варто чи не варто? Думаю, таки варто працювати, шукати. Ми купуємо техніку, але паралельно працюватимемо над створенням власного зернозбирального комбайну.

Водночас функціонують спільні підприємства. Нині в нас працюють Гомсільмаш (Білорусь), Россільмаш (Росія), є ще фінська компанія (Sampo).

Ринок стане ще більш привабливим, якщо ми законодавчо надамо ті преференції, які необхідно, гарантувавши стабільність правил гри на 5 років.

А далі, можливо, пільги стануть непотрібними, бо відсоток українських вузлів буде більшим, ніж достатнім. За рік чи два не можна зробити двигун чи трансмісію, бо якби могли це зробити, то варто було б не обговорювати, а робити національний комбайн та забути решту проектів.

Водночас кожна країна захищає свої інтереси. Нині весь світ бореться за робочі місця... Компаніям, які готові створювати виробництво з техніки в Україні, треба провести

переговори зі своїми урядами. Ми чомусь сприймаємо, що ринок і демократія в економіці — це вседозволеність, що хочеш — те й роби. Насправді, аграрний сектор — найбільш зарегульована галузь. Приклад — США. Якщо фермер продасть зерно або іншу сільгосппродукцію, яка не узгоджена з Міністерством сільського господарства, він може автоматично позбутися дотацій та підтримки.

Щодо скотарства, то оптимальна схема така: будемо пропонувати 20% фінансування від держави, 20% від місцевих бюджетів, бізнес має внести свої кошти. Плюс, звичайно, кредити.

Ще дуже важливим для нас є розвиток одноосібників. Держава готова вкладати великі кошти, аби одноосібники могли створювати сімейні ферми. Ми будемо надавати і обладнання, і кошти на закупівлю молодняка, для закупівлі охолоджувачів, тому що глобальне завдання — підвищити товарність молока, яке населення виробляє.

Дивіться, що відбувається зараз на ринку. Схвалили закон, яким повернули пільги щодо ПДВ на молоко. На превеликий жаль, перша реакція — ціна на молоко, попри зимовий період, знизилася. От вам і сигнал: правильно чи неправильно вирішили.

Маємо угоду з асоціацією переробників, що пільга, яку повернули, за умови її неефективності, буде скасована. Натомість попросили переробників забезпечити протягом двох років усі населені пункти молокоприймальними пунктами.

Хочу також зазначити: я задоволений, що існує конструктивний діалог із профільними асоціаціями. Якщо 2010 рік ми «притиралися», то нині об'єднали зусилля, а це важливо.

Як часто взагалі до Вас звертаються представники бізнесу? З якими питаннями, проханнями приходять? Минулого літа Україну відвідали і керівники DuPont та Monsanto?

Скажу так. Попередні роки — час, коли ми намагалися зрозуміти одне одного. Я не виключаю, що іноземний бізнес намагався зрозуміти правила гри. Звичайно, найпростіше — завозити готове насіння і продавати. Крапка.

Хочу наголосити, що новому сорту насіння потрібно 15–17 років, аби вирішити питання реєстрації і реалізації для промислового виробництва. Щодо ГМО насіння, то там взагалі процес триває кілька десятків років.

Безпеліційно заявити, що ми робимо так, а не інакше, не можемо. Я не маю права позбавити виробника можливості купити якісне насіння.

Сімейна ферма — це вже двір, це вже хата, в нас люди наші, національні традиції ми пам'ятаємо, нашого українського куркуля знав увесь світ, і ми сьогодні повинні відродити віру в те, що працюю буде увінчано успіх.

**Микола ПРИСЯЖНЮК,
міністр агропроду**

Сьогодні ми конструктивно працюємо. І з Monsanto, і з Pioneer у нас є домовленості, що вони активно співпрацюють з науковими інститутами. Більше скажу: я готовий, за винятком стратегічних інститутів, ініціювати приватизацію наукових інститутів, на базі яких спільно, наприклад, із НААНУ, будуть створюватися наукові центри. Бо наша наука — добротна наука, але банально не вистачає фінансування. А час ми втратили.

Насіннєві компанії погодилися, зараз працюють і створюють спільні наукові центри. Це тішить. Наголошую: порозуміння є, ми поєднуємо зусилля, об'єднуємося, а це головне.

І з зерновиками теж є порозуміння? От нещодавно на «Укрзалізницю» почали нарікати...

З представниками зернового бізнесу співпрацюємо. Ми допомагаємо. Є питання щодо «Укрзалізниця». Вирішуємо в робочому порядку. «Укрзалізниця» повинна мобілізувати всі сили й забезпечити рухомий склад. Крім того, відстоюємо позицію зерновиків щодо мінімізації цін послуг залізниці.

Нам треба експортувати, експортувати і ще раз експортувати...

Але лунали заяви, що через складну перезимівлю озимини знову можуть змінитися правила експорту.

Повернуся трохи назад і нагадаю, що уряд має домовленість із зерновим бізнесом, що в разі виникнення проблеми продовольчої безпеки, влада за 45 днів поперед-

жає трейдерів, спільно приймаємо рішення, що робити. Обмежувати, зупиняти експорт. Порозуміння взаємне. Бізнес почує владу, влада почує бізнес.

Щодо ситуації на ринку зерна, то сьогодні ситуація стабільна. Минулого сезону за наявності квот експорт на початок календарного року складав 12 млн тонн. Нині 10 млн. А загалом зібрано врожаю на 17 млн тонн більше.

Отже, загроз немає, домовленості є. Навпаки, влада прагне мотивувати бізнес, бо потрібно проводити весняну кампанію. Потрібні гроші, а їх можна отримати від продажу врожаю.

УВІЙТИ В ІСТОРІЮ

Минулого року, крім словосполучення «рекордний врожай зерна», на устах у всіх агровиробників, чиновників, простих громадян було словосполучення «ринок землі».

На ринку ходять чутки, що Ви хочете ввійти в історію як міністр, який запровадив купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Наскільки ці розмови відповідають дійсності? Ви внутрішньо готові чи не готові до цього?

Тут така справа, що в канони історії можна ввійти, але питання «як?». Можна бути як позитивним героєм, так і негативним. Якщо спитати мене: чи боюсь я цього питання чи не боюсь, то я скажу, що не боюся.

Але я дуже й дуже боюся помилитися. Чому, власне, так довго обговорюємо, так довго вивчаємо. Уряд виступив з ініціативою направити проект закону «Про ринок землі» на



повторне перше читання. Ми розуміємо, наскільки стратегічно важливе питання.

Наше завдання — не зруйнувати ті обсяги виробництва, які вже маємо. Ми 20 років створювали і говорили про те, як добре, що є агрохолдинги. А тепер сказати їм «ви нам більше не потрібні»? Ми не маємо права, тому що експортний потенціал — це, насамперед, агрохолдинги. При цьому інше наше завдання — зберегти фермера, стимулювати його розвиток. Найголовніше — зберегти українського селянина, українське село, бо це ідентичність нашої країни.

Завдань багато, більше того, вони всі стратегічні. І головне тут — не зробити помилку. А де золота середина, як її знайти...

Я вважаю оптимальним рішення, що закон буде розглянутий, прийнятий, але введення ринку землі буде з 2013 року. А це дає нам можливість зрозуміти, де вади й недоліки.

Вдячний Президенту за підтримку позиції, що ринок землі відкриваємо лише для громадян України, дозволяємо оренду іноземцям. Це залучить інвестиції, а паралельно дасть можливість мати капітал для нашого українського громадянина.

Чому, на Вашу думку, в суспільстві, попри все, є масове несприйняття цього закону?

Є низка причин. По-перше, питання історично важливе, ним легко маніпулювати, особливо опонентам. Можливо, грубо скажу, перепрошую за порівняння, але дуже влучно: це так само, як казати матері чи батькові, що заберемо в тебе дитину. Бо для українського селянина земля — наче його дитина.

По-друге, всі чітко розуміємо, що необхідно зробити все для того, аби село розвивалося. У проекті закону передбачено, що 1% від оренди ми будемо перераховувати на сільські території. Я особисто хочу, щоб сільські громади локалізувалися, ідентифікувалися, визначилися з майбутнім.

Громадам потрібно чітко розуміти, куди спрямувати кошти: будувати овочесховища або молокоприймальний пункт, або школу, або вирішувати питання освітлення.

За сільськими громадами може бути велике майбутнє. Чому ми так цураємося свого, рідного, чому ми думаємо, що тільки великі корпорації можуть мати власні торгові марки. Наші села і фермери теж можуть. Ви подивіться на Європу. Ми вели переговори про зону вільної торгівлі з ЄС, то треба повчитися у них, як захищати назви, географічне походження. Якась провінція невеличка, а захищає своє право на той чи інший товар до останнього.

Подивіться, сьогодні багато споживачів купують кефір певної марки. Чому ми не можемо говорити, що за втра вершкове масло, вироблене в якомусь селі, користуватиметься шаленим попитом, що за ним стоятимуть черги?

До чого я веду? У нас повинні бути і холдинги, і фермери, і середні виробники, і, звичайно, одноосібники.

Як ми можемо допустити, щоб українське село зникло з карти. Навіть якщо відійти від соціальних питань, навіть економічних. Скажіть мені: якщо зникає село, де

було, наприклад, 1000 дворів, кожен мав по 50 соток, а це 500 га земель. Запитання: коли ці 500 га можуть бути введені в обіг, у промислове виробництво? Через 30–50 років, коли всі хати зруйнуються, поки цвинтар зруйнується, поки вирівняється, коли все це переореться. Чи можемо ми на 30 років 3 млн га земель загалом по Україні викреслити з обігу? Не можемо.

От вам сприйняття і несприйняття ринку земель.

Микола Володимировичу, тільки відверто: Вам легко чи нелегко бути міністром?

Знаєте, коли питають, то завжди кажу, що важко, але ж і цікаво. Я ж родом із простого українського села, із сім'ї сільськогосподарських виробників. Батько мій все життя працював агрономом, мама — вчителька. І, може, це буде занадто голосно й пафосно сказано, але я відчуваю, що несучу відповідальність. Я готовий захищати селянина до того часу, скільки буде дозволено.

Вважаю, що це правильний підхід. І при цьому я розумію, що це повинна бути ефективна політика, іншого шляху в нас немає.

Коли приймаєте рішення, чим Ви керуєтесь: думкою підлеглих, покладаєтесь на свої думки? Адже саме від Вашого підпису залежить, буде експорт чи ні, імпортувати насіння чи ні, будуть пільги на ввезення техніки чи ні?

Я, мабуть, як-то кажуть, хитрий українець. Коли мені заступник чи керівники департаментів говорять, що от ми так зробимо, як Ви вирішили, я відповідаю: ви зробіть так, як необхідно, і проінформуйте — я перевірю.

Сьогодні керівники департаментів мають статус заступників міністра. Заступники — це політичні фігури. Плюс центральні органи влади: і земельне агентство, і лісове, і рибне, і сільськогосподарська інспекція потужна.

Моє завдання — дати більше повноважень підлеглим, хоча паралельно це означає і більше відповідальності. Але я хочу, щоб керівник департаменту був керівником галузі. Звичайно, що чиновник має опиратися на наукові інститути. До речі, ми сьогодні закріплюємо за кожним департаментом пріоритетний науковий інститут, який займатиметься стратегією розвитку галузі.

До того ж, ми створюємо інститут прогнозування і економічної стратегії розвитку АПК, плюс ще один інститут займається моніторингом та балансами. Ми створюємо наукове підґрунтя. Ми використовуємо координаційну раду міжнародну, до якої входять фактично всі світові організації, включаючи МВФ, СБ.

Таким чином, будь-яке рішення, особливо стратегічно важливе, має бути вивіреном-перевіреном, через три-чотири фільтри пропущеним, адже ми не маємо права на помилку.

Не хочу повертатися знову до квот на зерно, але рішення було правильним, щоправда, не встигли все вчасно зробити.

ПРОСТО ЛЮДИНА

До речі, о котрій розпочинається Ваш робочий день?

Якщо Ви очікуєте, що скажу «о 5 чи о 6», то це не так. Робочий день завжди починаю о 8 ранку, тому що раніше приїздити в міністерство немає сенсу.

А от о котрій завершується день, то це вже як складеться.

По дорозі на роботу проглядаєте документи чи намагаєтесь трохи перепочити думками?

Знаєте, я живу недалеко від міністерства. На роботу ходжу пішки, трохи намагаюся думати, але часу дуже мало. Це хвилин 10–15.

Домашні якість допомагають Вам відпочивати після робочих буднів?

Присутність сім'ї — сама по собі вже допомога. Хоча, звичайно, намагаються не навантажувати зайвий раз сімейними проблемами. І це теж допомога. Я зі свого боку стараюся вихідний день провести по максимуму з сім'єю.

В Києві чи за містом?

Я проживаю в Києві, в квартирі, тому коли як вийде. Коли вихідні в Києві, коли виїжджаємо за місто.

На батьківщині часто буваєте?

На превеликий жаль, не так часто, відповідь шаблонно: хотілося б частіше, але життя вносить свої корективи.

А як Ви відпочиваєте?

Головна цінність людини — знайти у своєму житті те заняття, від якого ти отримуєш задоволення. Це може бути робота, наприклад. Та й відпочинок. У кожної людини є своя форма, як, де і коли він любить відпочивати. Скажу чесно: море мене не дуже вабить. Я люблю ходити пішки. Люблю працювати на землі. До речі, я в сім'ї — найстарший, а батько був строгим, треба було нагодувати п'ятьох осіб, а зарплата головного агронома становила 110 карбованців. Ми всі до одного і свиней годували, і корів доїли, і картоплю копали, тож бути на городі — теж хороший відпочинок. Але пішохідні прогулянки дозволяють відпочити і фізично, і духовно.

А Ваші колеги в інших країнах?

З одного боку, ми всі схожі, тому що всі піклуються про свою галузь. Однозначно за всіх не можемо сказати, чи є в міністрів з інших країн якість сільське коріння. Інший аспект: у кожного з міністрів агрополітики чи сільського господарства різні завдання, залежно від країни та її пріоритетів.

Навіть функції у міністрів різні. В одній державі аграрний міністр — це статист і прогнозист, у нас так, як Ви бачите, щоденна робота, налагодження обсягів виробництва, забезпечення продовольчої безпеки. У чомусь я схожий з колегами, чимось відрізняюся.

Але що приємно: 90% міністрів сільського господарства різних країн, з якими я спілкувався, своє дозвілля пов'язують з аграрним сектором. Одні мають фермерські господарства, хтось після роботи сідає за трактор, третій іде на ділянку. Єдине на всіх — бажання працювати і любов до аграрного сектору.

А чому Ви не йдете в аграрний бізнес?

По-перше, можуть говорити, що використовую службову становище. А по-друге, мабуть, я вже запізнився, щоб іти в аграрний бізнес і починати щось створювати. АП

Гібриди соняшнику Піонер®

результати випробувань 2011 року



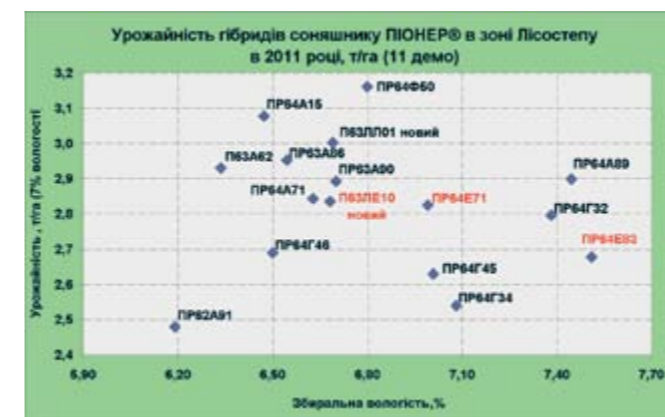
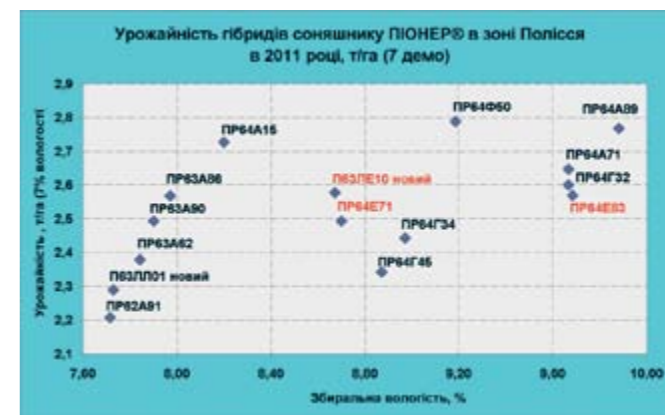
Кліматичні зміни, що відбуваються у світі, не оминули й Україну. В сільському господарстві зростають ризики, пов'язані з виробництвом більшості сільськогосподарських культур. Разом з тим, економічні причини змушують сільськогосподарських товаровиробників збільшувати площі під соняшником, вирощуючи його в 2-3 пільній сівозміні, в наслідок чого виникають нові, більш агресивні раси вовчку соняшникового, зростає концентрація патогенів і чисельність шкідників.

В цих умовах важливою складовою успіху можуть стати високопродуктивні гібриди соняшнику компанії «Піонер», що мають толерантність до нових рас вовчку — PR64Г34, PR64Г46, PR64A71, PR64E71, посухи — PR64A15, PR64Ф50, PR64A89, хвороб та бути

придатними до використання за технологією ExpressSun™ завдяки стійкості до гербіциду Експрес® — П63ЛЕ10 (новий), PR64E71, PR64E83.

З результатами врожайності гібридів соняшнику ПІОНЕР® у різних ґрунтово-кліматичних зонах України у 2011 році можна ознайомитися на графіках, на яких наведено дані з 39 демонстраційних полів.

Розміщення Демо полів соняшнику ПІОНЕР® в 2011 році



Більш детально про продукти ПІОНЕР® Ви дізнаєтесь відвідавши сайт www.pioneer.ua



PIONEER®
A DUPONT BUSINESS

Наука та сервіс для
Вашого успіху®

® тм – зареєстровані торговельні марки
Pioneer Hi-Bred international Inc.

Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»

ЛІЗУТЬ І ЛІЗУТЬ ІЗ ЗЕМЛІ невирішені питання

Таке враження, що чим активніше займатися землею, тим більше невирішених питань з'являється на поверхні.



У процесі проведення земельної реформи в Україні у приватну власність було передано 27,7 млн га сільськогосподарських угідь, які розподілені між 6,9 млн громадян країни (у середньому по Україні один власник паю одержав 4 га сільгоспугідь). Понад 6,5 млн громадян (або 96%) оформили державні акти на право власності на земельну ділянку і 6,2 млн (92,3%) — отримали акти на руки. Нині з цих земель 17,4 млн га (63%) здається громадянами країни в оренду, 4,4 млн га (16%) обробляється власниками, 1,2 млн громадян не визначилися, як розпоряджатися сільгоспугіддями площею 4,1 млн га. Крім того, 1,8 млн орних земель не використовуються внаслідок володіння ними найменш економічно активної частини сільського населення, пенсіонерів та осіб передпенсійного віку, а також особами, які одержали земельні ділянки сільгосппризначення у спадщину, але не проживають на селі і не планують займатися сільським господарством.

Сучасна система управління сільськогосподарським землекористуванням характеризується наявністю проблем, основними з яких є:

- незавершеність розмежування земель державної та комунальної власності;
- незавершеність інвентаризації земель і створення системи державного земельного кадастру;
- невирішеність окремих питань регламентації порядку реєстрації земельних ділянок та ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру;
- невизначеність організаційно-правових засад здійснення зонування земель;
- відсутність регламентів використання земель.

Розмежування

Розмежування земель державної та комунальної власності здійснюється повільно, ця процедура не вигідна органам місцевого самоврядування, оскільки в результаті обсяги земель, якими вони розпоряджаються, будуть суттєво зменшені.

На сьогодні в Україні розмежуванню підлягає 29,1 млн га земель державної власності. З моменту при-

йняття Земельного кодексу в Україні органами виконавчої влади та місцевого самоврядування прийнято 4061 рішення щодо розмежування земель державної та комунальної власності на площі майже 8 млн га. Згідно з прийнятими рішеннями замовлено 1030 проектів землеустрою щодо розмежування земель державної та комунальної власності на загальну площу 1,6 млн га. Із загальної кількості замовлених проектів землеустрою затверджено 73 на загальну площу 165,9 тис. га. За 2004–2011 роки роботи з розмежування земель державної та комунальної власності профінансовано з державного та місцевих бюджетів лише на 0,5%.

Причинами зволікання робіт із розмежування земель державної і комунальної власності є громіздкі процедури розмежування, встановлені Законом України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» від 05.02.2004 року №1457-IV. Цим Законом, зокрема, передбачено суцільне межування, тобто визначення меж усіх без винятку земельних ділянок, які залишаються у власності держави або переходять у власність територіальних громад.

Крім того, встановлено необхідність проведення розмежування земель шляхом розробки відповідних проектів, вартість яких може становити 6,0–6,7 млрд грн. Однак розмежування може швидко і без суттєвих бюджетних витрат проводитися без проектних робіт, виключно за даними державного земельного кадастру та за спільними рішеннями відповідних органів місцевого самоврядування і спеціально на те уповноважених органів виконавчої влади.

Інвентаризація

Запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення неможливе без інвентаризації земель. На сьогодні інвентаризацію земель в Україні не завершено, достовірна інформація щодо стану земельних ресурсів і землекористування відсутня. Станом на початок 2011 року в державному реєстрі земель обліковуються семантичні та картографічні характеристики лише близько 11,7 млн земельних ділянок, або 46,6% від їх загальної кількості, яка сягає 25,1 млн. Інвентаризацію

земель населених пунктів проведено на площі 4776,68 тис. га або 64,2% від загальної площі, а за межами населених пунктів проінвентаризовано земель несільськогосподарського призначення на площі 8121,87 тис. га, або 77,8% від їх загальної площі.

Нині фактично відсутня інформація про якісний стан ґрунтового покриву, адже бонітування ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення останній раз було проведено у 1993 році. Тоді як ст. 16 Закону України «Про оцінку земель» від 11.11.2003 року №1378-IV передбачено, що бонітування ґрунтів на землях сільгосппризначення має проводитися не рідше, ніж один раз на 7 років.

Аналогічний стан і з економічною оцінкою земель, яка відповідно до ст. 17 Закону України «Про оцінку земель» повинна проводитися на землях сільськогосподарського призначення незалежно від форм власності не рідше, ніж один раз на 5–7 років відповідно до державних стандартів, норм і правил. Фактично ж останній (третій) тур економічної оцінки земель колгоспів і радгоспів Української РСР за результатами їхнього господарювання у 1981–1987 роках був проведений у 1988 році.

У цьому зв'язку вбачається малоімовірним завершення інвентаризації земель до кінця 2011 року, що передбачено Національним планом дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Реєстрація

Потребують вирішення окремі питання регламентації порядку реєстрації земельних ділянок та ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельних ділянок як складова державного земельного кадастру з 01.07.2003 року здійснювалася Державним підприємством «Центр державного земельного кадастру» (Центр ДЗК) при Державному комітеті України по земельних ресурсах.

З 16.03.2010 функції щодо реєстрації земельних ділянок, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на

нерухоме майно та їх обмежень» та інших законодавчих актів України» від 11.02.2010 року №1878–VI перейшли до територіальних органів центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів, які до 01.01.2012 року мають здійснювати державну реєстрацію права власності, права користування (сервітут) земельними ділянками, права постійного користування земельними ділянками, договорів оренди земельних ділянок, права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), права забудови земельної ділянки (суперфіцій).

Право щодо реєстрації земельних ділянок територіальним органам влади з питань земельних ресурсів передбачено і статтею 24 Закону України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 року №3613–VI, в якій вказано, що державна реєстрація земельних ділянок з 01.01.2012 буде здійснюватися за місцем їх розташування відповідним Державним кадастровим реєстратором територіального органу центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у містах Києві та Севастополі, містах республіканського (Автономної Республіки Крим) та обласного значення, райони.

Відповідно до п. 3 ст. 6 Закону України «Про державний земельний кадастр» Центр ДЗК здійснює адміністрування автоматизованої системи державного земельного кадастру. Згідно із Статутом Державного підприємства сферами діяльності Центру ДЗК є:

- аналіз та усунення зауважень з боку користувачів Перехідної кадастрово-реєстраційної системи автоматизації процесів реєстрації правовстановлюючих документів та договорів оренди на земельні ділянки;
- підготовка відповідних інструкцій;
- забезпечення підтримки користувачів системи з боку територіальних органів і регіональних філій;
- виконання землевпорядних та землеоцінних робіт як за рахунок замовників, так і за кошти бюджетів різних рівнів.

Оскільки Центром ДЗК не проводиться державна реєстрація земельних ділянок (а це було основною метою його створення), а функції, які він

нині виконує, можуть і повинні здійснювати структурні підрозділи державного органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів, то існування Центру ДЗК втратило сенс.

Зонування

На сьогодні не визначено правової та організаційні засади здійснення зонування земель, має місце тенденція хаотичного та стихійного характеру прийняття органами виконавчої вла-

ди й органами місцевого самоврядування рішень про надання земельних ділянок різного цільового призначення без достатнього обґрунтування. Для врегулювання цього питання розроблено проект Закону України «Про зонування земель», у якому визначено правові засади організації та порядку здійснення зонування земель за їх категоріями в межах та за межами населених пунктів, для забезпечення обґрунтованого розподілу зе-



мель за категоріями та визначення їх меж, а також визначено типи (підтипи) землекористування, зважаючи на еколого-економічну придатність земель та формування правового режиму землекористування.

Однак у чинній редакції проект Закону потребує доопрацювання в частині:

- узгодження класифікації землекористування при зонуванні земель із класифікацією земель, що застосовується у ст. 19 Земельного кодексу України, де категорії земель визначаються за їх основним призначенням;
- визначення повноважень обласних, районних, сільських, селищних та міських рад при зонуванні земель;
- прийняття рішення про зонування у разі, коли зонування земель включає територію іншої області.

Зонування земель повинно стати складовою частиною планування розвитку територій. Тому проект Закону України «Про зонування земель» має враховувати положення чинного Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 №3038–VI, яким передбачено, що план зонування території (зонінг) — це містобудівна документація (затверджені текстові та графічні матеріали з питань регулювання планування, забудови та іншого використання території), що визначає умови та обмеження використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон і вже не передбачає визначення цільового призначення земель.

Наприклад, у Німеччині планування територій здійснюється згідно з планом використання земель і плану забудови. Спочатку розроблюється план використання земель, який визначає межі зон та їх спеціалізацію, надалі на нього «накладається» план забудови, який визначає дозволені види використання території зон. Процедура погодження цих документів складна і тривала, головні її компоненти — екологічна експертиза та громадське обговорення. Дозвіл на будівництво можна отримати в разі, якщо запропонований проект будівництва не суперечить затвердженим планам використання земель і забудови.

Відсутні чіткі регламенти використання земель, не визначено нормативи оптимального співвідношення земельних угідь, якісного стану ґрунтів, деградації земель та ґрунтів тощо. Відсутність цих нормативів суперечить ст. 165 Земельного кодексу України та ст. 28 Закону України «Про охорону земель», якими передбачено, що стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів здійснюється з метою забезпечення екологічної та санітарно-гігієнічної безпеки громадян шляхом прийняття відповідних нормативів і стандартів, які визначають вимоги щодо якості земель, допустимого антропогенного навантаження на ґрунти та окремі території, допустимого сільськогосподарського освоєння земель тощо.

Законодавчо закріплено лише невелику частину землевпорядних нормативів, значно ж більшу їх кількість запроваджено наказами по наукових установах, рішеннями їх науково-технічних рад, рішеннями науково-технічної ради Держземагентства України, викладено у формі методичних рекомендацій, вказівок тощо. Наукові напрацювання могли б стати основою при визначенні ключових позицій встановлення регламентів використання земель.

У результаті відсутності землевпорядного нормування поширюється безгосподарське ставлення до землі, спостерігаються процеси виснаження ґрунтів. З урожаєм сільськогосподарських культур з ґрунту виноситься значно більше поживних речовин, ніж вноситься з добривами (від'ємний баланс досягає 100 кг/га).

В Україні не обробляється майже 12,5% ріллі, що становить близько 4 млн га. Для порівняння: загальна площа ріллі Великобританії — 5,7 млн га, Італії — 8 млн га, Угорщини — 4,6 млн га.

Управління

Першочергові заходи з удосконалення системи управління сільськогосподарським землекористуванням мають бути спрямовані на підвищення ефективності використання потенціалу земель у сільськогосподарському виробництві, вирі-

шення найактуальніших проблем земельних відносин. Для цього необхідно:

1. Внести зміни до Закону України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» від 05.02.2004 року №457–IV щодо встановлення кінцевого терміну завершення проведення робіт із розмежування земель державної та комунальної власності, передбачивши, що в разі не проведення робіт із розмежування у встановлений термін землі залишаються у державній власності.

2. Завершити інвентаризацію та формування автоматизованої системи земельного кадастру як сукупності відомостей і документів про місцерозташування та правовий режим земельних ділянок, їх оцінку та класифікацію, якісну характеристику.

3. Державному агентству земельних ресурсів України здійснити ліквідацію Державного підприємства «Центр державного земельного кадастру» відповідно до Статуту, затвердженого наказом Держкомзему від 22.01.2009 №33.

4. Прийняти Закон України «Про зонування земель», в якому передбачити, що при зонуванні земель встановлюються вимоги щодо видів і параметрів дозволеного використання земель та їх охорони (режиму землекористування) відповідно до землевпорядних регламентів.

5. Внести зміни до розділу VII Земельного кодексу України «Управління у галузі використання й охорони земель», доповнивши його главою «Землевпорядне нормування», в якій слід деталізувати повноваження центрального органу виконавчої влади з питань земельних відносин як суб'єкта нормування, визначити об'єкти і процедури землевпорядного нормування.

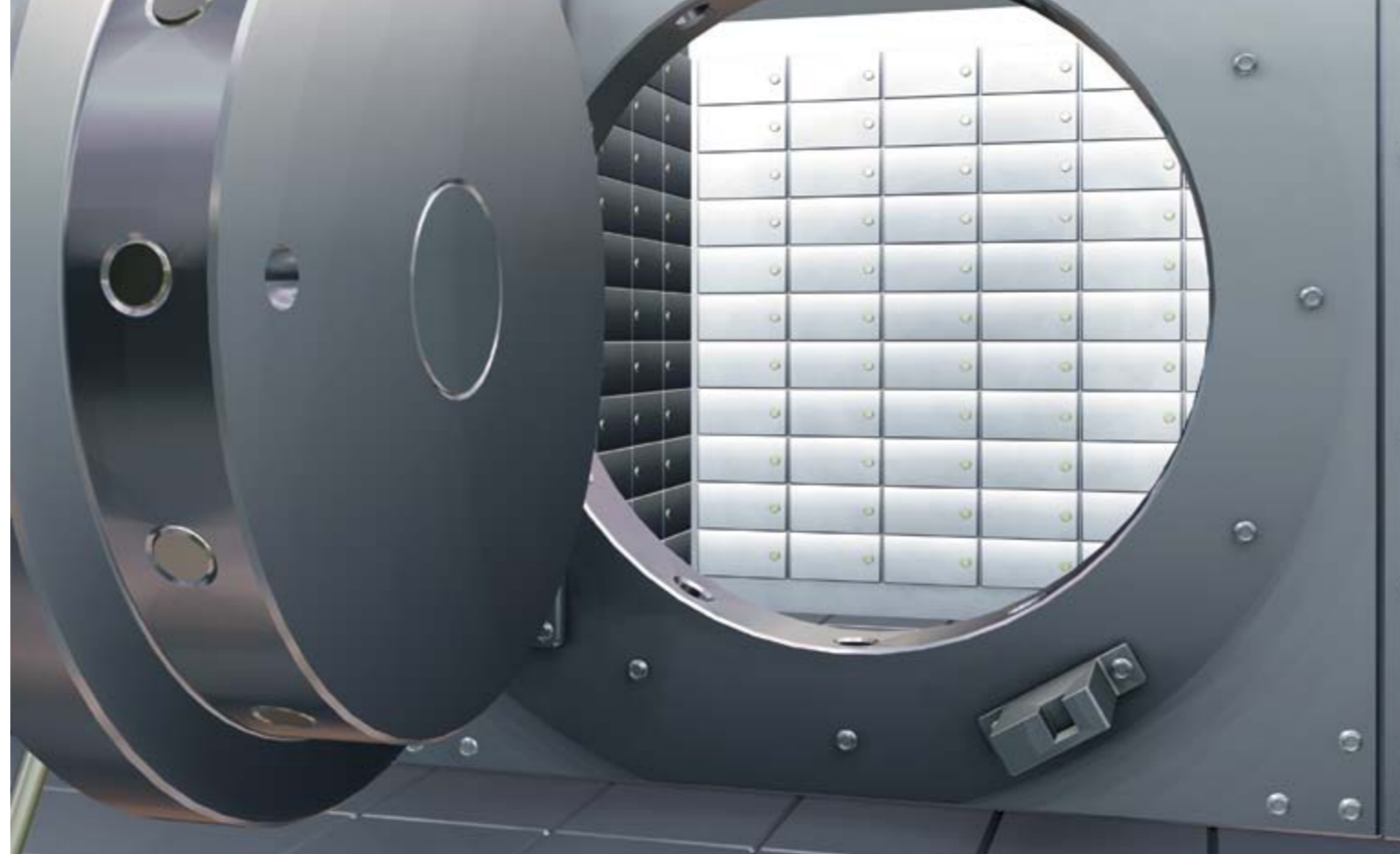
6. Кабінету Міністрів України розробити «Загальнодержавну програму використання та охорони земель», у якій, зокрема, передбачити положення щодо захисту ґрунтів від деградації, забруднення та виснаження; раціонального використання, охорони та відтворення земельних ресурсів.

7. Прийняти Закон України «Про ґрунти та їх родючість», що передбачено Національним планом дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ. ■■■

Олесь ПШЕНИЧНИЙ, «Агро Перспектива»

РИЗИКИ ЗАВЖДИ Є

Поки Україна прагне кредитів від МВФ, виробники думають про поточні справи і вираховують, скільки кредитів у банках доведеться залучити на весняну кампанію та загалом на сезон. Своєю чергою, банкіри, попри величезний інтерес до аграрного сектору та досить непоганий розвиток галузі, так само скрупульозно оцінюють свої ризики надання позик сільгосппідприємствам чи фермерам. Адже ризики галузі під відкритим небом були і залишаються.



Стратегія банку в частині управління цінними ризиками при обслуговуванні агроформувань, залежно від схильності банку до ризику, може бути агресивною та консервативною.

Критеріями управління цінними ризиками банку при обслуговуванні агроформувань можна вважати: прийнятний, допустимий і критичний рівні цінних ризиків; мінімальний рівень чистої процентної маржі, чистої процентної позиції та прибутковості; оптимальне, допустиме та граничне співвідношення між рівнем цінних ризиків банку і рівнем його капіталу.

Процес управління цінними ризиками при обслуговуванні агроформувань послідовно проходить етапи планування ризик-менеджменту, ідентифікації ризику, аналізу ризику, планування реакцій на ризик, прийняття управлінських рішень, оцінки ефективності реалізованих заходів, моніторингу та контролю ризику. На кожному з наведених етапів виконуються завдання та функції, що в сукупності формують модель управління цінними ризиками банку.

Дослідження впливу цінних ризиків на діяльність банків України демонструє, що управління ним має ключове значення для ефективної роботи банку, оскільки переважна частина активів і зобов'язань мають

цінову природу і є чутливими до даного ризику. Складність управління цінними ризиками при обслуговуванні агроформувань пов'язана зі значною кількістю факторів, які його зумовлюють. З метою комплексної ідентифікації факторів цінних ризиків при обслуговуванні агроформувань доцільно виділяти зовнішні фактори, що складаються з факторів прямого й опосередкованого впливу, і внутрішні фактори, які містять нейтивні та інтегральні фактори. Основою системи управління цінними ризиками банку при обслуговуванні агроформувань є механізм управління — поєднання стратегії банку в частині управління цінними ризиками; критеріїв управління цінними ризиками банку; факторів ціно-

вих ризиків, на які здійснюється управлінський вплив для забезпечення підтримання критеріїв управління на визначеному рівні та методів управління цінними ризиками банку. Інформаційно-логічна модель управління цінними ризиками банку при обслуговуванні агроформувань формалізує відносини між суб'єктами управління цінними ризиками у процесі планування ризик-менеджменту, ідентифікації ризику, якісного та кількісного аналізу ризику, планування реагування на ризик, прийняття управлінських рішень, оцінки ефективності реалізованих заходів, моніторингу та контролю ризику, а також дозволяє ризик-менеджерам банку адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

РОСІЯ ТЕЖ ФІНАНСУЄ

Підприємства та організації АПК у 2011 році на проведення сезонних польових робіт залучили 198,7 млрд рублів кредитів.

З цієї суми Россільгоспбанком видано 146,2 млрд руб., Ощадбанком — 52,5 млрд руб.

Потреба у фінансових ресурсах на проведення весняно-польових робіт у 2012 році складає 224 млрд руб, у тому числі кредитних — 141,6 млрд рублів. Зокрема, на придбання насіння потрібно 25,5 млрд руб., мінеральних добрив — 55,4 млрд руб., хімічних засобів захисту — 27,5 млрд руб., паливомастильних матеріалів — 57,5 млрд руб., нової техніки — 30,3 млрд руб., запасних частин — 24 900 млн руб. Банки підтвердили готовність кредитувати галузь у необхідних обсягах.

Комплексний методичний підхід до аналізу цінних ризиків дозволяє урахувати стратегічні цілі управління ним, відображені у встановлених критеріях, передбачає можливість вибору відповідного інструментарію залежно від цілей аналізу та наявного інформаційного забезпечення. При цьому, регулювання цінних ризиків передбачає обґрунтування та реалізацію управлінських рішень, що забезпечують утримання цінних ризиків на рівні встановлених критеріїв із забезпеченням взаємозв'язку з мінімальним рівнем необхідної прибутковості та обсягом власного капіталу банку.

Інструментами регулювання цінних ризиків банку при обслуговуванні агроформувань є дисипація ризику (диверсифікація активів і пасивів, чутливих до цінних ризиків; розподіл цінних ризиків у часі; трансфертне ціноутворення); встановлення лімітів цінних ризиків; резервування (самострахування); хеджування цінних ризиків шляхом використання деривативів. Вибір інструментів регулювання цінних ризиків визначається загальною стратегією банку щодо ризиків, що, своєю чергою, залежить від сумарного розміру потенційних збитків, з одного боку, і фінансових можливостей банку, з іншого. Метод трансфертного ціноутворення за узгодженими

строками погашення дає можливість ефективно управляти всіма основними формами цінних ризиків: переоцінки, зміни кривої дохідності, базисним і правом вибору (опціону).

Банки України мають обмежені можливості застосування методу трансфертного ціноутворення за узгодженими строками погашення в класичному вигляді: визначення базових трансфертних ставок на основі кривих дохідності оптових ринків. Основними факторами, які стримують комплексне впровадження цього методу в банках України, є нерозвиненість ринку державних боргових цінних паперів, значний лаг оприлюднення та недостатня деталізація у розрізі строків інформації щодо дохідності інструментів національних фінансових ринків, відсутність або слабкість взаємозв'язку між процентними ставками окремих сегментів оптового та роздрібного національних фінансових ринків. Даний метод може застосовуватися за умови використання як ринкових орієнтирів не лише кривих дохідності оптових ринків, а й використання для визначення базових трансфертних цін кривих дохідності роздрібного депозитного та кредитного ринків. Додаткове використання процентних ставок роздрібних ринків як ринкових індикаторів для трансфертних цін — єдина мож-

ливість для банків України підвищити ефективність управління цінними ризиками на основі застосування методу трансфертного ціноутворення за узгодженими строками погашення.

Під цінними ризиками, як правило, розуміють потенційну загрозу фінансовому стану банку внаслідок несприятливих змін процентних ставок та цін на послуги під впливом різноманітних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (або величини збитків при зміні процентних ставок), що виявляється у зміні чистого прибутку та/або власного капіталу банку.

Водночас, цінні ризики вважаються:

- складними, оскільки вони є сукупністю диверсифікованого ризику (переоцінки та зміни кривої дохідності) та недиверсифікованого ризику (базисного, права вибору та економічного);
- спекулятивними, оскільки вплив ризик-факторів на чистий прибуток і власний капітал банку може бути як позитивним, так і негативним;
- постійними, оскільки вони пов'язані з впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, що тією або іншою мірою впливають на діяльність банку протягом есього періоду його функціонування;
- майновими, оскільки спричиняють втрату чистого прибутку та/або власного капіталу банку;
- фінансовими, оскільки є наслідком банківської діяльності, що за своєю природою є фінансовою;
- ринковими, оскільки втрати за ними пов'язані зі змінами на фінансовому ринку, а їх джерелом є макроекономічні показники фінансової системи — зміни рівня та часової структури процентних ставок. ■■■

АКТИВНО В АПК ПРАЦЮЮТЬ УСІ БАНКИ, А В 2011 РОЦІ АКТИВНИМИ БУЛИ «Райффайзен Банк «Аваль», «Укресімбанк», «Ощадбанк», «Південний», «КБ «Фінансова ініціатива», «АК Промінвестбанк», «Альфа-Банк», «Брокбізнесбанк», «Укрсоцбанк».

ЯКИМ БУДЕ 2012 РІК — ПОКАЖЕ ЧАС І РЕЗУЛЬТАТИ КОНКУРСУ «АГРАРНИЙ БАНК».

СПРАЦЮВАЛИ В ПІВТОРА РАЗИ КРАЩЕ

За оперативними даними Міністерства аграрної політики та продовольства, у 2011 році 2668 підприємств агропромислового комплексу залучили кредити в обсязі понад 14,8 млрд грн, що майже в 1,5 рази більше, ніж у 2010 році (10,1 млрд грн). Із них на пільгових умовах — понад 4,1 млрд грн, що втричі більше, ніж у 2010 році (1,4 млрд грн), з яких понад 3,3 млрд грн — короткострокові, 705,4 млрд грн — середньострокові та 113,7 млрд грн — довгострокові кредити.

Обсяги перехідних кредитів, залучених протягом 2007–2010 років, за якими отримано компенсацію у 2011 році, склали понад 6,7 млрд грн, у т.ч. понад 2,2 млрд грн — короткострокові, майже 2,0 млрд грн — середньострокові та понад 2,4 млрд грн — довгострокові кредити.

Найкраще залучалися кредити у 2011 році в Черкаській (1794,5 млн грн), Київській (1299,9 млн грн), Хмель-

ницькій (1081,5 млн грн), Дніпропетровській (1006,4 млн грн), Вінницькій (971,7 млн грн) та Донецькій (908,0 млн грн) областях.

Протягом 2011 року відбулися позитивні тенденції в кредитуванні: — знизилися середні процентні ставки за користування кредитами та склали, в середньому, 20–22% (проти 24–28% у 2010 році); — банки стали проводити більш гнучку політику щодо взяття у заставу майбутнього врожаю та оперативного розгляду заявок сільськогосподарських підприємств.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» передбачалися видатки на підтримку суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів за рахунок загального фонду в обсязі 531,4 млн гривень.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2011 року №1269-р збільшено обсяг видатків за програмою на 94,6 млн гривень.

У 2011 році до регіонів фактично спрямовано бюджетні кошти за програмою здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів в обсязі 624,6 млн грн, з яких для здешевлення кредитів, залучених у поточному та минулих роках, — 524,9 млн гривень.

Також, слід зазначити, що при запланованому обсязі коштів для фінансової підтримки розвитку підприємств АПК за рахунок коштів місцевих бюджетів у сумі 227,9 млн грн, за підсумками 2011 року фактично профінансовано з місцевих бюджетів 158,9 млн грн, що складає близько 70% від запланованих обсягів. **АП**

Конкурс ШУКАЄМО АГРАРНИЙ БАНК

У 2011 році в АПК залучено кредитів майже на 19 млрд грн.

Ідея прийшла під час обговорення чергової події на аграрному ринку і плавного перетікання теми розмови у фінансові проблеми виробників та пошуку шляхів їх вирішення. Опитування, проведене порталом www.agroperspectiva.com, показало, що приблизно п'ята частина учасників аграрного ринку готова звернутися до банку в разі потреби коштів на розвиток та розширення бізнесу.

З одного боку, це начебто і не нуль, але, з іншого боку, виробники часто-густо просто не знають, що серед багатьох кредитних програм можна знайти ту одну унікальну, яка допоможе купити тваринницький комплекс чи придбати сівалку.

«АГРО ПЕРСПЕКТИВА» оголошує конкурс «АГРАРНИЙ БАНК»

Мета:

- познайомити аграріїв з банками, які мають у портфелі набір унікальних пропозицій для виробника зерна, переробника молока, власника елеватора, торговця соняшником;
- зорієнтувати виробників, як сусіди та партнери по бізнесу вирішили проблему фінансування;
- забезпечити додатковий стимул розвитку співпраці між аграрним та банківським секторами.

Звісно, будуть і переможці, і нагороди. Але пропонувати банкам гроші в якості призів, ясна річ, не будемо. Краще запропонуємо як нагороду — аналітику ринків зерна, молока, м'яса, цукру.

НОМІНАЦІЇ

Самі банкіри часто-густо не розділяють кредити, які надають бізнесу, за секторами, тому ми будемо шукати:

«Перспективний банк» (банк, з яким працюю і буду працювати);

«Галузевий лідер» (банк, у портфелі якого значна частка кредитів конкретному сегменту продовольчого ринку);

«Аграрний фаворит» (банк, який обирають за покликанням серця);

«Вірний друг» (банк, що працює з АПК, попри високі ризики галузі);

«Низька ставка» (банк, що надає позику з найменшим відсотком порівняно з іншими банківськими установами);

«Містер лояльність» (банк, що пропонує своїм клієнтам-аграріям спеціальні програми лояльності).

Вже існують рейтинги українських банків, котрі складають АУБ и НБУ (рейтинги за обсягами активів, капіталу).

Рейтинги банків не можуть гарантувати 100% надійність обраного Вами банку, але дадуть Вам інформацію для роздумів і перспектив співпраці.

Членами журі пропонуємо стати всім охочим аграріям.

Свої відповіді та історії про залучення кредитів надсилайте на електронну адресу:

client@agroperspectiva.com
або поштою: **а/с 90, Київ, 03191**

Паралельно працюватиме журі експертів (представники різних галузей сільського господарства та харчової промисловості).

РЕНТАБЕЛЬНЫЕ СОСЕДИ

В России за 6 лет (2006–2011 годы) индекс производства продукции сельского хозяйства составил 128,8%. Рост в животноводстве — 22,5%, обеспечена позитивная динамика в растениеводстве — 31,9%.

Общий объем субсидируемых кредитов в 2011 году составил 1 трлн 578 млрд рублей, из которых более 1 трлн — это инвестиционные кредиты.

Дополнительно выделено 46 млрд рублей (из бюджетов всех уровней) в виде бюджетных кредитов и прямых дотаций.

Пролонгированы кредиты на срок до трех лет с сохранением субсидирования.

Введен льготный железнодорожный тариф на перевозку зерна в пострадавшие от засухи регионы.

В животноводство за 6 лет привлечено 576 млрд рублей инвестиционных кредитов. На субсидирование процентных ставок выделено более 120 млрд рублей. Рентабельность выросла с 7,3% в 2005 году до 8,2% в 2011, по молоку — с 13,4% до 16,8%, по свинине — с 18,3% до 20%.

Построено и модернизировано почти 3,5 тысяч животноводческих объектов с использованием современных технологий, в том числе 744 — в свиноводстве, 446 — в птицеводстве, 297 — в мясном и 1942 — в молочном скотоводстве.

В результате, в период с 2006 по 2011 годы рост производства мяса составил 43%. По птице увеличение — в 2 раза, по свинине — в 1,5 раза (на 55%).

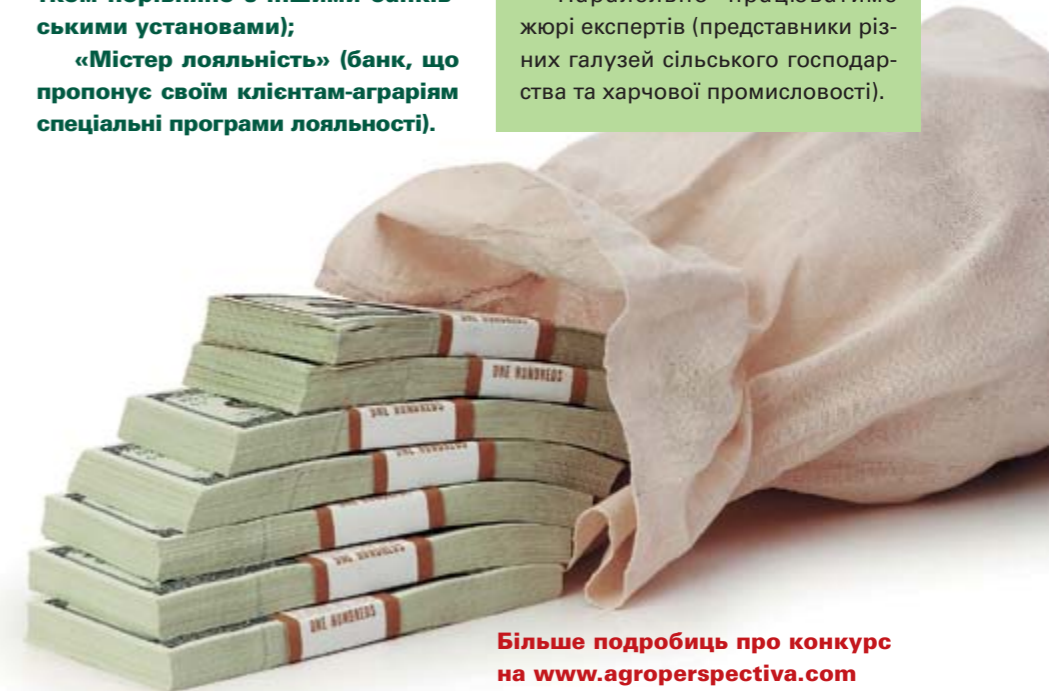
Лидерами по объемам являются Белгородская, Московская и Челябинская области, Республики Татарстан и Башкортостан, Краснодарский, Ставропольский и Алтайские края.

По итогам 2011 года мяса скота и птицы в живом весе произведено 11 млн тонн (+4,4% к 2010 году). Прогноз на 2012 год — 11 млн 600 тыс. тонн (+5,5%).

С целью поддержки мясного животноводства реализуются программы по развитию свиноводства, птицеводства, мясного скотоводства, первичной переработке скота, экономически значимые региональные программы.

Только в 2011 году федеральную поддержку в объеме 4 млрд 39 млн рублей получили 74 (региональные) программы. Из бюджетов субъектов выделено 6 млрд 948 млн рублей. Прогнозируемый прирост производства высококачественной говядины — 49 тыс. тонн, молока — 457 тыс. тонн. В 2012 году финансирование региональных программ будет продолжено.

В настоящее время производство мяса КРС в живой массе стабилизировалось на уровне 3 млн тонн, молока — за 6 лет увеличилось на 1,8% (+564 тыс. тонн) и составляет 31 млн 634 тыс. тонн.



Більше подробиць про конкурс на www.agroperspectiva.com

Стан залучення кредитних коштів підприємствами АПК у 2011, млн грн за даними Мінагропроду

Область	Кількість підприємств АПК, які залучили кредити у 2011	Кількість підприємств, які залучили пільгові кредити у 2011				Обсяги залучених кредитів у 2011 році (за даними НБУ)				у тому числі: на пільгових умовах				Кількість підприємств, які залучили пільгові кредити у 2007–2010, за якими отримано компенсацію у 2011				Обсяги пільгових кредитів, залучених у 2007–2010 роках, за якими отримано компенсацію у 2011				Стан використання бюджетних коштів			Процентна ставка за залученими кредитами у 2011, %
		Всього	з них:			Всього (9+10+11)	в т.ч.:			Всього	в т.ч.:			Всього (21+22+23)	з них:			Всього (21+22+23)	в т.ч.:			Перераховано Міністерством до регіонів	Використано бюджетних коштів	Залишок (24–25)	
			короткострокові	середньострокові	довгострокові		короткострокових	середньострокових	довгострокових		короткострокові	середньострокові	довгострокові		короткострокові	середньострокові	довгострокові		короткострокові	середньострокові	довгострокові				
АР Крим	46	5	5	2	1	333,3	211,0	45,7	76,6	100,3	98,4	1,4	0,5	10	7	5	3	250,0	37,9	208,9	3,2	26,9	26,5	0,4	14,5–19
Вінницька	158	20	20	1	0	971,7	721,1	123,8	126,8	47,7	47,6	0,1	0,0	19	9	6	9	96,8	66,0	17,2	13,6	4,3	4,3	0,0	17,5–23
Волинська	41	28	26	7	0	218,3	131,3	83,5	3,5	74,1	54,2	19,9	0,0	21	11	11	2	150,6	16,1	116,6	18,0	17,6	17,6	0,0	13–21
Дніпропетровська	82	30	28	2	0	1 006,4	660,4	270,0	76,0	731,4	504,2	227,2	0,0	18	13	5	8	498,8	253,3	169,2	76,3	46,0	46,0	0,0	10–23
Донецька	102	23	20	4	1	908,0	440,9	206,7	260,4	321,6	274,5	19,1	28,0	16	7	9	6	1 048,6	41,0	167,8	839,8	94,2	94,2	0,0	14,5–22
Житомирська	59	14	14	0	0	108,0	71,7	32,6	3,7	9,8	9,8	0,0	0,0	6	0	1	5	6,8	0,0	1,2	5,6	0,7	0,7	0,0	18,6
Закарпатська	15	2	1	1	0	63,6	34,8	27,0	1,8	12,9	6,8	6,1	0,0	5	2	3	0	7,7	6,1	1,6	0,0	0,6	0,6	0,0	9–21
Запорізька	247	22	17	3	2	657,3	570,0	67,6	19,7	37,4	32,1	2,7	2,5	12	3	3	6	35,1	10,1	12,5	12,5	5,3	5,3	0,0	22,5–26,5
Івано-Франківська	19	10	7	1	2	140,2	68,7	22,9	48,6	66,2	17,9	15,0	33,3	7	3	1	3	29,3	15,2	7,7	6,4	4,6	4,6	0,0	14–20
Київська	82	23	18	5	0	1 299,9	664,1	471,6	164,2	508,6	436,6	72,0	0,0	24	10	15	9	1 549,4	262,6	652,7	634,1	176,5	176,5	0,0	12–22
Кіровоградська	79	18	14	4	0	476,0	385,4	34,9	55,6	107,0	98,5	8,5	0,0	20	7	9	9	168,7	70,9	49,9	47,9	17,0	15,3	1,7	15,5–19,4
Луганська	109	63	58	6	2	157,9	115,7	4,4	37,8	100,0	96,4	2,9	0,7	29	7	6	19	60,3	11,7	28,8	19,8	6,9	6,9	0,0	18–21
Львівська	51	20	20	2	0	374,3	331,7	40,6	2,0	310,3	281,7	28,6	0,0	29	22	16	10	133,6	55,6	61,1	17,0	23,6	23,6	0,0	13,8–22
Миколаївська	216	29	24	5	0	621,2	478,1	68,4	74,7	39,2	38,2	1,0	0,0	20	7	8	5	121,6	17,2	65,4	38,9	7,6	7,6	0,0	14–26
Одеська	242	46	41	9	1	781,5	661,4	77,5	42,6	162,2	153,9	7,2	1,1	30	19	16	20	99,4	56,6	7,7	35,1	17,2	16,7	0,4	15–19
Полтавська	219	44	41	8	1	791,4	467,2	175,6	148,6	209,8	159,0	50,7	0,1	15	11	6	5	590,3	170,3	262,5	157,5	19,1	19,1	0,0	16,4–16,5
Рівненська	57	9	9	1	0	234,4	169,1	54,5	10,8	63,8	43,8	20,0	0,0	16	8	8	2	127,5	45,2	30,3	52,0	10,4	10,4	0,0	16–21
Сумська	88	32	32	3	0	259,6	171,3	83,4	4,9	41,5	40,5	1,0	0,0	16	7	4	5	11,6	5,4	2,7	3,5	2,6	2,6	0,0	15–22
Тернопільська	86	20	18	4	0	802,7	620,2	14,1	168,4	37,2	36,2	0,9	0,0	11	6	2	9	142,7	70,6	5,8	66,4	12,5	12,5	0,0	15,5–22
Харківська	207	38	36	3	0	827,1	591,9	138,0	97,2	104,9	94,9	10,0	0,0	18	7	5	9	52,4	21,8	4,1	26,5	6,3	6,3	0,0	13,5–21
Херсонська	143	10	10	2	0	435,6	303,8	101,6	30,2	156,5	152,3	4,2	0,0	13	10	8	3	196,3	110,5	40,8	45,0	9,2	7,2	2,0	17
Хмельницька	66	32	32	3	1	1 081,5	909,3	55,3	116,9	304,5	244,6	12,3	47,5	23	19	4	8	651,0	556,4	33,7	60,9	48,3	48,3	0,0	10–21
Черкаська	163	40	38	2	0	1 794,5	1 013,6	624,2	156,7	459,1	269,1	190,0	0,0	9	6	1	3	315,2	73,4	9,3	232,5	34,2	34,0	0,2	4,9–21
Чернівецька	33	10	10	2	0	111,8	65,4	7,8	38,6	51,2	46,7	4,5	0,0	16	12	6	7	200,2	120,7	21,4	58,2	18,0	18,0	0,0	15–23
Чернігівська	54	12	12	1	0	376,0	357,8	13,8	4,4	69,8	69,6	0,1	0,0	17	16	3	1	186,9	171,0	15,2	0,7	12,5	12,5	0,0	15,5–21
м. Севастополь	4	1	1	0	0	53,0	53,0	0,0	0,0	8,0	8,0	0,0	0,0	2	2	0	0	23,3	23,3	0,0	0,0	2,7	2,7	0,0	19–25
Разом	2 668	601	552	81	11	14 885,2	10 268,9	2 845,5	1 770,7	4 134,7	3 315,7	705,4	113,7	422	231	161	166	6 754,3	2 288,9	1 994,0	2 471,3	624,6	619,8	4,8	9–26,5
У 2010 році	2 238	59	x	x	x	10 134,3	7 045,0	1 418,2	1 671,1	1 442,9	611,1	80,2	751,6	278	x	x	x	6 487,1	1 317,3	2 861,6	2 308,2	621,6	621,6	0,0	15–36

Сергій ЗІНЧЕНКО, «Агро Перспектива»



КОМПЛЕКСНА

АВТОМАТИЗАЦІЯ АГРОБІЗНЕСУ — ефективний контроль використання кожної гривні

Підприємства сільськогосподарської галузі України стрімко розвиваються, розширюються, залучають інвестиції. Натомість змінюються і підходи до управління, способи аналізу господарської діяльності та прийняття адекватних рішень. Ефективно впоратись із такими завданнями допомагають сучасні інформаційні технології управління. Особливо цінні програмні продукти, адаптовані до українських реалій сільського господарства, як «1С:Підприємство 8. Управління сільськогосподарським підприємством для України», — рішення для автоматизації облікових та управлінських завдань на агропідприємствах, що об'єднало в собі сучасні методики управління.

Одному з провідних сільгоспідприємств України — ПАО «Племінний завод «Агро-Регіон» — продукт, зокрема, дозволяє максимально ефективно контролювати використання коштів.

Компанія «Агро-Регіон» підпорядкована шведському інвестиційному фонду East Capital Holding AB, тож управління тут відбувається відповідно до провідних європейських стан-

дартів. Підприємство одним із перших в Україні перейшло на ведення автоматизованого бухгалтерського обліку, але з часом з'явилася необхідність підвищити оперативність отримання достовірної інформації про поточну господарську діяльність. У результаті виробничий облік у рослинництві й тваринництві, бухгалтерський та податковий облік по всіх видах діяльності компанії автоматизували завдяки продукту «1С: Підприємство 8. Управління сільськогосподарським підприємством для України». Крім того, вдалося розв'язати завдання управління персоналом, кадрового обліку та розрахунку зарплати, управління основними засобами, зокрема, тими, що перебувають у заставі.

«Завдяки впровадженню «1С: Підприємство 8. Управління сільськогосподарським підприємством для України», в компанії «Агро-Регіон» скоротилися витрати на введення рутинних операцій, у тому числі, за рахунок обміну з системою клієнт-банк і автоматизованого процесу підготовки регламентованої статистичної та податкової звітності. Окрім цього, значно

спростився розрахунок зарплати 600 співробітникам підприємства — тепер із цим завданням може впоратись один бухгалтер», — заявив Володимир Кравцов, фінансовий контролер ПАО «Племінний завод «Агро-Регіон».

Та основний ефект від впровадження системи — покращення контролю за ефективністю використання коштів. Приміром, звіти дозволяють аналізувати витрати рослинництва (сумові та кількісні показники) за полями, культурами, одиницями техніки, статтею та характером витрат тощо. Тож керівництво компанії має можливість оперативно (щодня, за фактом понесених витрат) аналізувати фактори, що впливають на прибутковість чи збитковість культури, і вживати необхідні заходи. Раніше цю інформацію отримували лише після закриття періоду (для тваринництва — один раз на місяць, для пшениці — на півроку, для гороху — на рік), і навіть тоді щодо культури була доступна лише інформація за статтею витрат та підрозділом.

«Відображаючи збір урожаю протягом збиральної кампанії, програма автоматично співвідносить витрати

на культуру та урожай, який отримується за фактом щоденного збору (а не після закриття періоду). У результаті, можна в реальному часі бачити момент, коли та чи інша культура виходить «в плюс» чи, навпаки, зрозуміти, що вона залишиться збитковою. На основі цього керівництво може діяти на ринку зі значним випередженням конкурентів», — говорить Олексій Подорожний, керівник впроваджувального центру з продуктів 1С компанії АБВУУ Україна.

Чи буде прибутковою сільськогосподарська діяльність, залежить від багатьох зовнішніх чинників. Температура повітря, нестача чи надмірні опади, якість кормів для тварин — усе це безпосередньо впливає на результат. Мати можливість у режимі реального часу аналізувати ситуацію — значить діяти оперативно, із випередженням на ринку, і, в результаті, не лише витримувати конкуренцію, але й закласти основи для розвитку підприємства. Саме тому інформаційні технології на сучасному агропідприємстві — це не данина моді, а реальна необхідність. ■■■

Програмний продукт 1С:ПІДПРИЄМСТВО 8 для України Управління сільськогосподарським підприємством

- Планування сільгоспдіяльності в рослинництві та на свинокомплексі
- Виробничий облік сільгосп та ремонтних робіт і послуг
- Відображення сільгоспдіяльності в регламентованому обліку
- Виробничий облік ВРХ та на свинокомплексі
- Розрахунок зарплати і управління персоналом
- Управління запасами, продажами і закупівлями
- Облік роботи автотранспорту
- Управління фінансами

Чи ефективний ваш агробізнес?

АБВУУ

Україна, Київ, 04073, просп. Московський, 13-В
Тел.: (044) 490-2955, факс: 490-9461
sales1c@abbyu.ua;
www.1c.ABBYU.ua

1С
ІС:ФРАНЧАЙЗІНГ



СІЛЬСЬКИЙ ІНСПЕКТОР

Він молодий, перспективний, але встиг уже попрацювати на багатьох посадах. Восени 2011 року він очолив Федерацію роботодавців АПК. А з кінця грудня минулого року опікується питаннями контролю та якості продовольства. Він — Сергій Тригубенко. Амбіційний, впевнений, налаштований на реалізацію глобальних питань.

ПРЯМА МОВА

Сьогодні створення Державної інспекції сільського господарства дає можливість забезпечити надійний державний контроль у всіх сегментах агропромислового ринку. Наше пріоритетне завдання — формування комплексної державної політики у сфері контролю за якістю та безпекою сільськогосподарської продукції. Не менш важливою є реалізація цього контролю з урахуванням інтересів фізичних та юридичних осіб, які працюють на ринку виробництва сільськогосподарської продукції. Як відомо, державний контроль і нагляд — це система заходів, які дають можливість суб'єктам виробництва привести виробництво своєї продукції у відповідність до вимог законодавства. Головне для виробника — об'єктивність висновків щодо його продукції. А держава зацікавлена насамперед у тому, щоб мати чітку картину якості цієї продукції. Тому перед нами стоїть завдання досягти балансу в цих питаннях, щоб запрацював цивілізований ринок.

У кожному з напрямків діяльності Держсільгоспінспекції існують проблеми, які накопичилися протягом багатьох років. Тому окрема увага буде зосереджена на кожному з них, зокрема на дотриманні земельного законодавства, використанні й охороні земель усіх категорій та форм власності, охороні прав на сорти рослин, якості насіння та садивного матеріалу, плодово-овочевій продукції, плодівому насінництві та розсадництві багаторічних культур, квітково-декоративному насінництві та розсадництві, державному технічному нагляду, охороні праці та пожежній безпеці, якості виноградарства та виноробної продукції тощо.

Серед першочергових завдань, які сьогодні стоять перед Держсільгоспінспекцією України, це формування належного рівня своїх територіальних органів для того, щоб побудувати в результаті ефективну систему контролю якості та безпеки продукції сільського господарства на вітчизняному ринку. Крім того, нам потрібно довести рівень контролю за якістю продукції вітчизняного виробництва до такого рівня, щоб споживачі в роздрібній мережі могли вільно, без усіляких побоювань її купувати для себе і своїх дітей.

Я вважаю, що 2012 рік буде знаковим і принесе кардинальні зміни в діяльності інспекції, яка сконцентрувала в собі майже всі контрольні-інспекційні функції в агропромислового комплексу.

Ми вже зробили конкретні кроки до досягнення нашої мети. Зокрема, значно підсилена й систематизована робо-

та над нормативно-правовою базою Держсільгоспінспекції. Зараз фахівцями ведеться робота над 17 нормативно-правовими актами та законопроектами, які регулюють діяльність у більшості сфер контролю і нагляду за якістю та безпекою агропромислової продукції на вітчизняному ринку.

Крім того, ми опрацьовуємо заходи для посилення лабораторного потенціалу Держсільгоспінспекції. Найближчим часом буде розроблено відповідну Концепцію в цьому напрямку, що надасть змогу регіональним лабораторіям проводити вимірювання з високими аналітичними характеристиками та інтерпретацією результатів лабораторних досліджень.

Нами вже проведено зустрічі й консультації з провідними виробниками лабораторного обладнання щодо придбання високоякісного та високоточного обладнання для регіональних лабораторій. Ми плануємо створити на базі існуючих лабораторій контрольну-лабораторну сітку, кожна лабораторія в якій могла б здійснювати контроль і моніторинг на європейському рівні.

Разом з тим, розуміючи, що завдяки сучасним технологіям можна посилити й удосконалити систему контролю, Держсільгоспінспекція стала ініціатором розробки та впровадження багатофункціональної інформаційно-аналітичної системи. Ця система надасть змогу вийти на абсолютно новий рівень контролю. Враховуючи можливості надземної техніки і засобів, а саме космічних супутників і використовуючи дистанційне зондування, з'явиться можливість здійснювати контроль за незаконним зняттям шару ґрунту на території всієї нашої держави, прогнозувати врожаї на полях, здійснювати аналіз і оцінювати збитки від природних аномалій та стихійних лих, спостерігати за ситуацією на зерносховищах, оцінювати ситуацію з дозрівання культур на полях, оперативно готувати сільськогосподарську статистику, максимально мінімізувавши при цьому вплив людського фактора, що забезпечить її об'єктивність і оперативність у реальному часі, крім того, скоротити інспекторський склад у регіонах і візуалізувати всю отриману інформацію завдяки високій просторовій оглядовості.

Тож, ідучи такими темпами, я вважаю, що найближчим часом ми сформуємо належний контроль за якістю і безпекою продукції сільського господарства на регіональному та загальнонаціональному рівнях. **АП**



ОБ'ЄКТИВКА

Сергій ТРИГУБЕНКО, голова Державної сільськогосподарської інспекції

Народився: 6 березня 1972 року в смт Кечигівка Харківської області.

Освіта: вища. У 1994 році закінчив Слов'янський державний педагогічний інститут. У 1995 — Міжнародний інститут управління, бізнесу та права. У 2001 — Національну юридичну академію України ім. Ярослава Мудрого. У 2009 — Івано-Франківській національній технічній університет нафти і газу.

Кар'єра:

09.1993–08.1994 — завідувач господарської частини Бесарабської середньої школи, Кечигівський р-н, Харківська обл.

08.1994–10.1995 — вчитель трудового навчання, Кечигівський р-н, Харківська обл.

08.1996–02.1997 — юридичний консультант агрофірми «Лозівська», Кечигівський р-н, Харківська обл.

05.1997–08.2005 — служба в органах податкової міліції Державної податкової адміністрації в Харківській області: оперуповноважений відділу податкової міліції Кечигів-

сько-Сахновщанської міжрайонної інспекції, оперуповноважений Красноградського міжрайонного відділу податкової міліції, в.о. начальника відділу податкової міліції Кечигівської міжрайонної інспекції, начальник територіального відділу податкової міліції Кечигівської міжрайонної інспекції, начальник відділу податкової міліції Красноградської міжрайонної інспекції, начальник Кечигівської міжрайонної інспекції, начальник Красноградської міжрайонної інспекції, начальник Державної податкової інспекції в Дзержинському районі м. Харкова, заступник голови Державної податкової адміністрації в Харківській області.

11.2005–04.2007 — заступник голови правління Національної акціонерної компанії «Надра України».

05.2007–02.2008 — заступник начальника КП «Київський метрополітен».

02.2008–03.2010 — заступник міністра охорони навколишнього природного середовища України.

31.03.2010–28.12.2010 — заступник міністра аграрної політики України.

28.12.2010–08.04.2011 — заступник міністра аграрної політики та продовольства.

29 листопада 2011 — призначений на посаду голови Державної інспекції сільського господарства.

Надія РУДЕНКО, «Агро Перспектива»

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА БЕЗПЕКА АПК

Нині немає актуальнішої проблеми для АПК, ніж забезпечення економічної безпеки взагалі і зовнішньоекономічної діяльності зокрема, збільшення випуску конкурентоспроможної продукції. Проблема зумовлена насамперед змістом та характером невваженої державної політики в цій сфері. Зруйнувавши свого часу планову систему управління, молода українська держава не зуміла створити й застосувати таку модель механізму регулювання економічних, фінансових та правових процесів, які притаманні високорозвинутим країнам світу щодо економічної безпеки та здатності уникати конфліктів у зовнішньоекономічних відносинах.

Ситуація, що склалася в АПК, змушує звернутися до проблеми економічної безпеки сільського господарства і переробної промисловості на внутрішньому та зовнішньому ринках. Адже вже багато років тривають процеси реформування майнових і земельних відносин, податкової та цінової політики, створення інфраструктури ринку, поглиблення інтеграції, процеси демонополізації, а результати поки що негативні як для товаровиробників, так і споживачів продовольства.

За останні 8–10 років погляди на методичні підходи до забезпечення

економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності змінювалися неодноразово. Протягом тривалого періоду в цьому питанні переваги надавалися застосуванню підвищених митних та акцизних зборів, дискримінаційних податків, субсидій та інших аналогічних платежів, а також нетарифних обмежень імпорту товарів. Ці заходи не витримали випробування часом. Нині існують більш повні дані стосовно методичних підходів щодо забезпечення економічної безпеки, але й вони не розв'язують усі проблемні питання, як того вимагають конкретні умови. Практика останнього часу переконує, що економічна безпека може бути результативною лише тоді, коли вона одночасно здійснюється на користь узгодженого розвитку як внутрішнього, так і зовнішнього ринків. За інших умов вона не дає бажаних результатів.

У багатьох країнах, зокрема в США, Англії, Німеччині, Франції та ін., економічній безпеці приділяється велика увага. Лише за останні роки на рівні ООН прийнято понад два десятки конвенцій з питання економічної та інших видів безпеки. Деякі кроки в цьому напрямі здійснюються і в Україні.

В Україні реалізується політика «критичного імпорту». При чому заощаджуються валютні кошти для закупівлі матеріальних та продовольчих

ресурсів за кордоном і водночас обмежується кількість іноземних фірм на українському ринку, що створює можливості для іноземних партнерів вдаватися до недобросовісної конкуренції, диктувати невиправдано високі ціни і в кінцевому підсумку руйнувати економіку товаровиробників.

Недобросовісна конкуренція має такі основні форми: спекулятивна купівля іноземним інвестором підприємства з метою подальшого його перепродажу на фондовому ринку; установлення з боку іноземного інвестора контролю над приватизованим підприємством шляхом придбання контрольного пакета його акцій та іншої діяльності; прагнення іноземного інвестора одержати прибуток з підприємства-реципієнта будь-якою ціною і протягом короткого часу.

Водночас реалізується політика нарощування обсягу експорту товарів. За таких умов українські резиденти отримують надходження в іноземній валюті, але це однозначно призводить до послаблення насиченості вітчизняними товарами внутрішнього ринку, чим розширюється можливість для експансії на ньому іноземних фірм, що завдає шкоди вітчизняному виробництву.

Принцип «навпаки»

Болючою проблемою для сільського господарства залишається за-



безпечення одночасного зростання обсягів як товарної продукції галузі, так і її експорту. Стратегія розвитку експорту для сільського господарства є головною, і вона повинна залишатися на перспективу. Але не можна допустити, щоб експорт розвивався односторонньо. Досягнення такої вимоги зумовлює необхідність перетворення експорту товарів з частково дестабілізуючого чинника в інструмент стабілізації, а в подальшому і зростання виробництва, як це притаманно економічно розвинутим країнам світу. Для забезпечення такої вимоги необхідно в механізмі експорту передбачити важелі, які стимулювали б зростання обсягів збуту продукції і на внутрішньому ринку.

Розв'язання такого завдання вимагає діяти за принципом «навпаки», якщо мати на увазі механізм митно-тарифного регулювання, що використовується до цього часу і за допомогою якого практично відбулося руйнування внутрішнього ринку. Цей

механізм побудований на зразок тих, що діють у розвинутих країнах світу. І він там, коли на внутрішньому ринку спостерігається достатнє або надвиробництво продукції, спрацьовує досить ефективно. Передбачається виявлення умовного так званого «модельного або еталонного року» — бази, в якій пропорції щодо обсягів збуту продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках були оптимальними або гармонізованими і найкраще відповідали розвитку як виробництва, так і експорту. За умови дотримання товаровиробниками згаданих вимог для них застосовуються 5% ставки експортного мита (пільгова), а в разі інших варіантів — 30%, що поширена нині. Це стане надійним стимулом для насичення продукцією внутрішнього ринку, а також розвитку експорту. Такий підхід надасть більшої альтернативності в зовнішньоекономічній діяльності. Зростання обсягів внутрішнього і зовнішнього ринків значною мірою здійснюватиметься на

засадах саморегулювання, послабить вплив на ці процеси адміністративних методів.

За допомогою такого механізму буде надана можливість протидіяти диспропорціям у використанні товарної продукції й уникати небезпечних явищ розвитку зовнішнього та внутрішнього ринків АПК. При застосуванні згаданого механізму, який буде здійснюватися на зразок методичних підходів країн світу, що розвиваються швидкими темпами, експорт продукції позбавляється від одностороннього формування, розвивається узгоджено з внутрішнім ринком, і тому запобігає його руйнуванню.

Лізинг як індустрія

Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності та першочергові вимоги до удосконалення її механізму окреслили основні аспекти трансформації лізингового ринку імпортової техніки, ринку цукру, а також застосування диверсифікації експорту

товарів з метою зміцнення економічної безпеки.

Нині лізинг — велика індустрія, суттю якої є спеціалізована фінансова послуга. Вперше вона була надана клієнтам у 1952 році незалежною лізинговою компанією у США. У 60 роки лізингова індустрія виникла в Європі і Японії. Країни, що розвиваються, опанували лізинг протягом 70-х років. До 1994 року лізинговою діяльністю вже охоплено понад 80 держав світу. У 1994 році за допомогою лізингових операцій у світі було укладено угод, пов'язаних із придбанням нової техніки, на суму понад 350 млрд USD. Сьогодні лізинг найінтенсивніше розвивається у країнах третього світу, з 1988 по 1994 обсяг орендних угод тут збільшився з 15 до 44 млрд USD. Найістотніше зростання спостерігалось у Південній Кореї. Південнокорейський лізинговий ринок, заснований у 1975 році і підтриманий Міжнародною фінансовою агенцією, посів у 1994 п'яте місце серед десяти найбільших лізингових ринків світу. Стрімко розвивається лізинг у так званих країнах із середнім і низьким доходом: у 1988 році на лізинг тут припадало 4% фінансування техніки, а в 1994 — 11%.

Міжнародний лізинговий ринок регулюється «Конвенцією про міжнародний фінансовий лізинг», прийнятою 1988 року в Оттаві (Канада) рішеннями Міжнародної фінансової агенції і Ради Європейської Федерації Асоціацій лізингових компаній (1994 рік), а також Законом України «Про лізинг» (1997).

На даному етапі український лізинговий ринок характеризується використанням різної техніки: це і трактори, і сівалки, і обприскувачі, і преси великогабаритних тюків, і бурякозбиральні комбайни, і кормозбиральні комбайни, і зернозбиральні комбайни.

При використанні зарубіжної техніки доцільно звільнити АПК від сплати акцизних зборів, мита та інших аналогічних платежів, бо вони — серйозна перешкода на шляху розвитку лізингових послуг. Недоцільно, щоб лізинг імпортованої техніки гальмувався. Це не відповідає світовому досвіду, позбавляє можливостей залучення в АПК значних додаткових коштів, перешкоджає оновленню матеріально-технічної бази, погіршує фінансовий



стан господарств. Лізинг імпортованої техніки вигідний і державі, оскільки заборгованість підприємств іноземним лізингодавцям не зараховується до загальної фінансової заборгованості країнам-імпортерам.

Серед європейських держав Україна має найсприятливіші природно-кліматичні умови для розвитку буряківництва, а, отже, і цукрової промисловості, проте за темпами розвитку, рівнями концентрації та ефективності виробництва галузь значно відстає від зарубіжних країн і нині перебуває в кризовому стані.

Традиційно так склалося, що експортні обсяги України формувалися лише виходячи з потужностей цукрових заводів та обсягів виробництва цукрових буряків, і майже ніколи детально не вивчався внутрішній ринок країн-імпортерів.

Диверсифікація зарадить

В останні роки в країнах світу активно започатковується такий новий метод координації експорту й імпорту товарів, як диверсифікація, тобто здійснення зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням різних географічних та економічних особливостей країн світу. На жаль, в АПК опрацювання цього питання на методичному і практичному рівнях тривалий час залишається поза увагою, що негативно впливає на інтенсифікацію експортного потенціалу та економічну безпеку. Зазначені обставини зумовили необхідність розв'язання цілого ланцюга нових вимог до організації експорту товарів взагалі і до його диверсифікації зокрема.

Обґрунтування диверсифікації — одне з досить складних завдань, що постає перед учасниками зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням її економічної безпеки. При визначенні рівня диверсифікації варто застосувати різні поправки у вигляді коригуючих коефіцієнтів, і матеріали, що використовуються в даному випадку, мають бути типовими. При розрахунках значень диверсифікації експорту слід об'єктивно враховувати як позитивні, так і негативні її наслідки.

Саме такі заходи дають змогу залучати додаткові валютні кошти, заощаджувати ресурси та досягти лідерства на світовому ринку. Викладене переконує в необхідності відображення такої проблеми і в «Концепції зовнішньоекономічної діяльності», у нинішньому варіанті якої таке питання практично не розкрито згідно з вимогами економічної ситуації та світової практики.

Отже, подальше існування, самозбереження та розвиток України як суверенної держави зумовлюють необхідність вирішення проблеми економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності АПК на більш досконалому науковому та методичному рівні, ніж опанований наукою і практикою до цього часу. Зміст і характер сучасної державної політики недостатньо відповідає вимогам економічної безпеки, і тому становище на внутрішньому і зовнішньому ринках критичне. Для подолання кризи доцільно використовувати не лише відомі в науці напрацювання з проблем реформування економіки, а й ті, що впливають з надбав «теорії конфліктів» і «теорії економічної безпеки», що є принципово новим за своєю суттю. Останнім часом конфлікти та протиріччя між країнами світу хоча й мають цивілізований характер, але набули більшої гнучкості і гостроти, що посилює їх загрозу не лише для слабкої, а й для стабільної економіки. Тому механізм економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності за своїм характером має бути комплексним і обов'язково включати такі важелі, які здатні забезпечувати зростання конкурентоспроможності товарів АПК на світових ринках, насамперед завдяки зниженню собівартості продукції щонайменше на 20–40%. ■АП

Приглашаем принять участие!



15-17 МАРТА 2012

ПРИ ПОДДЕРЖКЕ МИНИСТЕРСТВА АГРАРНОЙ ПОЛИТИКИ И ПРОДОВОЛЬСТВИЯ АР КРЫМ

Организаторы: тел.: +38 0652 620 670, +38 050 030 05 30

E-mail: expo@concept.in.ua, www.concept.in.ua

Место проведения:
Республиканский
Выставочный центр

«ЭКСПОКРЫМ»

Украина, АР Крым,
г.Симферополь,
ул. Героев Сталинграда 8/3

Организатор:



При поддержке:



Генеральный
информационный партнёр:



Аналитический
партнёр:



Специализированный
партнёр:



информационные партнёры:



Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»

СЛОНОВА ТРАВА — ПРОРИВ В СГ



Екологічний стан сучасних ґрунтових систем, зростання емісії викидів двоокису вуглецю, через високі темпи споживання та посилення мінералізації органічної речовини ґрунту обумовлюють пошук нових видів енергії з відновлюваних ресурсів. Більшість енергії виробляють із викопних вуглеводнів, за згорання яких в атмосфері збільшується відсоток концентрації вуглекислого газу CO_2 та метану CH_4 , що створює загрозу існуванню людей. На відміну від викопних джерел енергії, бі-

омаса традиційних сільськогосподарських культур та спеціально вирощених енергетичних культур, що може використовуватися для виробництва біопального, є постійно відновлювальним джерелом енергії з нульовим балансом вуглекислого газу та метану для природи. Продукти переробки за виробництва енергії на основі рослинної сировини та відходи, отримані за спалювання або біоконверсії, не завдаючи шкоди, засвоюються екосистемою. Тому дедалі більшої актуальності набувають відновлювальні ресурси на основі енергетичних культур, що використовуються для різних видів біопалив. Необхідність збільшення використання відновлювальних джерел енергії зумовлено не тільки екологічною чистотою застосування біопалив, а й вичерпаністю традиційних викопних палив. За таких обставин перспективним напрямом розвитку для сільськогосподарства України може бути нова галузь — фітоенергетика. Для цього є всі необхідні передумови, особливо ґрунтово-кліматичні, що дають змогу вирощувати культури з високою врожайністю вегетативної біомаси у великих обсягах.

Проте вихід валової енергії з одного гектара площі за вирощування енергетичних культур — різний. Найвищий вихід енергії для виробництва твердих видів пального у вигляді гранул можна отримати з таких культур, як цукрове сорго, кукурудза, міскантус та світчгра.

Новою енергетичною культурою для вирощування в умовах України є слонова трава.

Виробництво енергії на основі нових високопродуктивних енергетичних культур, малопоширених в аграрному секторі України, має очевидні переваги.

Високу продуктивність мають багаторічні злакові культури, які за врожайністю сухої біомаси, ефективністю акумуляції сонячної енергії та екологічністю технологій вирощування значно переважають однорічні. У процесі вегетативного періоду злакові культури споживають 0,1–0,2% сонячної енергії, але можливий енергетичний КПД фотосинтезу цих рослин становить 0,4–0,5%. За утворення 1 кг сухої речовини поглинається близько 1,8 кг CO_2 і стільки ж виділяється за її роз-

кладання, окислення або спалювання біомаси, що не призводить до збільшення парникового ефекту. Один гектар посівів багаторічних злакових культур упродовж вегетаційного періоду засвоює (зв'язує) близько 50 тонн вуглекислого газу та виділяє в атмосферу близько 40 тонн кисню.

Поряд із збільшенням попиту на різні види біопального як в Україні, так і поза її межами, існують й інші проблеми, що потребують негайного вирішення. Технології та сучасні технічні засоби, які застосовують для вирощування та збирання біомаси, не забезпечують необхідної врожайності та якості сировини, що призводить до зростання собівартості виробництва біопалива загалом.

Слонова трава — багаторічна злакова культура, яку впродовж багатьох років вирощують в Америці та Західній Європі як джерело альтернативної енергії. Протягом останніх кількох років міскантус активно досліджують в Україні. Зі засадженого кореневищами (ризомами) поля через два роки можна збирати врожай щороку по 20–25 тонн сухої маси з одного га протягом двох десятиріч за собівартості в середньому 200–220 грн/тонна.

Окрім зазначеного, новою енергетичною культурою для України є світчграс, що належить до багаторічних злакових культур. Висота рослини світчграсу, залежно від сорту та ґрунтово-кліматичних умов вирощування, становить 100–250 см, рослини раціонально використовують азот і вологу, а отже, вони є потенційно високопродуктивними культурами. Урожайність сухої маси впродовж вегетаційного періоду коливається в межах від 15 тонн на ґрунтах із низькою родючістю до 20 тонн на ґрунтах із високою родючістю. За собівартості 150 грн/тонна сухої маси на одному гектарі можна отримати від семи до десяти тонн умовного пального. За відповідного догляду за рослинами міскантусу врожай біомаси можна збирати протягом 15 років.

Продуктивність і кількість виробленої енергії здебільшого визначають конкурентоспроможність різної сировини, біомаси та технологій для виробництва біопального.

За багаторічного вирощування злакових культур для біопалива на од-

ному місці з роками врожайність та якість біосировини може спадати, що зумовлено погіршенням поживного режиму ґрунту та випаданням рослин. Тому значної актуальності набувають дослідження з розроблення прийомів сортової агротехніки, визначення найадаптованіших сортів і гібридів, придатних для вирощування за різними технологічними схемами, застосування добрив, визначення впливу ґрунтово-кліматичних умов та оптимальних режимів збирання біомаси.

Вирощування енергетичних культур із високою продуктивністю біомаси забезпечує значне надходження органічної речовини у ґрунт із кореневими та післяживними рештками. Це, своєю чергою, сприяє нагромадженню гумусних сполук у профілі ґрунту. Іншим аспектом вирощування енергетичних культур є відсутність обробки ґрунту впродовж багатьох років, що сприяє стабілізації видового складу ґрунтової мікрофлори, перебігу ґрунтоутворних

процесів згідно з генетичними особливостями ґрунтового покриву.

Удосконалення технологічних процесів, застосування адаптивних технологій вирощування енергетичних культур, здійснення загального науково-методичного та технологічного забезпечення процесу вирощування біомаси дадуть змогу успішно впроваджувати у виробництво найефективніший напрям виробництва біопалива у вигляді паливних гранул.

Збільшення врожайності біомаси за рахунок використання системи агрозаходів, спрямованих на зростання продуктивності, сприятиме розвитку нової галузі виробництва та зменшенню ціни на гранульоване біопальне.

Враховуючи аграрний напрям розвитку держави, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, наявність вільних земель, актуальність енергоефективності в населених пунктах, можна стверджувати, що надзвичайно перспективним джерелом відновлюваль-

ної енергії є тверде біопальне у вигляді гранул, виготовлених на основі біомаси нових енергетичних культур.

Згідно зі статистичними даними, в Україні налічують від 3 до 5 млн га земель, виведених зі сівозмін. Вирощування енергетичних культур для виробництва біопалива на зазначених землях збереже від ерозії гумусний шар, сприятиме розвитку флори, фауни і загалом покращить екологічний та енергетичний стан країни та її енергозабезпеченість.

Розвиток фітоенергетичної галузі сприятиме надходженню інвестицій в аграрний сектор, що зумовить зростання зайнятості населення та додаткових джерел доходів. Переробка біомаси на місцевих підприємствах покращить енергозабезпечення аграрних регіонів України, що дасть змогу отримати теплову енергію в 2–4 рази

Вихід енергії з одного гектара за вирощування традиційних і нових високопродуктивних енергетичних культур

Культура	Біомаса, тонн/га	Вид біопалива	Тепло-віддача, МДж/кг	Паливний еквівалент	Паливо, з 1 тонни біомаси	Біопаливо, л або кг/га	Паливний еквівалент/га у.п./га	Валовий вихід енергії, ГДж/га	Валовий вихід енергії, кВт/га
Картопля	25,0	Біоетанол	21,1	0,65	120,0	3000	1950	65,1	11781
Пшениця зерно Солома пшениці	4,0	Біоетанол	21,1	0,65	260,0	1040	676,0	21,9	15262
	4,0	Гранули	15,0	0,55	1000	4000	2200	33,0	
Ріпак насіння Солома ріпаку	3,0	Біодизель	33,1	0,91	401,5	1204	1096,0	39,9	19376
	3,0	Гранули	16,0	0,60	1000	3000	1800	28,8	
Цукрові буряки Гичка цукрових буряків	45,0	Біоетанол	21,1	0,65	100,0	4500	2925	95,0	71168
	35,0	Біогаз 60% СН ₃	21,8	0,60	200,0	7000	4200	161,0	
Кукурудза на зерно	8,0	Біоетанол	21,1	0,65	260,0	2080	1352,0	43,8	12200
Кукурудза (зелена маса)	50,0	Біогаз 60% СН ₃	21,8	0,60	200,0	10 000	6000	230,0	63940
Кукурудза (суха маса)	20,0	Гранули	15,5	0,55	1000	20 000	11000	310,0	86180
Нові енергетичні культури									
Цукрове сорго (зелена маса)	50,0	Біоетанол	21,1	0,65	100,0	5000	3250	105,5	29329
Цукрове сорго (зелена маса)	50,0	Біогаз 60% СН ₃	21,8	0,60	200,0	10 000	6000	230,0	72391
Цукрове сорго (суха маса)	25,0	Гранули	17,0	0,60	1000	25 000	15 000	425,0	118150
Міскантус (суха маса)	20,0	Гранули	17,0	0,60	1000	20 000	12 000	320,0	88966
Світчграс (суха маса)	15,0	Гранули	17,0	0,60	1000	15 000	9000	255,0	70890

Енергетичні показники різних видів пального та собівартість виробництва тепла на основі енергетичних культур, 2009–2010 роки

Пальне	Одиниця виміру	Ціна пального, EUR	Об'єм палива кг, на 1 Гкал, тепла	Теплота згоряння МДж/кг (Ккал/кг)	Собівартість, Гкал тепла, EUR
Дизельне паливо (мазут)	кг	0,55	125,0	29,5 (7050)	75,6
Природний газ	м ³	0,26	145,3	35,8 (8570)	37,8
Вугілля	кг	0,080	180,0	27,0 (6540)	14,5
Дрова (щепа)	кг	0,020 — 0,032	340,0	10,0 (2440)	8,4 — 10,9
Торф	кг	0,020 — 0,030	400,0	12,0 (2940)	9,0 — 12,0
Гранули з дерева	кг	0,050	261,0	18,0 (4400)	18,5
Гранули з цукрового сорго	кг	0,030	290,0	17,0 (4050)	13,0
Гранули зі світчграсу	кг	0,025	290,0	17,0 (4050)	11,0
Гранули з міскантусу	кг	0,032	280,0	17,5 (4150)	12,0

дешевшу, порівняно з природним газом. Впровадження у виробництво та використання твердого біопального у сільському й комунальному господарствах України протягом 5–10 років може забезпечити чимало населених пунктів власними джерелами енергії.



ОСНОВНІ ДАНІ

Використання. Слонова трава (*Pennisetum purpureum* Schum et Thon.) — широкопоширена кормова культура тропіків і субтропіків. Відрізняється високою продуктивністю, добрим силосуванням, поїданням та довговічністю. За екстенсивного використання посівів її врожайність становить 50–100 т/га, а за інтенсивного — до 400 т/га за рік.

Використовують слонову траву в основному на зелений корм, силос і рідше — на сіно, а також як пасовищну рослину. Зелена маса слонової трави містить (на абсолютно суху речовину) 3,8–17,4% протеїну, 1,6–3,3% жиру, 29,4–55,6% клітковини, 28,0–49,8% безазотистих екстрактивних речовин (МЕВ) і 5,6–9,1% попелу. У силосі за вологості 75–78% міститься протеїну — 1,0–1,4%, жиру — 0,5–0,7, клітковини — 8,6–9,4, екстрактивних речовин — 9,5–12,8 та попелу — 1,5–2,2%. Перетравність протеїну в зеленій масі становить 44–65% і в силосному кормі — до 40%. Слонова трава формує потужний травостій, тому її використовують для захисту ґрунтів від ерозії.

Походження. Походить із тропічної Африки, де на початку ХХ ст.

вперше була знайдена в Родезії (нині Зімбабве) полковником Нап'єром, і тому часто називають її нап'єровою травою. Звідси вона інтродукована в США, на Кубу, в Бразилію, Індію, Австралію та багато інших країн.

Поширення. Культура поширена в тропіках (у вологих — без зрошення, в аридних — зі зрошенням) та в деяких субтропічних районах, де росте на висоті до 2200–2650 м над рівнем моря.

Опис рослини. Слонова трава — верховий кореневищний злак, утворює вегетативні пагони висотою 2–3 м і генеративні пагони заввишки 3–7 м.

Стебла товсті (до 2,5 см у діаметрі), іноді гіллясті, голі або опушені.

Листя завдовжки до 1 м і шириною від 1 до 2,5 см. Листя і особливо стебла з початку викидання сильно грубіють, що знижує кормову цінність зеленої маси.

Слонова трава формує кущ діаметром 30–100 см із 20–200 пагонами. Коренева система дуже потужна і проникає на глибину до 4,5 м.

Біологічні особливості. Має два різновиди: Нап'єр і Меркер. Нап'єр — більш високоросла трава, дає великі врожаї і краще відростає

після скошування. В Індії в результаті схрещування слонової трави з африканським просом отримана гібридна форма слонової трави — Пуза, яка за врожайністю значно перевищує слонову траву.

Слонова трава — світло- і теплолюбна культура. У природних біоценозах вона виростає у верхньому ярусі, зазвичай на відкритих місцях і рідко при затіненні. Найкраще росте і розвивається за температури 24–30°C. Зниження температури до 10°C і добоє коливання понад 5–7° негативно впливають на ростові процеси та інтенсивність кушіння.

Слонова трава вимоглива до вологи, особливо в початковий період розвитку. Разом з тим вона добре переносить посуху. В умовах сезону дощів і за високої температури швидше відбуваються усі фази розвитку та більш інтенсивно йде накопичення надземної маси. Добре реагує на зрошення.

Вимоги до ґрунтів. Зростає майже на всіх типах ґрунтів з рН 5,5–8,2, з хорошою аерацією і достатнім зволоженням. Найбільші врожаї формує на добре дренажованих ґрунтах із високим умістом поживних речо-

вин. Не зростає на кислих (рН<5,0), заболочених ґрунтах із близьким заляганням ґрунтових вод.

Особливості сівозміни. При створенні пасовищ слонову траву краще розміщувати після бобових та технічних культур.

Передпосівні заходи. Ґрунт під посадку ретельно готують. Зазвичай орють на глибину 20–25 см. До і після оранки проводять дискування. На зрошуваних ділянках вирівнюють поверхню ґрунту спеціальними машинами. На ґрунтах із низькою і середньою родючістю вносять органічні та мінеральні добрива.

Рекомендують вносити під оранку 40–60 тонн гною і мінеральні добрива з розрахунку по 100 кг азоту, фосфору та калію на 1 га. Крім того, щорічно необхідно проводити підгодівлю. У дощовий сезон слід вносити по 200–300 кг фосфору і калію, краще двічі, а після кожного укосу треба удобрювати азотом у дозі від 50 до 120 кг на 1 га. На кислих ґрунтах вносять вапно.

Посів/посадка. Для розмноження слонів трави зазвичай використовують стеблові живці. Їх заготовляють на насінневі ділянці (посівах минулих років) з рослин у віці 60–80 днів. Живці нарізають безпосередньо перед посадкою, довжиною 3–4 міжвузля. З 1 га насінників отримують посадковий матеріал для 30–40 га створюваного пасовища. Висаджують живці з борозни глибиною 10–20 см, за схемою 50–140х50–60 см (по 2 держака в гніздо). При насінневому розмноженні практикують розкидному посів. Норма висіву насіння 18–20 кг / га. Посадку і посів проводять на початку сезону дощів, при зрошенні — протягом усього року.

При розмноженні стебловими живцями, кореневищами, частинами кущів вкорінення їх відбувається на 4–9-й день, на 25–44-й настає кущіння, а на 75–110-й день після посадки надземна маса готова до скошування. Більш швидкий розвиток йде у посадок частинами куща (нижня частина стебла з корінням і кореневищами).

Після першого укосу слонів трава розвивається швидше і її можна скошувати на зелену масу вже через 6–8 тижнів. При розмноженні насінням рослини ростуть дуже повільно і готовність посівів до скошування затягується. Тому посів насінням застосовується в основному в селекційній роботі. Утворення суцвіть відбувається протягом усього сезону дощів і на початку сухого періоду, а потім припиняється. Слонів трава відрізняється довголіттям. У посівах тримається до 10–15, іноді — до 30 років.

Збирання врожаю. Скошування слонів трави на зелений корм рекомендують проводити через кожні 6–8 тижнів, а на силос — через 8–10 тижнів. На ділянках без зрошення отримують 3–4 укоси, а при зрошенні — 5–6 укосів. Найбільш прийнятною вважається висота зрізу 10–15 см. Хороші врожаї можливі і за низького зрізу (до 5 см від поверхні ґрунту). Випас худоби на пасовищах слонів трави проводять за висоти травостою не вище 1 м. ■



фото: Mehmet Karatay

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС «ЭКСПОЦЕНТР УКРАИНЫ»

14-17 марта

Двенадцатая национальная
специализированная
выставка-ярмарка



Специализированные экспозиции:

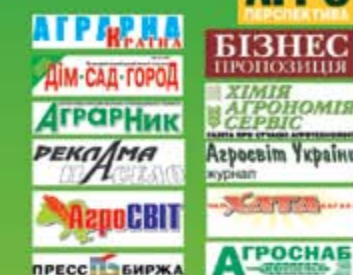
«БИОЭНЕРГЕТИКА-2012», «БИОКОМПЛЕКСЫ-2012»,
«СЕЛЬХОЗМАШ-2012», «ИНПРОДМАШ-2012»,
«САДОВОДСТВО-2012», «ЗЕМЛЕДЕЛИЕ-2012»

Научный потенциал отраслей сельского хозяйства;
технологий производства и переработки продукции
растениеводства и животноводства; техническое
обеспечение. Ветеринарные препараты, мини-техника,
запчасти.

Генеральный
медиа-партнер: АГРАРНИЙ
ТИЖЕНЬ УКРАЇНА

Специальный
медиа-партнер: СУЧАСНА
ВЕТЕРИНАРНА
МЕДИЦИНА

Информационная
поддержка: АГРО



Организатор:

Национальный комплекс
«Экспоцентр Украины»

При поддержке:

Министерства аграрной политики
и продовольствия Украины,
Национальной академии аграрных
наук Украины

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОМПЛЕКС «ЭКСПОЦЕНТР УКРАИНЫ»

Украина, г. Киев
пр-т Академика Глушкова, 1
www.expocenter.com.ua

тел./факс: (044) 596-98-01, 596-91-11
тел. моб.: (067) 247-70-01
E-mail: agro@expocenter.com.ua

УЗАКОНИТИ ХОЛДИНГИ

Свого часу думалося, що кілька разів окресливши тему агрохолдингів, на тому й зупинимося. Але традиційно життя вносить свої корективи. Постають питання: що собою являють агрохолдинги, чи потрібні вони, що, власне, краще, фермерське господарство чи аграрний холдинг.

Відповідь одна — потрібні всі.

А з точки зору фінансування галузі, то банки чи інвестори швидше й охочіше говоритимуть з власником аграрного холдингу, аніж із фермером. І проблема не в кольорі краватки чи черевиках. Вага питання — в ризиках. Великій структурі, котра має розгалужені гілки виробництва й може тою чи іншою мірою диферсифікувати ризики, працювати з точки зору залучення фінансів простіше. Фермер часто-густо ризикує фактично всім, бо система страхування недосконала, і так далі... З іншого боку, управляти аграрним холдингом набагато складніше. І керівники низки компаній відверто в тому зізнаються, хоча знову ж таки не завжди то є проблемою холдингу. Більшою мірою — проблемою кадрів як таких в АПК.

Власне, до чого веду. Відповідь на питання, чи потрібні агрохолдинги, єдина: потрібні. Але, можливо, настали часи, коли варто прописати правила гри й зафіксувати їх у Законі. І щоб писали закон безпосередньо самі власники аграрних холдингів, свідомо беручи на себе відповідальність, наприклад, за соціальну сферу села... Є закон про колективне сільськогосподарське підприємство, є закон про фермерське господарство, є закон про сільськогосподарські кооперативи. А де ж Закон про аграрні холдинги?



Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»

СПАСИТЕЛІ ЧИ КОН'ЮНКТУРНИКИ

Аргументів «за» та «проти» щодо агрохолдингів чимало. І ми не агітуємо ні за агрохолдинг, ні проти нього. Ми — за багатогранність українського АПК. Але балом правлять аграрні холдинги.

Законодавче трактування звучить таким чином: холдингова компанія — це відкрите акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств, де частка акцій (часток, паїв) корпоративного підприємства перевищує 50%, або становить величину, яка забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства.

Під агрохолдингом мається на увазі сукупність юридичних осіб, пов'язаних контрактними відносинами чи активами.

Виникнення агрохолдингів внесло певні корективи в ту ситуацію, що існує по селах. Агрохолдинги, як правило, — це чисто бізнесові проекти, основною метою яких є примноження капіталу їхніх засновників. Підтримка і розвиток сільської інфраструктури за визначенням не є функцією агрохолдингів. Загалом, бажаючи того, агрохолдинги можуть досить легко вийти з аграрного бізнесу без суттєвих втрат. Особливо це стосується тих, які займаються виключно рослинництвом, тобто орендують землю.

Одним із найважливіших чинників формування агрохолдингів є інтеграція виробництва і переробки сільськогос-

подарської продукції. Адже фактор порівняно дешевої аграрної сировини у формуванні прибутків від виробництва кінцевих продуктів, тобто продуктів харчування, ще більше підсилюється шляхом інтеграції аграрної та переробної діяльності. Виробляючи своїми структурними підрозділами аграрну сировину, зберігаючи і транспортуючи її до переробних підрозділів, значно здешевлюється кінцева продукція за рахунок можливостей застосування сучасних технологій у сільському господарстві та отримання вищої врожайності сільськогосподарських культур, зниження витрат на зберігання і транспортування сировини (без посередників), несплати податку на додану вартість (ПДВ) на сировину, застосування логістики при заготівлі сировини та реалізації кінцевої продукції.

В якості аргументів виникнення агрохолдингів потрібно зазначити, що інтеграція суб'єктів господарювання в АПК сприяє подоланню багатьох структурних проблем вітчизняної переробної економіки.

Великі аграрно-промислові формування здатні підвищити ефективність реального сектору економіки, здійснювати позитивний вплив на розвиток регіонів, інфраструктури, створювати нові технології, сприяти зростанню зайнятості, тобто вирішувати комплекс гострих соціально-економічних проблем.

На користь агрохолдингів діє і орендна плата за сільськогосподарську землю в Україні. Вона є досить низькою: приблизно у 10 разів нижча, ніж у Європейському Союзі. Звичайно ж, така низька орендна плата за землю в Україні дає можливість підприємствам, що її орендують, мати порівняно низьку собівартість аграрної продукції.

Важливе значення в розвитку агрохолдингів має податкове законодавство України. Воно забезпечує аграрним підприємствам податкове навантаження приблизно втричі нижче, ніж в інших галузях економіки. Звісно, це є хорошим стимулом для того, щоб займатися цим видом бізнесу. Існуючі пільги зі сплати податків стосуються сплати ПДВ, податку з прибутку та інших обов'язкових платежів. За чинним законодавством підприємства, в структурі реалізації яких сільськогосподарська продукція та продукти її переробки становлять не менше 75%, мають податкові пільги, чим і користуються агрохолдинги, мінімізуючи свої податкові платежі.

Помазані медом

Збільшення кількості агрохолдингів за останні роки обумовлене тим, що сільськогосподарські підприємства є основними споживачами дотацій та субсидій.

Іншим чинником, який приваблює бізнес в аграрний сектор, є можливос-



ті акумуляції значних земельних масивів шляхом їх оренди та потенційні можливості придбання цієї землі у власність в умовах функціонування ринку сільськогосподарської землі.

Найперше тут спрацьовує чинник низької теперішньої вартості землі та суттєвого зростання ціни на неї в перспективі. Немає сумніву, що за нормальних економічних умов вартість сільськогосподарської землі в Україні відповідатиме європейському рівню.

Перераховані основні чинники, що сприяють створенню і розвитку агрохолдингів та інших агропромислових формувань в Україні, не є вичерпними. Їх може бути значно більше залежно від того, яка природа капіталу, що інвестується в агробізнес, з яких джерел він надходить, які проміжні, тактичні й стратегічні цілі ставлять перед собою власники капіталу.

В основі холдингу лежить корпоративний принцип організації через систему акцій, тобто організаційно холдинг — це акціонерне товариство. Холдингова компанія (головна компанія холдингу, тобто власне холдинг)

володіє пакетом акцій інших фірм (компаній), які є відносно холдингової компанії дочірніми підприємствами. Дочірнє підприємство — це підприємство, яке перебуває під певним контролем з боку головного підприємства (фірми). Пакети акцій можуть бути як контрольними, так і ні (для асоційованих членів холдингу). Об'єднання корпорацій у холдинг не стільки добровільне, як вимушене для того, щоб підвищити конкурентоспроможність та витримати конкуренцію. Учасники холдингу зазвичай мають досить великі права і свободу в провадженні операційної господарської діяльності, а головна фірма визначає лише загальну стратегію розвитку підприємств, які входять у холдинг.

Зауважимо, що акціонерні товариства є найбільш привабливими організаційними формами для створення агрохолдингів. Так, використовуючи таку організаційно-правову форму ведення бізнесу, агрохолдинги активно залучають капітал через випуск та розміщення акцій на фондових біржах за кордоном, що не мо-

жуть собі дозволити інші форми агробізнесу.

Дослідження діяльності агрохолдингів, як форми організації агропромислового виробництва, засвідчує, що основним шляхом їх створення є інвестування капіталу, вітчизняного чи іноземного походження, спочатку в переробку промисловість, що забезпечує значно швидший його обіг і окупність. Зокрема це стосується олієжирової, борошномельної, хлібопекарської, цукрової, м'ясо-молочної промисловості. Наступним етапом капіталовкладень є сфера збуту продукції через розбудову логістики і власної торговельної мережі. З накопиченням необхідних фінансових ресурсів уже на третій стадії створюється власне сільськогосподарське виробництво через оренду земельних і частково майнових паїв та закупівлю необхідних ресурсів, насамперед сучасної техніки.

Більше та ширше

Спостерігається тенденція до збільшення кількості агрохолдингів.

Так, якщо станом на липень 2007 в Україні було відомо про існування 18 агрохолдингів (що мали землі у користуванні загальною площею 1,7 млн га, із середньою площею земель в одному холдингу 94 тис. га), то станом на січень 2009 кількість агрохолдингів збільшилася до 33 (із загальною площею земель у користуванні 4 млн га та середньою площею земель в одному холдингу 121 тис. га). У 2010 мова вже йде про 50 агрохолдингів (найбільше їх працює в Полтавській, Черкаській та Київській областях). У сукупності вони контролюють близько 6 млн га, або майже 18,5% площі ріллі в Україні, в тому числі більше 30% ріллі сільськогосподарських підприємств. 2011 став черговим роком розширення земельних банків агрохолдингів і роком зростання їх кількості.

У середньому один агрохолдинг орендує 175 тис. га ріллі. Однак наразі дуже багато підприємств, що мають від 10 до 40 тис. га землі та вперто називають себе агрохолдингами. З іншого боку, якщо прослідкувати різні права та бізнес-зв'язки того чи іншого

власника холдингу, то розміри земельного банку окремих формувань швидко перетнуть позначку 700–800 тис. га. Точніше сказати, це землі, що контролюються однією юридичною чи фізичною особою, але не оформлені в одну організаційну структуру.

Хоча розміри агрохолдингів від 30 до 330 тис. га — це також досить багато, враховуючи те, що середній розмір сільськогосподарського району в Україні становить приблизно 123 тис. га загальної площі, 85 тис. га сільськогосподарських угідь і 66 тис. га ріллі.

Частка землі, яку оброблятимуть агрохолдинги в найближчій перспективі, зростатиме. Можна стверджувати, що через 4–5 років агрохолдинги, якщо отримають стабільні правила гри, будуть обробляти основні масиви ріллі.

Маючи значно більші фінансові можливості, агрохолдинги виплачують вищу орендну плату власникам землі (колишнім членам КСП та їх спадкоємцям) і, по суті, витісняють з ринку оренди землі приватних фермерів, які не можуть з ними конкуру-

вати. Навряд чи в даному випадку можна говорити про монополію ринку оренди сільськогосподарської землі агрохолдингів, адже в країні функціонує понад 42 тисячі фермерських господарств, значна частина яких також орендує сільськогосподарські угіддя. Крім цього, інші аграрні підприємства також виступають орендарями сільськогосподарської землі. Однак вплив агрохолдингів на ринок оренди землі є безперечним. Загалом це позитивний вплив, адже агрохолдинги, витісняючи фермерів з ринку оренди сільськогосподарської землі, змушують їх змінювати свою спеціалізацію, переходити від вирощування низькоєфективних зернових і технічних культур до вирощування овочів, фруктів, ягід. Вони також забирають землю в неефективних аграрних підприємств, змушуючи їх виходити з аграрного бізнесу. Результатом цього є підвищення загальної ефективності сільськогосподарського виробництва, адже агрохолдинги, завдяки використанню кращих технологій на значних земельних площах, отримують біль-

Українські компанії на фондовому ринку на 23 листопада 2011 року

Компанія	Код ЦП	Валюта	Ринкова капіталізація, млн	Ринкова капіталізація, млн USD	Зміни за тиждень, %	Зміни на початок року, %
Лондонська біржа						
Миронівський хлібопродукт	MHPC LI	USD	1197,19	1197,19	1,83	4,13
Avangardco	AVGR LI	USD	405,59	405,59	-6,62	1,60
Лендком	LKI LN	GBP	11,42	17,55	-4,52	-15,97
Укрпродукт	UKR LN	GBP	4,8	7,38	-4,95	-4,95
Glencore International PLC	GLEN LN	GBP	28756,95	44192,24	4,73	5,92
Варшавська біржа						
Кернел Холдинг	KER PW	PLN	5227,23	1536,23	-4,93	-4,58
Астарта Холдинг	AST PW	PLN	1182,5	347,52	1,05	-8,16
Мілкіленд	MLK PW	PLN	468,75	137,76	11,77	16,28
Агротон	AGT PW	PLN	405,59	119,20	-6,62	1,60
Ovostar	OVO PW	PLN	517,5	152,09	10,86	17,99
КСГ Агро	KSG PW	PLN	316,42	92,99	-3,20	11,17
Індустріальна молочна компанія	IMC PW	PLN	256,35	75,34	-1,32	6,36
Агроліга	AGL PW	PLN	15,69	4,61	-13,55	-14,96
Франкфуртська біржа						
Мрія Агро	MAYA GR	EUR	492,36	629,85	0,74	1,07
Сінтал	SNPS GR	EUR	40,42	51,71	0,00	11,53
Цукровий союз «Укррос»	36U1 GR	EUR	11,69	14,95	-4,57	-11,04
МСВ Agricole	4GW1 GR	EUR	20,81	26,62	-29,46	-26,65
Українська біржа						
Креатив Груп	CRGR UK	UAH	686,75	84,15	0,00	0,00
Дакор	DAKOR UK	UAH	32,97	4,04	-5,42	1,95
Житомирський молочний завод	ZHMZ UK	UAH	293,36	35,95	36,73	71,19

АГРОФАКТ

За даними Державної служби статистики, 2011 року найбільший врожай зернових зібрали аграрії Полтавської області — 5,051 млн тонн. Аграрії Вінницької області отримали 4,236 млн тонн зерна, Черкаської — 3,753 млн тонн, Харківської — 3,472 млн тонн, Дніпропетровської — 3,456 млн тонн зерна, Кіровоградської — 3,463 млн тонн.

У 2011 найвища врожайність пшениці зафіксована на Вінниччині — 44,5 ц/га, у Хмельницькій області — 41,4 ц/га. Найврожайнішою виявилася кукурудза в Черкаській області — 90,8 ц/га. По 80,4 ц/га зібрали аграрії Київської області. Урожайність кукурудзи в Полтавській області склала 78,8 ц/га, Вінницькій — 79,7 ц/га.

GCS ЗЕРНОСУШАРКИ STRAHL (Італія)
Grain Complex & Systems

ЕЛЕВАТОРИ зерносушарки

Пневмотранспортери зерна

- ✓ Норії оцинковані
- ✓ Ланцюгові транспортери (редлери) оцинковані
- ✓ Стрічкові транспортери (вікриті, закриті) оцинковані

Шнекові транспортери

ТОВ "Зернові комплекси та системи"
09113 Київська область, м. Біла Церква,
Севроцька шосе 194, к.405
тел/факс: +38 (044) 332-41-92, (04463) 44-516
www.gcs.biz.ua

ше дешевшої продукції, тоді як фермери заповнюють ринкову нішу трудомісткої продукції, виробництво якої в сучасних умовах вони забезпечують ефективніше. Крім цього, значна кількість сільськогосподарської землі в окремих районах країни взагалі не обробляється і використання цієї землі агрохолдингами є позитивним фактором. Посилення конкуренції на ринку оренди сільськогосподарської землі є позитивним чинником і призводить до підвищення рівня орендної плати за землю та цін.

Однак концентрація землі агрохолдингами шляхом витіснення з ринку оренди землі певної кількості аграрних підприємств і фермерів створює нову соціально-економічну ситуацію на селі. Її основними характеристиками є наступні:

- припинення існування сільськогосподарських підприємств як юридичних осіб;
- втрата для певної кількості сільських жителів місця роботи;
- ненадходження до місцевих сільських рад податкових та інших платежів від підприємств, що припинили своє існування;
- відсутність фінансування на створення та підтримку сільської інфраструктури, яке здійснювали сільськогосподарські підприємства (дороги, дитячі садки і школи, будинки культури, фельдшерсько-акушерські пункти тощо).

Слід зазначити, що окремі агрохолдинги несуть витрати, пов'язані з підтримкою соціальної інфраструктури села. Однак у зв'язку з тим, що агрохолдинги зареєстровані у містах, вони рідко сплачують податки до місцевих бюджетів. Колишні колективні сільськогосподарські підприємства, які втратили статус юридичної особи, перетворилися у філії або підрозділи агрохолдингів. Це, звичайно, є недоліком для сільських територій. Тому потрібно запровадити механізм, який би забезпечував сплату податків підприємствами і організаціями, що ведуть агробізнес, не за місцем реєстрації їх головної компанії, а за місцем діяльності їх аграрних підрозділів, тобто в сільській місцевості. Це дозволить сільським радам акумулювати кошти місцевих бюджетів для розвитку соціальної інфраструктури села.

Конкурентні переваги

Агрохолдинги мають низку принципально важливих переваг перед іншими формами господарювання на селі. Одним із найбільших плюсів є те, що в них досягається реальна інтеграція сільськогосподарського й агропереробного виробництва та торгівлі. Тут, зокрема, відбувається внутрішня реалізація сільськогосподарської продукції, а нерідко і ресурсів. Сільськогосподарська сировина з філії направляється на власні переробні підприємства, а від них, але вже у формі кінцевого продукту споживання, — до торговельної мережі. За такої внутрішньої фірмової збутової політики і маркетингу зникає багатотупе посередників, отже, збільшуються доходи агрохолдингів. Тому закономірно, що більшість агрохолдингів забезпечують вищу орендну плату і заробітну плату працівникам, ведуть виробництво значно ефективніше порівняно з іншими формами господарювання на селі.

Особливо слід наголосити на тому, що реальна агропромислова інтеграція, що досягається в агрохолдингах, істотно на якісному рівні відрізняється від такого ж типу інтеграції, притаманної тим аграрним підприємствам, які побудували малопотужні переробні цехи без глибокої переробки сільськогосподарської сировини. Причина — в агрохолдингах здійснюється великомасштабне сільськогосподарське і промислово-переробне виробництво, а тому вони мають змогу ско-

риститися його перевагами й отримати економічну вигоду від ефекту масштабу. Адже великі масштаби виробництва дозволяють застосовувати сучасну високопродуктивну техніку та новітні технології і завдяки цьому істотно підвищувати продуктивність ресурсів, знижувати витрати на одиницю продукції, а, отже, підвищити ефективність виробництва.

Важливим аспектом діяльності агрохолдингів є їх можливості щодо забезпечення необхідної якості сільськогосподарської та харчової продукції. Вхідження України до СОТ, вихід на ринки ЄС вимагають дотримання певних стандартів якості продукції. На жаль, таких стандартів досить важко дотримуватися невеликим та дрібним сільськогосподарським виробникам і переробним підприємствам, не говорячи вже про домогосподарства населення, частка яких у виробництві окремих видів продукції сягає 70–90% (молоко, овочі, картопля).

Завдяки застосуванню новітніх технологій у виробництві та переробці продукції сільського господарства, можливостей контролю за дотриманням технології на всіх її етапах, запровадженню необхідних стандартів якості, агрохолдинги мають безперечні конкурентні переваги порівняно з іншими формами ведення агробізнесу. Так, тільки на великих сучасних переробних підприємствах можна досягти необхідної глибини переробки сільськогосподарської продукції,

асортименту, якості та, як наслідок, економічної ефективності.

Акумулятори фінансів

Наразі агрохолдинги займаються, як правило, трьома видами діяльності: сільськогосподарським виробництвом, зберіганням, переробкою сільськогосподарської сировини і виробництвом кінцевих продуктів харчування та торгівлею цими продуктами. Для вказаних видів діяльності характерні відповідні фінансові потоки, які в інтересах гармонійного розвитку агрохолдингів можуть бути сконцентровані й направлені на ті сфери діяльності, які вимагають пришвидшеного розвитку в коротко- або довгостроковому періоді. Тобто мова йде про реальну можливість агрохолдингів оптимізувати фінансові потоки між названими видами діяльності, що значно складніше досягнути в умовах відокремленого функціонування аграрного та переробного виробництва і торгівлі. Таким чином, агрохолдингам значно простіше акумулювати фінансові ресурси та вкладати їх у виробництво, зокрема і сільськогосподарське, порівняно з іншими формами ведення аграрного бізнесу.

Відомо, що аграрне виробництво має сезонний характер, оборот коштів тут значно нижчий, ніж у інших галузях економіки. Тому для сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств проблема фінансових ресурсів є однією з головних. Власних

фінансових ресурсів у них недостатньо, кредити банків для багатьох дорогі, та й банки не завжди охоче кредитують з огляду на високий ризик такого кредитування. Агрохолдинги ж, крім власних фінансових ресурсів, використовують кошти компаній засновників, які у багатьох випадках мають власні банки, залучають іноземні інвестиції, зокрема кошти офшорних компаній, та дешеві кредити закордонних банків.

Агрохолдинги мають кращий доступ до фінансових ресурсів, що дає їм можливість впроваджувати сучасні технології на всіх стадіях виробничого процесу — від сільського господарства до торговельних мереж продуктами харчування. Цей чинник є їх безперечно конкурентною перевагою перед іншими формами ведення аграрного бізнесу.

Концентрація та інтеграція агробізнесу, тобто створення агрохолдингів, вимагають застосування сучасного менеджменту на всіх рівнях управління від найнижчого до найвищого. А це, своєю чергою, потребує зовсім іншої структури людського капіталу. Нинішній потенціал сільського населення України не відповідає таким вимогам, оскільки частка активного населення різко зменшується, відсутні необхідні кваліфіковані спеціалісти. Тому агрохолдинги змушені займатися підготовкою таких спеціалістів.

Виникнення і розвиток агрохолдингів є результатом здійсненої аграрної реформи і, зокрема, земельної реформи. Їх вплив на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів у сільському господарстві та інших сферах агробізнесу слід оцінювати позитивно. Роль агрохолдингів в розвитку агробізнесу є значною і підвищуватиметься в перспективі. Триватиме процес концентрації сільськогосподарської землі агрохолдингами через її оренду та банкрутство неефективних аграрних підприємств. Цей чинник потрібно враховувати при розбудові аграрної політики держави та програм підтримки розвитку сільських територій. Державі потрібно сприймати агрохолдинги як об'єктивну реальність і заходами державної політики спрямовувати їх діяльність у русло державної аграрної стратегії, зокрема і щодо розвитку сільських територій. **АП**

Поки найбільш досконалою формою інтеграції і концентрації сільськогосподарського виробництва виступають агрохолдинги. Саме за агрохолдингами повинно бути забезпечення продовольчої незалежності України. Раніше створені дрібні сільськогосподарські підприємства (внаслідок реструктуризації КСП) стають неефективними або розоряються.



Ваш Партнер в Технології Послеуборочної Обробки і Очищення Сімян Зернових Бобових і Сухих Стручкових Культур.

Зерноочистительный Комплекс Под Ключ
Оптимальный Комбинированный Сепаратор
Силок AKSILO
Камнеотделитель ПЛК
Гравитационный Сепаратор ПЛК
Фотосепаратор Sortpak (Сортпак)
Решетный Сепаратор
Инспекционный Стоп
Фасовочно-Упаковочное Оборудование
Система Фильтрации и Сбора Пыли
Центральный Щит Управления ПЛК
Конвейерные Элеваторы
Ленточный Транспортировочный Конвейер

Производитель
Зерноочистительных Машин.
www.akyurektechnology.ru

HarvEast Holding

МОЛОДОЙ И АКТИВНЫЙ

Саймон Чернявский,
генеральный директор HarvEast Holding

Что такое, по Вашему мнению, успешный агрохолдинг?

На мой взгляд, чтобы быть успешным и стабильным, аграрный холдинг должен придерживаться нескольких принципов.

Во-первых, диверсифицировать риски. Сложно компенсировать возможное негативное воздействие погоды на урожайность или влияние мировых цен и внутренней политики на прибыльность, сосредоточившись только на растениеводстве. Успешный агрохолдинг должен работать и в таких направлениях, как животноводство и переработка, эффективно интегрировать в бизнес услуги в сфере логистики, финансовых услуг, трейдинга и, возможно, выступать дилером средств защиты растений и удобрений. Еще один важный аспект — мощности для хранения. Наличие элеваторов существенно влияет на снижение потерь в период сбора урожая и увеличение маржи в сезон продаж.

Во-вторых, повышать рентабельность бизнеса за счет эффекта масштаба производства. Если говорить о растениеводстве, гораздо эффективней формировать целостные земельные кластеры размером от 20 тыс. га. При этом использование техники планировать из расчета 1 тракторная бригада на каждые 5 тыс. га обрабатываемых земель, а количество сотрудников, занятых в основном производстве, — 10 человек на 1 тыс. га. Идеально, если обрабатываемые земли расположены в радиусе 50-ти километров от центрального офиса. Стратегия повышения рентабельности за счет экономии в результате роста масштабов производства будет работать и для других направлений бизнеса: например, в животноводстве необходимо учитывать минимальный размер свинофермы или молочно-товарной фермы, при котором она может быть рентабельной и приносить прибыль.

В-третьих, создать систему централизованного управления и контроля с делегированием полномочий в принятии решений на места. В Украине для сельскохозяйственного холдинга очень важно иметь сильную центральную управляющую структуру. Это связано с оттоком специалистов из села в город и, как следствие, недостаточной квалификацией жителей сельской местности, а также с проблемой воровства. Успешному холдингу необходимо иметь автоматизированную систему учета, централизованную систему закупок и сбыта, а также эффективную функцию безопасности и внутреннего контроля. При этом руководители на местах должны иметь право принятия решений и достаточно ресурсов, чтобы оперативно реагировать на возникающие ситуации.

В-четвертых, развивать технологии. Украинские холдинги по-прежнему нуждаются в помощи зарубежных специалистов — в качестве консультантов или менеджеров — для обмена научным и практическим опытом в сельском хозяйстве. Однако, холдинги должны развивать свою собственную базу знаний: научно-исследовательские и учебные центры, банки данных.

Какой оптимальный земельный банк у агрохолдинга?

Я считаю, холдинг должен иметь, как минимум, 2 кластера с земельным банком от 20 тыс. га, расположенных в регионах с различными климатическими условиями.

Нужен ли закон, регламентирующий деятельность агрохолдингов в Украине?

Думаю, есть необходимость в ряде законов, поддерживающих сельскохозяйственную отрасль субсидиями и дотациями со стороны государства, которые, в свою очередь, стимулировали бы приток инвестиций. Но, прежде всего, агрохолдинги должны иметь возможность покупать и продавать землю.

Какие вопросы в АПК, с Вашей точки зрения, требуют максимального внимания со стороны власти, почему; как вы оцениваете украинский аграрный сектор, исходя из двух параметров: достоинства и недостатки?

Вопросы, на которые государство должно обратить внимание в первую очередь, это вопрос о рынке земли, субсидиях и поддержке экспорта сельскохозяйственной продукции в Россию. Что касается преимуществ аграрного сектора Украины — это высокое качество почв, выгодное географическое положение, как с точки зрения климата, так и удобства для развития экспортной инфраструктуры, адекватная стоимость трудовых затрат и земли. Что касается недостатков, то это — слабая законодательная база и ограниченный доступ к финансовым ресурсам, вмешательство со стороны государства, нехватка специалистов, высокий уровень коррупции.

Ваше виденье украинского АПК через 10, 50, 100 лет?

На мой взгляд, 80% украинского сельскохозяйственного сектора будет сконцентрировано в руках 10% аграрных компаний. Думаю, консолидация неизбежна. Глобализация требует увеличения масштабов бизнеса, лидеры отрасли будут иметь земельные банки как минимум в 1 млн га. В более долгосрочной перспективе Украина и Россия станут производителями зерна с наименьшей себестоимостью в Европе и будут кормить весь Евросоюз и Средний Восток. ■■■



АГРОХОЛДИНГ. ОБЪЕКТИВКА

HarvEast Holding — сельскохозяйственный холдинг, владеющий и управляющий активами в Донецкой, Запорожской, Черкасской, Житомирской областях и АР Крым. Основные направления деятельности холдинга: растениеводство (выращивание пшеницы, подсолнечника, ячменя, многолетних трав, кукурузы) и молочное животноводство. Холдинг HarvEast создан 10 марта 2011 года на базе сельскохозяйственных активов ПАО ММК им. Ильича. Общий банк обрабатываемой земли составляет около 220 тыс. га; поголовье крупного рогатого скота — более 30 тыс. голов. Акционерами HarvEast Holding являются группа СКМ и группа «Смарт-Холдинг».

В конце 2011 года HarvEast Holding утвердил программу технического перевооружения на первое полу-

годие 2012 года. Сумма инвестиций составит 80 млн грн за шесть месяцев. Инвестиции будут направлены на приобретение посевной, почвообрабатывающей и кормозаготовительной техники, а также вспомогательного оборудования. Инвестиционная программа на второе полугодие будет утверждена в марте.

При подготовке к весенним полевым работам холдинг инвестировал более 82 млн грн в приобретение минеральных удобрений для проведения весенней посевной кампании. Всего закуплено свыше 22 тысяч тонн удобрений: аммиачной селитры, карбамида и НПК. Ранее, во время осенней посевной кампании, HarvEast Holding посеял под урожай 2012 года 82 тыс. га озимой пшеницы, около 8 тыс. га озимого ячменя, более 1 тыс. га озимой ржи и тритикале.

KSG Agro S.A.

СТАБИЛЬНЫЙ

**Сергей Касьянов, председатель
Совета директоров KSG Agro S.A.**

Что такое, по Вашему мнению, агрохолдинг?

Это сельхозобъединение, которое объединяет группу предприятий, которые, как правило, работают в сфере растениеводства, животноводства, выращивания овощей и фруктов, тепличного хозяйства.

Какой оптимальный земельный банк у агрохолдинга?

Может быть самый разный. Это может быть и 5 тыс. га, и 10 тыс. га с переработкой, может быть и 100 тыс. га. Самый разный.

В чем заключается специализация агрохолдингов?

Зачастую агрохолдинги специализируются на растениеводстве, специализируются на переработке. Жесткой специализации на чем-то одном нет. Традиционно это растениеводство с элементами животноводства.

Нужен ли закон, регламентирующий деятельность агрохолдингов в Украине?

Законодательство в целом должно регулировать бизнес. Если мы или по агрохолдингу, или по другим направлениям бизнеса будем отдельно принимать законы, я не вижу смысла в этом. Это такой же бизнес, такие же объединения как, например, металлургические и другие.

Какие вопросы в АПК, с Вашей точки зрения, требуют максимального внимания со стороны власти, почему; как вы оцениваете украинский аграрный сектор, исходя из двух параметров: достоинства и недостатки?

Во-первых, это вопросы земли и землепользования. Вот здесь нужно навести порядок и дать людям законное право, что бы право их собственности было правильно оформлено, и не было двусмысленных прочтений. И, есте-

ственно, чтобы они могли в будущем распоряжаться своим имуществом. Для этого нужна четкая позиция государства. То есть отношения арендатора и арендодателя должны быть четко прописаны, это важно. А если говорить с точки зрения поддержки аграрного сектора то, прежде всего, это вопросы финансирования, то есть наличие элементов финансирования, которое позволяло бы различным собственникам привлекать ресурс. А это механизм очень большой, и он только частично используется. Это и форвардные контракты, и банковское финансирование. Механизмов очень много и они должны работать так, чтобы обычный аграрный предприниматель мог это использовать, и чтобы ему не выкручивали руки, и чтобы эти механизмы были доступны для него.

На сегодняшний день достоинства заключаются в том, что есть большой потенциал, недостатки — то, что этот потенциал не используется или используется очень мало. Средние показатели по Украине далеки от даже средне-взвешенных европейских показателей на разы. Если ничего не делать, то соответственно этот потенциал не будет использоваться, и будет практически не использоваться главное преимущество страны.

Ваше виденье украинского АПК через 10, 50, 100 лет?

Все зависит от нас самих и от правительства естественно. Правительство должно вести правильную стратегию государственную и правильное стимулирование и использование средств. Если будет оптимистический сценарий, то аграрный сектор должен стать основным конкурентным преимуществом Украины, а это производство и продажа продуктов питания, переработка. Это должна быть наша самая главная позиция, позиция Украины. Для этого у нас все есть. А поскольку роль продовольствия в мире растет, его не хватает, то через 10, 50 лет мы будем успешно развиваться. А если мы будем двигаться теми же темпами, которыми движемся сегодня, то и через 50 лет, и через 10 у нас будут те же самые проблемы. **АП**



АГРОХОЛДИНГ. ОБЪЕКТИВКА KS AGRO

Дата создания компании: 2001 год.

Специализация: производство, переработка и продажа продуктов питания, растениеводство, животноводство, овощеводство, садоводство, производство пеллет.

Земельный банк: на начало 2012 года земельный банк составляет 59,3 тыс. га, в планах компании за 2012 год увеличить площадь обрабатываемых земель на 40 тыс. га, а до 2016 — увеличить до 200 тыс. га.

Планы компании на 2012 год: реконструкция свиноводческого комплекса, расширение комплекса КРС по молоку, расширение производства продуктов питания, расширение линейки в масле и в бакалейной продукции. Инвестиции в реконструкцию, обновление парка техники. Развитие сети юнитов по производству пеллет. Увеличение земельного банка в 2012 году на 40 тыс. га.

«ІНТЕРАГРО–2012»

8 МІЖНАРОДНА ВИСТАВКА рентабельного високоефективного сільського господарства (визнана UFI)

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ: Виставковий центр «КиївЕкспоПлаза», вул. Салютна, 2-Б, м. Київ, Україна.

ОРГАНІЗАТОР: Товариство з обмеженою відповідальністю «КІІВ-СЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНТРАКТОВИЙ ЯРМАРОК».

СПІВОРГАНІЗАТОРИ: Німецька асоціація виробників сільськогосподарської техніки (VDMA), Французька агенція з міжнародного розвитку підприємств (UBIFRANCE).

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СПОНСОР: Комбайновий завод «РОСТСЕЛЬМАШ».

ОФІЦІЙНИЙ ПАРТНЕР З ТЕХНІКИ: JOHN DEERE.

7 лютого 2012 року відбудеться офіційне відкриття **8 Міжнародної виставки рентабельного високоефективного сільського господарства «ІнтерАгро–2012»**.

Ця подія — найбільший агропромисловий форум, який посідає провідне місце в АПК України як комплекс інноваційних рішень у різних сферах сільського господарства.

Виставку підтримують Міністерство аграрної політики та продовольства України, Українська аграрна конфедерація, Український клуб аграрного бізнесу, Національна академія аграрних наук України, уряд Франції, Міністерство економіки ФРН, посольства Австрії, Аргентини, Нідерландів, Польщі, Росії та інші.

У виставці візьмуть участь близько 500 компаній, у тому числі понад 150 іноземних, з 17 країн світу. Загальна площа експозицій складе 32 000 м², на яких буде представлено сільгосптехніку, насіння, агрохімію, біоенергетику, інформаційні технології та агросервіс, обладнання, запасні частини, агроекономіку й управління сільгоспвиробництвом, сільськогосподарські технології та багато іншого.

На виставці очікується понад 20 000 відвідувачів з України та інших країн. Під час виставки буде проведено міжнародний форум з питань ведення рентабельного високоефективного сільського господарства. Ділова програма форуму об'єднує низку конференцій, семінарів,

круглих столів, серед яких: Голландсько-український форум з агробізнесу «Виробництво картоплі в Україні: вирощування, збирання, зберігання та обробка»; семінар «Друге дихання озимих: способи підвищення потенціалу ослаблених рослин»; III Всеукраїнська науково-практична конференція «Хелатні мікродобрива–2012»; Друга міжнародна конференція «Агроресурси–2012: шляхи підвищення рентабельності агропідприємства»; круглий стіл «Інвестиції: скільки може заробити аграрний сектор України в майбутньому?».

У межах виставки «ІнтерАгро–2012» відбудуться День Франції та День Федеративної Республіки Німеччина, на яких іноземні фахівці поділяться своїм досвідом з українськими колегами-аграріями.

Серед організаторів заходів — посольства Нідерландів, Німеччини і Франції в Україні, професійні асоціації, спеціалізовані видання, державні та приватні наукові установи європейських країн та інші.

«AGRO ANIMAL SHOW»

2 міжнародна виставка ефективного тваринництва та птахівництва «Agro Animal Show»

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ: Виставковий центр «КиївЕкспоПлаза», вул. Салютна, 2-Б, м. Київ, Україна.

ОРГАНІЗАТОР: Товариство з обмеженою відповідальністю «КІІВ-СЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНТРАКТОВИЙ ЯРМАРОК».

СПІВОРГАНІЗАТОРИ: IFWexpro Heidelberg GmbH, Французька агенція з міжнародного розвитку підприємств (UBIFRANCE).

Agro Animal Show 2012 — міжнародна виставка, заходи якої спрямовані на просування сучасних технологій у галузі тваринництва і яка пропонує широкий спектр техніки та обладнання, новітні науково-технічні розробки для господарств тваринницького напрямку різних форм власності та розмірів. Виставка представляє основні напрямки інноваційного розвитку галузі тваринництва: технології утримання худоби і птиці, ветеринарію, кормовиробництво і зберігання кормів, генетику, обладнання

для переробки та зберігання продукції, техніку для видалення гною і утилізації відходів, обладнання для лабораторій, вимірювальні прилади та АСУ.

Організатори виставки впевнені, що її успіх базується на впровадженні інноваційних технологій і підходів у сільському господарстві. І це цілком закономірно, адже ті складності, які нині існують у галузях тваринництва й птахівництва, можна вирішити тільки впровадженням нової техніки та механізмів господарювання.

Усі чотири дні виставки для фахівців агропромислового комплексу України буде працювати діловий форум з питань ведення ефективного тваринництва та птахівництва. На форумі будуть обговорюватися питання, які охоплюють найактуальніші аспекти діяльності сільськогосподарської галузі: проблеми організації і управління сільськогосподарським підприємством, економічні і фінансові питання, питання впровадження

сучасних технологій в тваринництві та птахівництві тощо. На численних семінарах і конференціях виступлять найкращі фахівці в галузі сільського господарства, які представляють останні наукові досягнення, а також поділяться досвідом їх застосування на практиці. Низка семінарів та майстер-класів, проведених протягом роботи ділового форуму, стане справжнім університетом фермерської майстерності.

Цікавими та насиченими будуть інші заходи, що відбудуться в межах ділового форуму:

- семінар «Забезпечення здоров'я свиней при промисловому вирощуванні» (проводять Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу» разом із редакцією журналу «Сучасна ветеринарна медицина»);
- семінар «Використання біопрепаратів в інтегрованій системі вирощування сільськогосподарських культур» (організатор — ПП «БТУ-Центр»).

Вхід на виставку за квитками або запрошеннями. Для отримання безкоштовних запрошень необхідно зареєструватися на сайтах виставок

www.interagro.in.ua або www.animal-show.kiev.ua



Відвідавши виставки і їх бізнес-програми, учасники та відвідувачі матимуть унікальну можливість ознайомитися з останніми світовими досягненнями в галузі сільського господарства, взяти участь в обговоренні важливих питань, пов'язаних із перспективами і проблемами сучасного агропромислового комплексу й отримати об'єктивну картину сільськогосподарського ринку.

Офіційне відкриття відбудеться 7 лютого об 11:00 (павільйон №3)



НОВІ ЧАСИ, НОВІ РЕЗУЛЬТАТИ



Виробництво зернових культур традиційно займає лідируючі позиції в структурі всієї продукції рослинництва. Останні роки демонструють, що в структурі валової продукції сільського господарства зернові культури в середньому формують 18% загального обсягу виробництва сільськогосподарської продукції.

Однією з ключових проблем залишається нестабільність пропозиції, що зі свого боку зумовлюється значними коливаннями у валових зборах. В останні роки відхилення у рівнях виробництва зерна між мінімальним та максимальним їх значеннями становили 2,5 рази.

Виробництво зернових культур знаходиться у прямій функціональній залежності від величини засіяних площ та врожайності. Основні показники, що характеризують технічну ефективність зернового сектору нашої держави, а саме, урожайність, об-

сяги й структура посівних та збиральних площ характеризуються своєю нестабільністю у часі.

Зерновому господарству країни притаманні постійні коливання показників збиральних площ, валового збору та врожайності. Досить складним виявився характер урожайності зернових. Стрімке зниження цього показника після 90-х значно зменшило потенціал цієї стратегічної галузі сільського господарства.

Найнижчим її рівень виявився у 2000 — 19,4 ц/га. Наступні роки, окрім несприятливого за погодними умовами 2003, характеризуються поступовим зростанням показника врожайності, а саме: 2006 — 24,1 ц/га, 2007 — 27,7 ц/га, 2008 — 29,9 ц/га, 2009 — 29,8 ц/га, 2010 — 26,9 ц/га, 2011 — 37 ц/га.

Наразі маємо три рекорди з точки зору валового виробництва. Минулорічний. Нагадаю — 56,7 млн тонн. Потім рекорд 2008 року, коли було отримано 53,29 млн тонн зерна. І показники 1990 року, коли було отримано вал на

рівні 51 млн тонн, а врожайність — 35,1 ц/га.

Правильне визначення структури посівних площ неодмінно впливає на показники ефективності виробництва зернових і залежить від конкретних умов та спеціалізації господарства. Площі посівів під зерновими визначаються виробниками самостійно, з урахуванням насамперед ринкової кон'юнктури на той чи інший вид зерна. Протягом останніх років площі збирання зерна збільшилися до 14 млн га, окрім несприятливого 2003 — 11112,8 тис. га, і наблизилися до оптимального розміру (на думку українських вчених-аграрників, оптимально має бути 15–16 млн га).

У світі загалом спостерігається тенденція щодо зменшення площ, відведених під зерно, а обсяги виробництва при цьому збільшують за рахунок інтенсивного фактору — врожайності.

АГРОФАКТ

За даними Державної служби статистики, 2011 року виробництво гречки склало 281,5 тис. тонн проти 133,7 тис. тонн у 2010.

Врожайність гречки в середньому по країні склала 9,9 ц/га проти 6,7 ц/га у 2010 році. Загалом аграрії збрали гречку з 285,6 тис. га (у 2010 — 198,6 тис. га).

За даними Мінагропроду, оптово-відпускні ціни на крупу гречану на 20 січня склали 8,58 грн/кг, роздрібні в середньому по країні — 10,87 грн/кг.

За даними Мінагропроду, на 20 січня закупівельні ціни на пшеницю 3 класу в середньому по Україні склали 1640 грн/тонна, на пшеницю 4 класу — 1553 грн/тонна, пшеницю 6 класу — 1494 грн/тонна. Як повідомив Мінагропрод, ціни на хліб з борошна вищого ґатунку в роздрібній мережі зафіксовані на рівні 5,07 грн/кг.

RIELA®
НІМЕЦЬКА ТЕХНІКА ДЛЯ ЗЕРНА

- Зерносушилки, елеватори «під ключ».
- Стационарні та мобільні сушальні установи для зернових, кукурудзи, ріпаку, бобових і олійних культур.
- Зерноочисні машини.
- Зернотранспортувальна техніка.
- Комбіновані заводи.

Львів: тел.: (032) 240 40 33, факс: (032) 240 47 25
Полтава: моб. тел.: (050) 371 40 80
Ужгород: тел.: (04744) 4-66-33, моб. тел.: (050) 371 3092
Донецьк: тел.: (050) 431 13 48, (050) 148 90 93
Кіровоград: тел./факс: (0522) 22 74 22, моб. тел.: (050) 341 18 48

Інтернет:
www.riela.com.ua,
електронна пошта:
info@riela.com.ua

Не кількістю, а врожайністю

В економічній теорії збільшення площі посівів звичайно розглядається як екстенсивний спосіб розвитку зерно-виробництва, тоді як інтенсивний його розвиток передбачає заходи щодо збільшення врожайності зернових.

Загалом зміна обсягів виробництва зерна в нас відбувається більшою мірою за рахунок екстенсивного фактора — розширення посівних площ. Хоча варто зазначити, що з 2001 року все більший вплив на зміну валового збору зернових має також інтенсивний фактор — урожайність.

Валовий збір зернових культур у нових ринкових умовах базується, як і раніше, на вирощуванні чотирьох основних культур: пшениці, жита, ячменю та кукурудзи.

Аналіз даних виробництва зерна в Україні свідчить, що воно знаходиться в стані нестабільності, а це зі свого боку впливає на дисбаланс між попитом та пропозицією на внутрішньому ринку країни. Виробництво коливалось у межах від мінімального 19255 тис. тонн у 2003 до максимального 56,7 млн тонн у минулому році. Середнє значення — близько 40 млн тонн.

Частка виробництва пшениці в середньому становить половину від загального виробництва зерна, жита — 2%, кукурудзи — 14%, ячменю — майже 30%. Але минулого року зіграла «ставка» кукурудза і в загальному виробництві зернових питома вага цариці полів досягла 40%.

Урожайність — це показник ефективності використання ріллі. На нестабільність обсягів виробництва зернових мають неабиякий вплив значні коливання урожайності, а також не менший вплив справляє відсутність чіткого планування обсягів та структури посівних площ. Коливання урожайності зернових більшою мірою зумовлені змінами погоди та мало залежать від виробників.

Аналіз виробництва зерна переконуює в тому, що, попри різкі коливання обсягів виробництва, у стратегічному плані зернове господарство країни певною мірою повинно бути зорієнтоване на експорт у довготерміновій перспективі.

Наразі існує декілька причин, що стримують вітчизняного товаровиробника нарощувати потужності зернового виробництва, і основними з них є високий рівень собівартості,

низький рівень рентабельності та нестабільність цін. Усе це певним чином впливає на прибутки виробника та фінансові результати його господарської діяльності.

Рентабельність: не менше 20%

Для ефективного функціонування зерновиробничого підкомплексу мінімальна рентабельність повинна становити не менше 20%, а раціональна, в умовах України, — щонайменше 40%. Тільки така рентабельність створює необхідні умови для оновлення основних фондів, застосування новітніх технологій виробництва, що дозволяють підвищувати врожайність.

Зерновиробництво в Україні завжди було високорентабельним: у 1990 році його рентабельність становила 275,1%, у 1995 — 85,6%, у 2000 — 64,8%. Але величина рентабельності теж нестабільна. Протягом багатьох років вона майже не досягала мінімальної межі 20%.

Аналіз рентабельності виробництва зернових указує загалом на випередження темпів зростання собівартості над темпами зростання цін реалізації.

Причинами є державна політика, що постійно змінюється і не дає можливості планувати на довгострокову перспективу. Щорічно як не обмеження, так квотування експорту, що в сумі за низьких абсорбційних можливостей внутрішнього ринку не дозволяє товаровиробнику отримати запланований прибуток. А відсутність своєчасних грошових надходжень стримує потім відтворення і розвиток зернового та інших сільськогосподарських виробництв.

За оцінками експертів, для отримання порівняно дешевого зерна та максимального прибутку врожайність повинна складати не менше 40–50 ц/га. Для вирішення цього завдання також необхідно цілеспрямовано та послідовно розширювати як зовнішній, так і внутрішній ринки збуту.

Цінові гойдалки

На ринку зерна спостерігаються значні сезонні цінові коливання. Ціни на зерно в серпні-листопаді можуть відрізнятись від цін березня-травня вдвічі, а в окремі роки — втричі. Наявність такого явища на ринку зерна спричиняє невизначеність, яка є джерелом виникнення ризику, тобто ймовірного недоотримання суб'єктами ринку запланованих прибутків.

Такі цінові коливання зумовлені незбалансованістю попиту і пропозиції та ринку зерна, 90% зерна реалізується у липні-грудні і лише 10% — у січні-червні. У товаровиробників відсутня достатня кількість власних потужностей для зберігання продукції і необхідних розрахунків з постачальниками та кредиторами. За відносно рівномірного розподілу попиту в часі така концентрація пропозиції у другому півріччі викликає значне падіння цін у цей період.

Суттєві коливання цін на зерно протягом року, причому найнижчі з них спостерігаються протягом липня-серпня та найвищі — у квітні. Наприклад, суттєві коливання цін спостерігалися протягом 2004 року: ціни березня становили 822,3 грн, а ціни липня були майже вдвічі меншими — 421,1 грн.

Час, протягом якого виникає коливання ціни, зумовлене дисбалансом попиту і пропозиції на ринку зерна, називається відновленням ринку. Адекватних методів вимірювання даної величини на сьогодні немає. В

Україні відновлення ринку відбувається з настанням наступного маркетингового року.

Валове виробництво, собівартість, урожайність зернових культур та якість зерна значною мірою залежать від техніко-технологічного рівня його виробництва. Лише через розтягування тривалості збирання врожаю втрати зерна становлять щорічно 3,5–4 млн тонн, а зібране із запізненням зерно втрачає свою якість і з категорії продовольчого переходить у фуражне.

Фактично середньостатистичне навантаження 1990 року на фізичний комбайн сягало 138 га/сезон (близько 520 тонн/сезон). За даними Мінагропроду, у 2007 році в середньому по країні сезонне навантаження на комбайн становило 330 га. А якщо за базу розрахунків взяти не фізичну кількість комбайнів, а кількість укомплектованих до роботи (а це близько 80% від їх фізичної кількості), то сезонне навантаження на комбайн становитиме 412 га.

Аграрний сектор у сучасних умовах потребує значних інвестиційних ресурсів. Нині залучення інвестицій — це вже не питання розвитку даного сектору, а питання його існування.

В АПК функціонує більше 600 інвестиційних проектів. Загальна сума — десятки мільярдів гривень, але ледь частина проектів припадає на тваринництво. Зернових проектів малує, хоча вони потроху активізуються.

Зерновиробництво у нас має невичерпані резерви для розвитку, однак для відтворення галузі необхідно ефективно та раціонально використовувати залучений капітал, першочергово на матеріально-технічне та технологічне оснащення. Факторами збільшення зерновиробництва виступають: нарощування експорту, розвиток виробництва біопалива, відсутність торговельних та цінових втручань, розвиток ринкової інфраструктури, прозора та прогнозована політика держави. До факторів зменшення зерновиробництва належать: скорочення чисельності населення та його низька купівельна спроможність, обмежувальні заходи щодо торгівлі, недостатній розвиток інфраструктури та непередбачуваність аграрної політики.

Отож, Україна має у своєму розпорядженні достатній потенціал для збільшення обсягів виробництва зерна, але все залежить від економічних реформ, фінансів та власне бажання аграріїв займатися зерновими. АП



Динаміка виробництва зернових і зернобобових культур, вал, тис. тонн, 2011

МІНІ-ЕЛЕВАТОРНІ КОМПЛЕКСИ ДЛЯ СУЧАСНОГО ФЕРМЕРА
Зернова Хата

ДОСТУПНО У КРЕДИТ

Для тих, хто цінує свою працю!
 Готові проекти міні-елеваторних комплексів «під ключ» місткістю до 12 000 т

ЗЕРНОВАЯ СТОЛИЦА
CCGROUP
WWW.ZEO.UA
INFO@ZEO.UA
(048) 717-45-03

ПРОДУКТИ ІЗ ЗЕРНА

Мовою цифр

Рекорди виробництва зерна не завжди перетворюються на рекорди продуктів харчування. Але тим не менше питання сировини визначальне і для борошна, і для круп.

Борошно

Виробництво борошна в грудні 2011 року склало 202,905 тис. тонн, що на 4,175 тис. тонн або на 2% більше, ніж у попередньому місяці. За січень-грудень 2011 року було вироблено 2285,501 тис. тонн борошна. Найбільшими виробниками борошна залишаються Донецька, Черкаська, Харківська, Луганська, Вінницька, Сумська, Дніпропетровська області, Крим та м. Київ.

Збільшення виробництва продукції зафіксовано в таких областях, як Житомирська, Кіровоградська, Волинська, Івано-Франківська та інші. Найбільше зниження виробництва борошна мало місце в Миколаївській області (79%).

Серед найбільших виробників борошна варто назвати «Київмлин», Сімферопольський ХХП, Новопокровський ХХП (Харківська область), компанія «Урожай», Дніпропетровський мелькомбінат, ХХП «Тальне», «Луганськ-млин», Вінницький ХХП.

Крупи

Виробництво круп у грудні 2011 року збільшилося на 7% порівняно з попереднім місяцем і склало 26,387 тис. тонн. У період з січня по грудень 2011 року українські компанії виробили 283,582 тис. тонн продукції.

Найбільші обсяги круп вироблено підприємствами Харківської, Київської, Хмельницької, Черкаської областей та Криму. У деяких областях виробництво продукції зменшилося. Найбільший спад мав місце в Чернігівській області — 50%, Полтавській — 52%. Найвища позитивна динаміка виробництва круп спостерігалася у Львівській області — 523%.

Серед найбільших виробників круп — компанія «Альтера» (Черкаська область), Кам'янець-Подільський комбикормовий завод (Хмельницька область), компанія «ТЕРРА» з Харківщини.

Комбикорми

Обсяг виробництва комбикормів у грудні 2011 року склав 391,015 тис.

тонн, що на 12,579 тис. тонн (3%) більше, ніж у листопаді. За січень-грудень 2011 року було вироблено 4727,68 тис. тонн комбикормів.

Найбільшими виробниками комбикормів у грудні залишалися Дніпропетровська, Київська, Донецька, Черкаська, Полтавська, Херсонська та Запорізька області.

У більшості областей виробництво комбикормів зменшилося. Істотне зменшення зафіксовано в Харківській (77%) і Рівненській областях (85%). Значне зростання виробництва комбикормів було відзначено в Тернопільській (2121%) і Закарпатській областях (225%).

Лідерами з виробництва комбикормів у грудні 2011 року були Катеринопільський елеватор (Черкаська область), Миронівський завод ПкіК, комплекс «Агромарс».

Спирт

Виробництво спирту в грудні збільшилося на 26% або на 643 тис. дал порівняно з листопадом 2011 року, і склало 1 790 тис. дал. У січні-грудні 2011 року випуск даної продукції склав 19 432 тис. дал.

Найбільшу кількість спирту випущено в Тернопільській (680 тис. дал) і Львівській (331 тис. дал) областях.

У Вінницькій області виробництво знизилося до 214 тис. дал, що на 141 тис. дал менше, ніж місяцем раніше. Найбільш значне зростання виробництва зафіксовано в Полтавській області (116%).

Марилівське підприємство державного концерну «Укрспирт» відкриває список виробників за результатами грудня. Лідерами також стали підприємства в Немирові, Червоній слободі.

Хліб та хлібобулочки

Протягом грудня 2011 року виробництво хліба збільшилося на 2,6%, або 3,646 тис. тонн, і склало 142,197 тис. тонн. За січень-грудень 2011 року було вироблено 1694,187 тис. тонн

хлібобулочних виробів. Лідерами з виробництва хліба та хлібобулочних виробів є Дніпропетровська область — 14,37 тис. тонн, Донецька — 12,595 тис. тонн, Харківська — 9,896 тис. тонн, м. Київ — 15,597 тис. тонн.

У деяких регіонах України зафіксовано незначне підвищення виробництва хліба та хлібобулочних виробів у межах 2–6%. Серед найбільших виробників — «Одеський каравай», Хлібокомбінат №10 («Київхліб»), концерн «Хлібпром», хлібзавод «Салтівський».

Макарони

У грудні 2011 року виробники макаронних виробів виготовили 8,373 тис. тонн продукції, що на 0,328 тис. тонн більше, ніж у попередньому місяці. Обсяг виробництва за період з січня по грудень 2011 року склав 104,436 тис. тонн.

Найбільшу кількість продукції в грудні випустили Донецька область — 1062 тонн, Хмельницька — 815 тонн, Дніпропетровська — 950 тонн, м. Київ — 1093 тонн.

Динаміка випуску продукції в різних регіонах України була неоднорідною. Найвагомий спад виробництва зафіксовано в Кіровоградській області (57%). Найбільше зростання виробництва спостерігалось у Львівській (213%) і Житомирській (195%) областях.

У рейтингу виробників першу позицію займає макаронна фабрика м. Києва, Хмельницька макаронна фабрика, Чернігівська макаронна фабрика, Сімферопольська макаронна фабрика. **АП**

Виробництво основних зернопродуктів у 2011, тонн

Продукція	Обсяг
Борошно	2 285 501
Крупи	283 582
Комбикорми	4 727 680
Спирт, тис. дал	19 432
Хліб	1 694 187
Макарони	104 436

Центр «АГРО ПЕРСПЕКТИВА» висловлює вам свою повагу і пропонує інформаційно-аналітичне забезпечення вашого бізнесу. Зокрема, до вашої уваги продукт АГРО + Олійні.

Серія АГРО + — це інформаційно-аналітичні бюлетені про різні сегменти товарного ринку. Випуски збираються за принципом день-тиждень-місяць — інформація-аналіз-прогноз.

АГРО + Олійні

Щодня: новини компаній та ринків, ціни, події в економіці, що впливають на галузь.

Щотижня: короткий огляд світового та українського ринків; основні події та факти на олійному ринку за тиждень, торгівля продукцією, динаміка цін.

Щомісяця: аналіз виробництва, зовнішньої торгівлі (імпорт-експорт), баланси основних товарів олійного комплексу, прогноз розвитку ситуації на ринку на короткострокову перспективу.

Щодня: спотові, форвардні ціни на соняшник, соняшникову олію, шрот і макуху соняшнику, сою, соєву олію, соєвий шрот, ріпак, ріпакову, пальмову і кокосову олію та інші продукти переробки насіння олійних у деяких регіонах світу; ф'ючерсні ціни на соняшник, сою, соєву олію, соєвий шрот, ріпак, насіння льону, пальмову олію на найбільших біржах світу (Чиказька біржа — CBOT, Будапештська товарна біржа — VCE, Вінніпегська товарна біржа (Канада) — WCE, Французька міжнародна фінансова біржа — MATIF, Малайзійська біржа деривативів — MDEX).

Щотижня: аналіз світового ринку товарів олійного комплексу (останні прогнози з виробництва, споживання, світової торгівлі, про угоди і тендери, про зміну ринку за тиждень і т.д.); динаміка цін на олійні та продукти їхньої переробки; обсяги запасів основних рослинних олій у Роттердамі; аналіз українського ринку олійних культур (останні прогнози, новини, зміни ринку, ціни виробників, переробників, експортерів, цінові тенденції і т.д.)

Щомісяця: аналіз виробництва, зовнішньої торгівлі (імпорт-експорт) українського та російського ринків олійних та продуктів їхньої переробки, баланси основних товарів ринку олійних, прогноз розвитку ситуації на ринку на короткострокову перспективу.



Назва	Періодичність	Мова	Спосіб доставки	Час виходу
Oil Daily	щоденно	російська	електронна пошта	до 12:00
Oil Weekly	щотижня	російська	електронна пошта	щочетверга
Oil Monthly	щомісяця	російська	електронна пошта	15 та 30 числа кожного місяця

Оформити передплату можна цілодобово

По-сучасному:

E-mail: client@agroperspectiva.com

Сайт: www.agroperspectiva.com (заповніть заявку на сайті)

Традиційно:

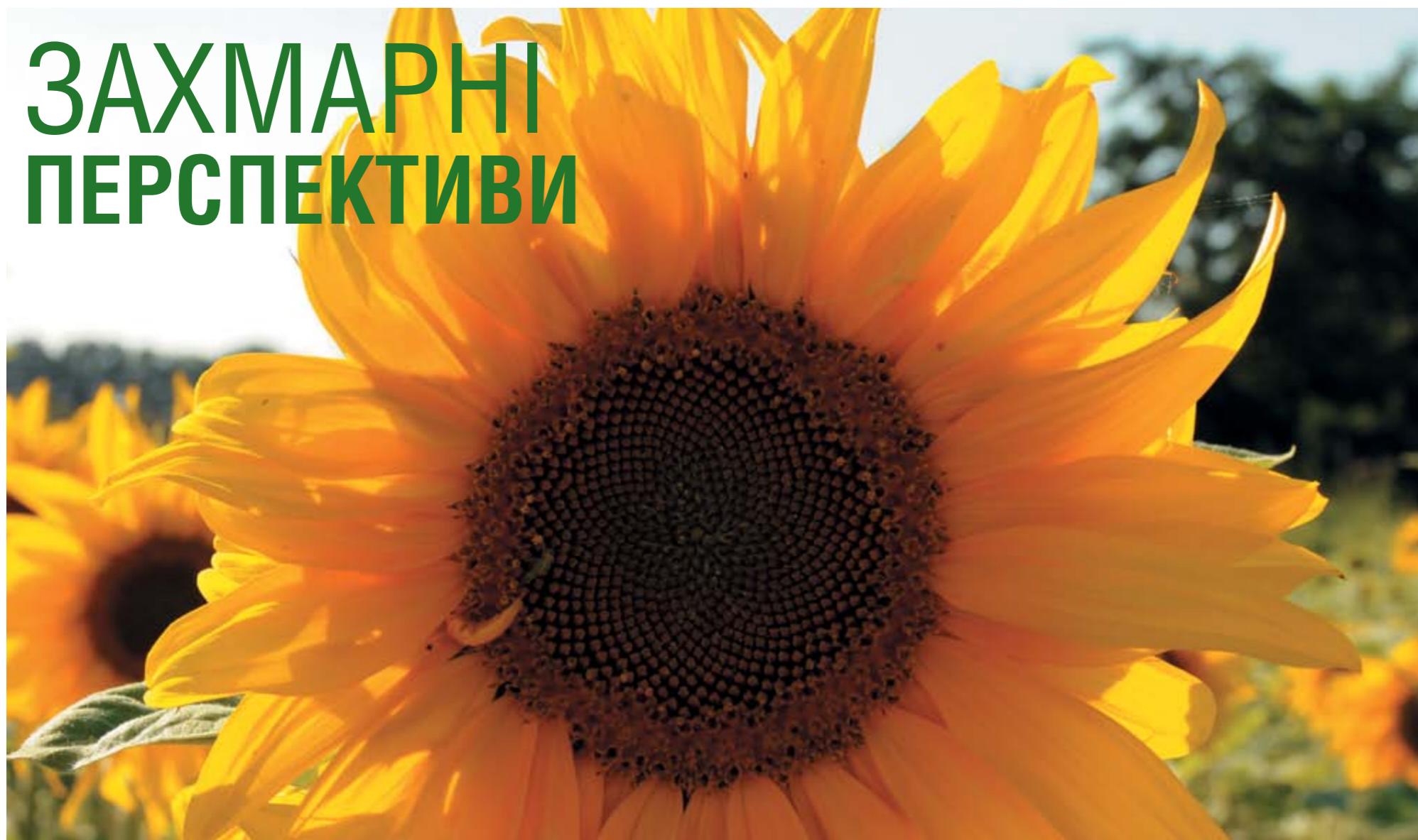
Лінія з передплати: (044) 2202444, 4868119, 4862927

**АГРО ПЕРСПЕКТИВА —
З ПЕРШИХ КРОКІВ БІЗНЕСУ!**

Україна, 03191, Київ, а/с 90
Тел./факс: +38 044 2202444, 4868119
E-mail: client@agroperspectiva.com
www.agroperspectiva.com

Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»

ЗАХМАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ



Здавалося б, куди більше, але олійножировий комплекс (ОЖК) має, як і раніше, великі перспективи. Будучи одним із найбільш розвинутих та рентабельних, ОЖК демонструє потенціал як щодо забезпечення внутрішніх потреб, так і задоволення попиту зовнішнього ринку. Це викликає підвищену зацікавленість вітчизняних та іноземних інвесторів до його функціонування і розвитку. Не виникає сумнівів, що навесні саме олійні культури будуть фаворитом посівної кампанії.

В Україні олійні культури займають важливе місце в структурі посівів і економіці агропромислових формувань різних форм власності та видів господарювання.

Динаміка виробництва насіння олійних культур свідчить, що основу сировинної бази олієекстракційної промисловості складають соняшник, ріпак, соя, льон олійний, гірчиця біла та ін. Основними виробниками насіння соняшнику є підприємства Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Кіровоградської та Харківської областей, які забезпечують 2/3 валового виробництва.

Аналіз динаміки посівних площ, урожайності та валового виробництва насіння соняшнику свідчить, що збільшення обсягу виробництва від-

бувається за рахунок розширення посівних площ культури.

У 2000–2010 роках збільшення посівної площі соняшнику в 1,6 рази та переважно позитивна динаміка його урожайності обумовили зростання обсягів валового виробництва насіння соняшнику майже вдвічі. Попри нарощування виробництва альтернативних олійних, соняшник в Україні залишається основною сировиною для виробництва рослинної олії.

Економічна ефективність виробництва насіння соняшнику в сільськогосподарських підприємствах

Показник	2005	2007	2008	2009	2010
Урожайність, ц/га	12,8	14,1	17,0	16,0	15,0
Собівартість 1 ц, грн	78,55	109,49	117,36	134,20	183,51
Ціна реалізації 1 ц, грн	97,66	192,56	138,95	189,75	301,87
Прибуток на 1 ц насіння, грн	19,11	83,07	21,59	55,55	118,36
Рівень рентабельності, %	24,3	75,9	18,4	41,4	64,5

Динаміка виробництва насіння соняшнику в Україні

Показник	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Зібрана площа, тис. га	2842	3689	3403	4306	4193	4525,6	4716,2
Урожайність, ц/га	12,2	12,8	12,3	15,2	15,2	15,0	18,4
Валове виробництво насіння, тис. т	3457	4706	4200	6545	6364	6769,4	8659,8

Останніми роками для вітчизняного олійного сектору характерним було збільшення виробництва сої та ріпаку, нарощування споживання соєвого шроту та імпортованої пальмової олії. В Україні протягом останніх кількох років існує чітка тенденція до зростання посівних площ і обсягів виробництва сої.

У 2010 році спостерігалися позитивні зміни врожайності сої, що із зростанням посівних площ дало значні результати.

Тенденція до зростання посівних площ і обсягів виробництва ріпакової насіння спричинена різким підвищенням попиту та ціни на нього.

Слід зазначити, що у 2009–2010 роках спостерігається зменшення площ посіву ріпаку і зниження урожайності цієї культури. Тенденція матиме місце і поточного сезону.

Основними чинниками, що вплинули на збільшення обсягів виробництва ріпаку, були висока окупність витрат на його вирощування і те, що він є добрим попередником для вирощування колосових зернових. У геометричній прогресії зростали й обсяги експорту насіння ріпаку. Якість українського ріпаку практично не поступається світовим стандартам, що забезпечило конкурентоспроможність його на світовому ринку. Проте сьогодні Україна є лише експортером ріпаку як сировини, яку переробляють на біопаливо.

Провідними підприємствами з виробництва ріпакової олії є Чернівецький олійножировий комбінат — 34,1%, Вінницький олійножировий комбінат — 27,8%, Пологівський оліїноекстракційний завод — 22,8% загального виробництва ріпакової олії.

З новим урожаєм збільшився попит на олійні культури, особливо на соняшник, як з боку переробних підприємств, так і експортерів. Саме тому ціни стрімко пішли вгору. Насіння олійних культур є одним із найбільш привабливих видів продукції, попит на яку необмежений і випереджає пропозицію, що відповідно забезпечує високий рівень цін на дану продукцію. Це дозволяє сільськогосподарським товаровиробникам навіть за невисокої врожайності та високої собівартості виробництва олійних культур гарантовано одержувати високі прибутки.

Даних за 2011 рік поки немає, але можна не сумніватися, що соняшник приніс чимало прибутків.

У 2010 році порівняно з 2009 собівартість 1 ц насіння соняшнику підвищилася з 134,20 грн до 183,51 грн, або більше, ніж на 36%, а ціна його реалізації зросла з 189,75 грн до 301,87 грн (або майже у 1,6 рази). За цих умов прибуток на 1 ц насіння збільшився більше, ніж у 2 рази, а рівень рентабельності становив 64,5% проти 41,4%. Значний рівень рентабельності соняшнику, зумовлений помірними виробничими витратами й порівняно високою реалізаційною ціною на ринку, стимулював значне розширення посівних площ і в основному за рахунок цього фактора забезпечувався ріст обсягів виробництва. Цьому сприяв і попит на його насіння на внутрішньому та світовому ринках.

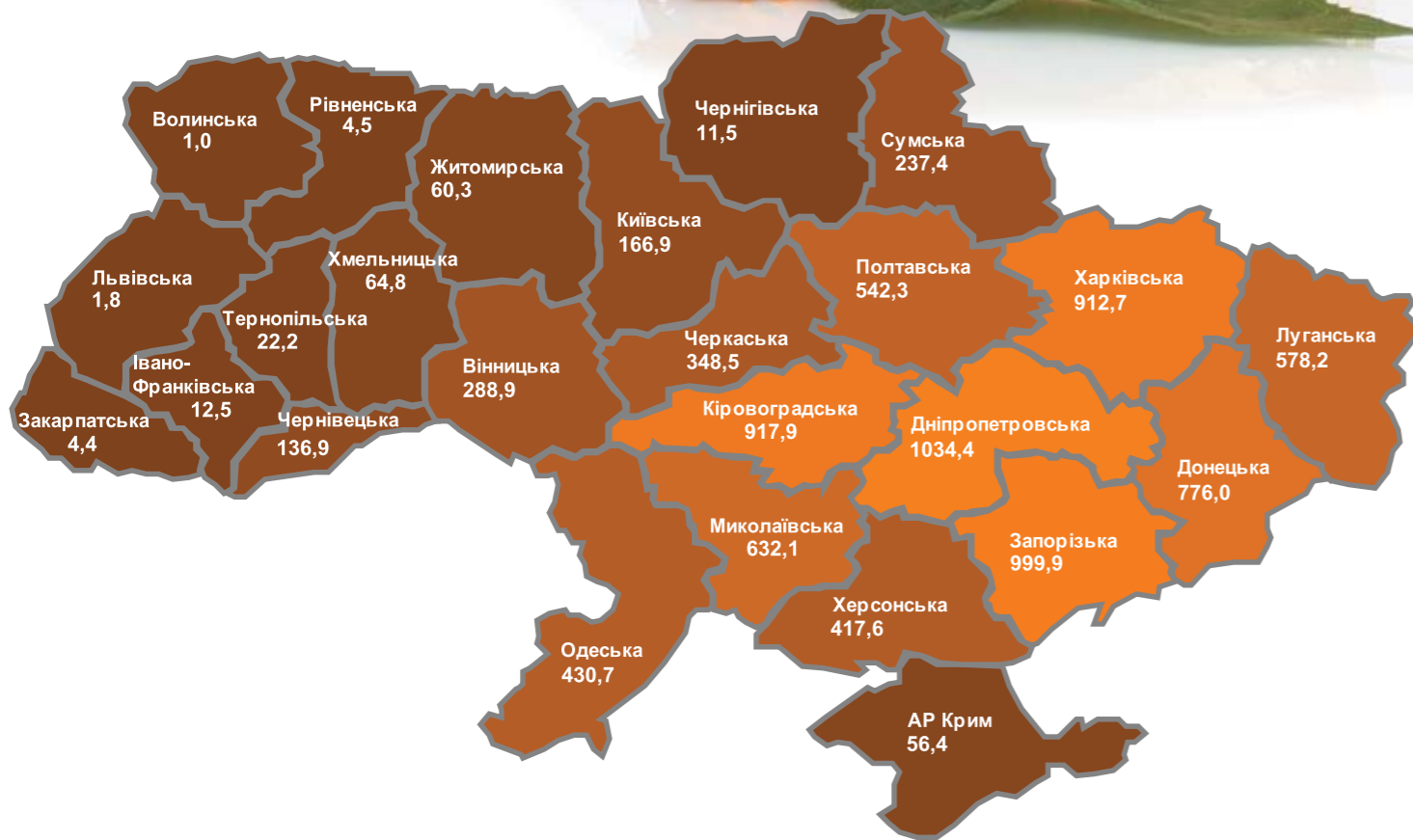
Аналізуючи економічну ефективність виробництва насіння озимого ріпаку в сільськогосподарських підприємствах протягом 2005–2009 років необхідно зазначити, що найкращі

показники були досягнуті у 2008 році за найвищої врожайності та найменших затрат праці.

У ринковій економіці основний вплив на ціну мають попит і пропозиція. Ціни реалізації насіння олійних культур залежать від попиту на нього і коливаються під впливом строків продажу та каналів збуту. На ринку насіння в період основного його продажу рівень цін значно нижчий, ніж тоді, коли відбувається перепродаж насіння олійних культур посередниками (великими підприємствами, що закуповують його з метою перепродажу або експорту). У цей період виробники беруть участь у реалізації лише незначних обсягів продукції. З урожаю товаровиробники за чотири місяці (вересень-грудень) реалізують 80–90% одержаного обсягу насіння, а ціни в цей період нижчі на 25–30%, ніж при реалізації його в січні-серпні.

Головними факторами утворення цін на олію в Україні є платоспроможний попит населення, а також компаній-експортерів, вартість сировини і витрати на її переробку.

Динаміка виробництва соняшнику на зерно в 2011, тис. т



Коливання цін на олію мають сезонний характер: у період збирання врожаю соняшнику (вересень-жовтень) вони знижуються, а в березні-квітні наступного року підвищуються.

Наведені фактори і показники ефективності виробництва насіння олійних культур показують наявність величезної кількості взаємозв'язків товаровиробників у процесі виробництва, їх розгалуженість за технологічними, економічними та організаційними напрямками, що є основою формування економічних відносин у сфері виробництва і реалізації продукції та предметом їх удосконалення.

Функціонування ринку насіння олійних культур та продуктів їхньої переробки сприяє підвищенню економічної ефективності сільськогосподарського виробництва, що забезпечує зростання доходності підприємств, підвищення конкурентоспроможності продукції та сталий розвиток олійно-жирового підкомплексу.

Господарства, що вирощують олійні культури, знаходяться в значній економічній залежності від переробних підприємств щодо забезпечення їх кредитно-фінансовими ресурсами за прямими зв'язками та оцінки якості насіння (вологість, олійність), що є основою визначення реалізаційної ціни. Це насамкінець формує рівень ефективності виробництва насіння олійних культур і продуктів їхньої переробки. Рівень економічних відносин є найскладнішим і відповідальним у розвитку олійно-жирового підкомплексу, тому що вони формують результативність господарювання як сільськогосподарських, так і переробних підприємств, а також взаємовідносини з державою з приводу оподаткування прибутків.

Виробнича база підприємств дозволяє переробляти різні види насіння олійних культур: соняшнику, ріпаку, сої, а вкладені інвестиції зумовлюють інвесторів проводити зважену цінову політику відносно олійної сировини, що стимулює їх до вирощування олійних культур. Інтенсивний ріст переробних потужностей зумовлює жорстку конкуренцію між переробними підприємствами на внутрішньому ринку олійних культур

і є фактором підтримки рівня закупівельних цін на олійні культури.

Основним напрямом збільшення обсягів олійних культур та підвищення економічної ефективності повинна бути інтенсифікація галузі. Впровадження у виробництво інтенсивних технологій забезпечує вищі темпи росту врожайності порівняно з темпами збільшення витрат, що дає змогу знизити собівартість одиниці продукції.

Концепція розвитку олійно-жирового підкомплексу України передбачає концентрацію посівів олійних культур у районах із найбільш сприятливими умовами для їх вирощування. Реалізація цієї програми вимагає зміцнення матеріально-технічної бази всіх його сфер: виробничої, заготівельної та переробної. Слід удосконалювати не лише систему виробництва, а й заготівлі та переробки насіння олійних культур.

Вирощування олійних культур є важливою складовою стратегії економічного розвитку держави. Продукція олійних культур для сільськогосподарських підприємств є одним із основних джерел формування їх доходності, що дозволяє забезпечити ефективну діяльність. Виробництво олійних культур відіграє важливу роль у забезпеченні населення цінними продуктами харчування, галузі тваринництва — поживним кормом, переробної промисловості — сировиною. Подальший розвиток виробництва олійних культур значною мірою забезпечуватиметься кращим використанням земельних ресурсів, запровадженням нових сортів і прогресивних технологій вирощування.

Економічна ефективність олійних культур усе більше залежить від інтенсивного фактору, що зумовлює необхідність використання значних вкладень у розвиток інфраструктури та супутніх галузей. Впровадження нових високоурожайних сортів, застосування адаптивної технології вирощування, зменшення кількості проходів потужних сільськогосподарських машин, застосування ефективних гербіцидів, інсектицидів і фунгіцидів істотно впливають на економічну ефективність та конкурентоспроможність виробництва насіння. **АП**

ЯКІСНЕ НАСІННЯ ГІБРИДНОГО СОНЯШНИКУ

французької селекції

АЛАМО F1

ЖАЛОН F1

(СТІЙКИЙ ДО ВОВЧКА)

АТЛАНТА F1 NEW!

ЯГУАР F1

Назва гібриду – для зручності при посіві



Голограма – сучасний захист

ДОСТАВКА НАСІННЯ ПО ВСІЙ УКРАЇНІ



АГРОСПЕЦПРОЕКТ

м. Київ, пров. Жуковського, 17/25
Тел.: +38 (044) 258 91 96, 258 66 53
Тел./Факс: +38 (044) 258 65 47
www.agrosp.kiev.ua

Лицензія Міністерства АБ №332311 від 03.04.2007

Валерій ЧОПЕНКО, ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ

ЕФЕКТИВНИЙ І РИЗИКОВАНИЙ

Ріпак: культура загалом ефективна, але вельми ризикована. От і цього разу частина озимого до весни не доживе. Найімовірніше, площі будуть меншими порівняно з минулим роком. Відповідно, врожай 2012 року навіть за оптимістичними оцінками прогнозують значно нижчим, ніж у 2011. Водночас ціни на насіння ріпаку минулого року та їх прогнозоване зростання у поточному спроможні компенсувати ризики вирощування.

Ефективність виробництва ріпаку в сільськогосподарських підприємствах упродовж кількох останніх років коливалася в досить широких межах, чіткої тенденції до її підвищення або зниження не спостерігається. Протягом 2005–2010 років витрати на 1 га зібраної площі збільшилися на 2294 грн, або майже в 3,2 рази, обсяг реалізації зріс у 7,5 рази, повна собівартість 1 тонни реалізованої продукції підвищилася на 1560,4 грн, або в 3,1 рази, а середня ціна реалізації одиниці продукції зросла за відповідний період на 1795,3 грн, або в 2,6 рази, унаслідок чого рівень рентабельності виробни-

Ріпак — цінна олійна та кормова культура, значення якої в сільськогосподарському виробництві постійно зростає. Його вирощуванню сприяють також агрокліматичні умови України — в цілому одні з кращих серед країн Європи і пострадянського простору. Ріпак вирощують для переробки на олію з метою споживання населенням, технічних потреб, а останніми роками також як сировину для виробництва біопалива та як побічного продукту — гліцерину. Подрібнене насіння ріпаку і продукти його переробки (шрот, макуха) є цінними високобілковими й жирними компонентами кормового раціону для тваринництва, птахівництва та рибництва.

цтва ріпаку знизився з 50,4% до 26,6%, хоча прибуток у розрахунку на 1 тону збільшився в 1,6 рази. Маса прибутку з 1 га зібраної площі за 2005–2010 роки збільшилася з 607,7 до 1017,1 грн або майже в 1,7 рази.

Протягом 2005–2010 років зібрана площа ріпаку зросла в Україні в 4,4 рази, валовий збір підвищився в 5,2 рази (відповідно з 195,2 до 862,5 тис. га та з 284,7 до 1469,7 тис. тонн), але врожайність збільшилася недостатньою мі-

Основні показники виробництва ріпаку, за даними Держстату

Показники	Роки						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Зібрана площа, тис. га	195,2	386,8	799,9	1379,6	1013,7	862,5	833,7
Валовий збір, тис. тонн	284,7	605,7	1047,4	2872,8	1873,3	1469,7	1459,8
Урожайність, ц/га	14,6	15,7	13,1	20,8	18,5	17,0	17,5

Виробництво ріпаку за категоріями господарств, тис. тонн

Показники	Роки						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Всього	284,7	605,7	1047,4	2872,8	1873,3	1469,7	1459,8
Сільськогосподарські підприємства	279,5	600,4	1031,6	2784,2	1827,1	1394,5	1411,4
Особисті селянські господарства	5,2	5,4	15,8	88,6	46,2	75,2	48,4



рою — з 14,6 до 17,0 ц/га, коливаючись у різні роки від 13,1 до 20,8 ц/га. За попередніми даними 2011 року виробництво ріпаку склало 1459,8 тис. тонн за врожайності 17,5 ц/га.

Песимістичні прогнози

Прогноз урожаю на 2012 доволі песимістичний. Протягом вересня-жовтня 2011 на території більшості областей України спостерігалася нестача опадів, унаслідок чого із запланованих 945 тис. га озимий ріпак посіяли лише на 913 тис. га, що майже на 16% менше, ніж у попередньому році. Дуже мало опадів було і в листопаді, унаслідок чого посіви озимого ріпаку зійшли лише на площі 746,5 тис. га, не кажучи вже про те, що понад 30% посівів, що зійшли, виявилися слабкими та розрідженими, тоді коли в доброму стані було лише близько 33% посівів. Тому навіть за умови відсутності значних заморозків ми прогнозуємо зібрані площі озимого ріпаку на рівні 720 тис. га, що за врожайності 17 ц/га могло б забезпечити валовий збір 1224 тис. тонн. Проте, враховуючи, як розвивалися події в минулі роки, більш вірогідним є песимістичний прогноз: 988 тис. тонн озимого ріпаку на площі 610 тис. га за врожайності 16,2 ц/га.

Щодо ярого ріпаку не варто очікувати значного збільшення зайнятих ним площ у 2012 році порівняно з по-

переднім. За нашим прогнозом, посіви ярого ріпаку 2012 року зростуть до 100–120 тис. га (72,1 тис. га за попередніми даними 2011), що за врожайності 14–15 ц/га може забезпечити виробництво 140–180 тис. тонн насіння.

Ріпак вирощують переважно сільськогосподарські підприємства, виробництво в особистих селянських господарствах є незначним. Питома вага останніх у загальному виробництві протягом 2005–2011 коливалася в межах 0,9–5,1%. На 2012 рік істотних змін щодо структури посівних площ за категоріями господарств ми не очікуємо.

Куди, кому, за скільки

На внутрішній ринок ріпак надходить за традиційною схемою реалізації: переробним підприємствам, населенню, включаючи продаж і видачу в рахунок оплати праці та плати за оренду землі (паїв) і майнові паї; продаж на ринку, трейдерам та комерційним структурам.

У структурі реалізації ріпаку в 2010 році продаж на ринку займав 3% від загального обсягу реалізації, переробним підприємствам — 3%, населенню в рахунок оплати праці — менше 0,02%. Проте 94% продукції було реалізовано за іншими каналами (продаж трейдерам, комерційним структурам).

Протягом останніх років попит на ріпак зберігається на досить високому рівні за рахунок розширення експорту. Нині ріпак в Україні вирощується майже виключно з метою експорту насіння, переробка на олію дуже незначна. Майже не використовується ріпак і як білкова культура, вітчизняне птахівництво, свинарство, молочне скотарство та рибництво значною мірою задовольняють потреби у високобілкових компонентах кормового раціону шляхом споживання соєвого шроту.

Ціни реалізації насіння ріпаку в основному зумовлені попитом на нього і коливаються залежно від строків продажу та каналів збуту. Так, у 2010 році за середньої ціни 2933,0 грн/т насіння ріпаку реалізовували населенню в рахунок оплати праці за ціною 1895,5 грн/т, або нижче на 54,7%, а як плату за землю та майнові паї — за 1745,5 грн/т (дешевше на 68%). Продаж на ринку через власні магазини, ларки, палатки забезпечив рівень ціни 2603,0 грн/т або на 12,7% нижче середньої, а при реалізації насіння переробним підприємствам ціна становила 2774,3 грн/т, що на 5,7% нижче середньої. Максимальні ціни спостерігалися при реалізації комерційним структурам — 2948,7 грн/т.

Загалом в Україні в останні роки спостерігається стійка тенденція до зростання цін. Так, у 2006 році рівень цін склав 1515,4 грн за тону, у 2007

Баланс ріпаку в Україні, тис. тонн

Показник	Роки							
	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013**
Загальна пропозиція	291	612	1054	2885	1943	1479	1469	1289
початкові запаси	5	4	4	7	68	7	6	15
виробництво	285	606	1047	2873	1873	1470	1460	1270
імпорт	1	2	3	5	2	2	3	4
Загальний попит	287	608	1047	2817	1936	1473	1454	1284
Внутрішній попит	104	137	137	230	80	64	94	104
переробка	95	125	121	204	64	51	80	92
насіння	5	7	9	11	9	8	8	7
втрати	4	5	7	15	7	5	6	5
Експорт	183	471	910	2587	1856	1409	1360	1180
Кінцеві запаси	4	4	7	68	7	6	15	5
Співвідношення кінцевих запасів до загального попиту	0,014	0,007	0,007	0,024	0,004	0,004	0,010	0,004
** прогноз								

ціни становили 1829,1 грн, у 2008 — 2179,4 грн, у 2009 — 2367,0 грн, у 2010 — 2933,0 грн. У 2011 ціни на насіння ріпаку досягли свого максимуму в серпні і становили 4481,9 грн/т. Невизначеність ситуації з порядком експортного регулювання ринку призвела до різкого зниження цін, які протягом вересня-жовтня 2011 року знизилися до 3830 грн/т, що було вигідно для переробних підприємств. У листопаді знову мав місце слабкий ріст цін до 3892,7 грн/т. У середньому ж за січень-листопад 2011 року ціни склали 4143,6 грн/т.

У першому півріччі 2012 зростання цін на насіння ріпаку продовжиться. Це пов'язано зі збереженням досить високого попиту на ріпак на зовнішньому ринку, незапровадженням очікуваного експортного мита (11% від митної вартості), песимістичним прогнозом виробництва ріпаку в Україні, а також зі зростанням цін на матеріально-технічні ресурси, що змушуватиме і виробників ріпаку підвищувати ціни, щоб підтримувати свої доходи на достатньому рівні.

Колівання цін при реалізації насіння ріпаку за регіонами, як правило, порівняно незначні (20–25%) і залежать від обсягів реалізації, якості продукції, періоду продажу та наявності конкуренції.

Експортні ціни на ріпак мають стійку тенденцію до зростання. Рівень цін

експортованої продукції залежить від попиту і пропозиції на світовому ринку. Так, у 2005–2008 роках ціни експорту постійно зростали і у 2008 збільшилися порівняно з 2005 майже в 2,2 рази — до 526,8 USD за 1 тону, після чого знизились у 2009 році на 45,5%. У 2010 році за рахунок зростання попиту на світовому ринку та недостатньої пропозиції ціни підня-

лися до 418,5 USD/тонна. За січень-жовтень 2011 ціни склали рекордні 627,3 USD/тонна. За прогнозом ціни на світовому ринку стабілізуються та становитимуть за результатами 2011 року 635–640 USD за 1 тону. Імпортується в Україну високоякісне насіння ріпаку для посіву, тому ціни його значно вищі за експортні, а обсяги незначні. ■ АП

Експорт ріпаку, за даними Держмитниці

Роки	Обсяг, тис. тонн	Ціна, USD/тонна
2005	183,4	241,6
2006	470,7	297,9
2007	910,0	415,6
2008	2387,1	526,8
2009	1856,1	362,0
2010	1508,8	418,5
2011 (січень-жовтень)	703,8	627,3

Імпорт насіння ріпаку, за даними Держмитниці

Роки	Обсяг, тис. тонн	Ціна, USD/тонна
2005	0,6	7123,8
2006	1,5	8674,1
2007	2,7	10998,0
2008	4,6	13875,8
2009	1,8	11841,0
2010	2,0	11781,9
2011 (січень-жовтень)	2,7	11987,4

Ефективність виробництва ріпаку в сільськогосподарських підприємствах

Показник	Роки						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010 до 2005 (+, -)
Вироблено продукції, тис. тонн	167,6	458,1	825,7	2352,6	1597,4	1236,7	+1069,1
Зібрана площа, тис. га	100,3	288,7	632,4	1101,9	841,6	715,4	+615,1
Урожайність, ц/га	16,7	15,9	13,1	21,4	19,0	17,3	+0,6
Витрати на 1 га, грн	1053,0	1289,4	1419,0	2360,7	3080,0	3347,0	+2294,0
Реалізовано — всього, тис. тонн	158,2	420,8	766,2	2154,3	1526,5	1181,9	+1023,7
Виробнича собівартість реалізованої продукції, грн/т	653,7	846,1	1116,0	1202,9	1653,1	2005,4	+1351,7
Повна собівартість реалізованої продукції, грн/т	755,0	986,7	1299,4	1429,8	1910,8	2315,4	+1560,4
Витрати на збут, грн/т	101,3	140,6	183,4	226,9	257,7	310,0	+208,7
До повної собівартості, %	13,4	14,2	14,1	15,9	13,5	13,4	0
Середній рівень ціни, грн/т	1135,7	1444,8	1792,5	2163,4	2365,5	2931,0	+1795,3
Прибуток з 1 тонни реалізованої продукції, грн	380,7	458,1	493,1	733,6	454,7	615,6	+234,9
Прибуток з 1 га зібраної площі, грн	607,7	667,7	597,4	1434,4	824,8	1017,1	+416,4
Рівень рентабельності, %	50,4	46,4	38,0	51,3	23,8	26,6	-23,8

Віктор ДІХТЯР, «Агро Перспектива»

ЦІННИЙ ПРОДУКТ

Молоко та продукти його переробки є одним із найцінніших продуктів харчування, а молокопродуктовий сегмент посідає значне місце в національних економіках тих країн, де тваринництво виступає однією з основних галузей сільськогосподарського виробництва. Щодо України, то вона програє не тільки за кількісними показниками (поголів'я худоби, основні засоби, обслуговуючий персонал, виробництво молкосировини), але й за якісними (технології, кормова база, якість продукції тощо). І як бути?

Береженого й СОТ береже

Членство України в СОТ, з одного боку, підвищує вимоги до вітчизняних виробників молочної продукції, а з іншої, — забезпечило більш сприятливі умови іноземним виробникам для виходу на український ринок молокопродуктів.

Стан національної економіки держави значною мірою залежить від ситуації в молокопродуктовому підкомплексі. Ефективний і стабільний розвиток цього сегменту національного господарства в сучасних умовах може бути забезпечений на основі широкого застосування поліпшених технологій, поглиблення і вдосконалення економічних відносин між агровиробниками та переробниками, проведення аграрної політики на засадах інноваційного розвитку основних, суміжних і допоміжних галузей: молочно-скотарства, плеїнної справи, кормовиробництва, механізації та автоматизації виробничих процесів в тваринництві тощо.

Необхідно створити належні умови для постійного нарощування виробництва сирого молока та його перероблення на молочні продукти на основі освоєння сучасних досягнень науки і передового досвіду в молочно-секторі світової економіки.

В останні роки, незважаючи на досить складне економічне становище АПК, інноваційні процеси в молокопро-

дуктовому сегменті почали поступово активізуватися і це знайшло відображення в покращенні виробничих, економічних і соціальних показників. Однак впровадження технологічних, організаційних, маркетингових, логістичних та інших інновацій, а також сучасних систем управління не набуло необхідних темпів і масштабів.

Низька якість і продуктивність вітчизняного молокопереробного устаткування не дозволяла підприємствам комплексно переробляти молоко та своєчасно оновлювати і розширювати асортимент молочної продукції. У цьому зв'язку активізація інноваційних процесів у молочно-скотарстві буде базуватись на виведенні, розведенні та передачі у виробництво нових, більш продуктивних порід тварин, механізованих й автоматизованих систем утримання худоби, збалансованих раціонів її годівлі, використання сучасних технологій і апаратів з видоювання молока, прогресивних біотехнологічних та наукоємних методів і процесів, спрямованих на покращання якості й безпечності кінцевої продукції. З цією метою проводяться наукові дослідження зі створення нової чи поліпшення споживчих характеристик вироблюваної молочної продукції, вдосконалюються технології її виробництва із залученням зарубіжних розробок та світового передового

досвіду, а також відбувається впровадження інтеграційних моделей ведення молокопродуктового бізнесу, що базуються на дотриманні економічних інтересів виробників сирого молока і переробників.

Гальма для інновацій

Найбільш значущими проблемами, які гальмують розвиток інноваційної діяльності в молочно-скотарстві, є:

- слабка науково-дослідницька база, невідповідність підприємств до освоєння новітніх розробок, дефіцит інформації про нові технології і ринки збуту;
- дефіцит власних коштів та високі економічні ризики і тривалі терміни окупності інноваційних проектів;
- низька платоспроможність більшості агровиробників;
- неможливість впровадити інноваційні розробки в застарілу матеріально-технічну базу;
- обмежені можливості колективного скотарства внаслідок приватизації земель;
- відособленість молоковиробників від підприємств, які випускають науково-технічну продукцію, і від провайдерів, які здійснюють її реалізацію;
- відсутність прозорого ринку інноваційних розробок та організацій-



но-економічного механізму їх передачі в аграрне виробництво на умовах комерціалізації, а отже, суттєве відставання молочної галузі з освоєнням інновацій.

У більшості країн світу, за винятком економічно розвинених та нових індустриальних країн, молочний сектор розвивається стихійно, але залишається конкурентоспроможним завдяки сприятливим природно-ресурсним умовам та низькому рівню оплати праці. Інноваційні та наукоємні технології, як правило, впроваджуються мляво, переважно цей процес носить дискретний характер. Найбільш поширеною стала практика розроблення, випробування та впровадження продуктивних і процесових інновацій в молочно-секторі країн-членів ЄС і США.

Впровадження інноваційних технологій в країнах-членах ЄС стимулюється наданням субсидій для відшкодування частини витрат, пов'язаних з реалізацією комплексних інноваційних проектів. Ці проекти спрямовані на створення нових ефективних виробництв, розвиток виробничої інфраструктури регіонального значення та комплексне технічне переозброєн-

ня молочно-скотарства й переробки молока (субсидування частини витрат переробним підприємствам на реалізацію інноваційних проектів, які дозволяють використовувати ресурсоощадливі технології переробки молока і випуску молочних продуктів). У процесі підготовки пропозицій по виходу із «молочної кризи» ставилося питання про створення цільового фонду фінансування молочно-сектору в 600 млн євро та раціоналізації договірних відносин у «молочно-продовольчому ланцюзі» на користь фермерів. У випадку її реалізації це дозволило б підвищити їх доходність та сприяло б активізації процесів модернізації і автоматизації виробництва молока у фермерських господарствах.

На жаль, в Україні потенціал фінансового стимулювання інноваційної діяльності в молокопродуктовому підкомплексі дуже незначний унаслідок низького рівня капіталізації підприємств аграрного сектору та обмежень бюджетної підтримки. Комерційні банки не проявляють зацікавленості займатися фінансуванням та кредитуванням інноваційних

проектів підприємств з виробництва молокопродуктів. Це пояснюється відсутністю у молокопереробних підприємств якісних бізнес-планів, інноваційних проектів та страхування (гарантій) у сфері інноваційної діяльності як надто ризикованої господарської діяльності.

Важливим напрямом нарощування виробництва сирого молока є добровільне перетворення особистих селянських господарств у нові, більш ефективні організаційно-правові структури шляхом здійснення їх трансформації, об'єднання та інтеграції. Такі перетворення передбачають зростання концентрації виробництва, що дозволить збільшити товарність особистих селянських господарств, запровадити сучасні форми реалізації аграрної продукції, підвищити ефективність сільськогосподарської діяльності всіх учасників кооперації тощо. Зазначені перетворення охоплюють наступні варіанти: особисті селянські господарства трансформуються у фермерські господарства або приватні підприємства шляхом оренди чи викупу землі в інших господарствах; особисті селянські господарства на

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ

Узагальнюючи зарубіжний досвід, необхідно зазначити, що в молокопродуктовому сегменті до пріоритетних відносяться такі інноваційні напрями:

1. Молочне скотарство:

- нарощування селекційно-генетичного потенціалу тварин на основі використання високопродуктивних бугайців-плідників і біотехнологічних систем розведення худоби;
- раціональне й ефективне використання кормових ресурсів і покращання якості кормів (програмування раціонів годівлі залежно від індивідуальної продуктивності тварин);
- модернізація, технічне переозброєння та автоматизація процесу виробництва молока;
- впровадження енергозберігаючих та інтенсивних технологій (технології безприв'язного утримання худоби та автоматизації машинного доїння, впровадження доїльних автоматів-роботів);
- оновлення матеріально-технічної бази первинної обробки, зберігання та перевезення сирого молока;
- створення інтелектуальних ферм, де об'єднуються процеси годівлі і доїння корів та управління тваринницьким господарством тощо.

2. Молочна промисловість:

- автоматизація процесів виробництва молочної продукції, установка сучасного технологічного обладнання;

- впровадження сучасних систем фільтрації, знищення мікроорганізмів у зовнішньому середовищі та пакування;
- використання сучасних матеріалів упаковки, що дозволяють збільшити терміни зберігання продукту;
- зміна технології виробництва деяких видів молочних продуктів шляхом внесення пришвидшувачів процесів дозрівання сирів, підсилювачів смаку та харчових барвників;
- використання вторинної сировини у виробництві молочних продуктів для так званого функціонального харчування;
- розробка та впровадження у виробництво комбінованих продуктів з частковою заміною молочно-жирного рослинним. Використання рослинних жирів пов'язано не тільки з економічною і сировинною проблемами, але і з подоланням кризи здоров'я населення;
- придбання технологічних ресурсів у формі патентів, ліцензій, розкриття ноу-хау, торгових марок, конструкцій, моделей і послуг технологічного змісту;
- розробка нового покоління високоякісних і безпечних молокопродуктів із заданими функціональними характеристиками (геродієтичних, для дитячого харчування, із лікувальними та профілактичними властивостями);
- вдосконалення способів просування продукції до споживача, створення популярних трендів молочної продукції тощо.

засадах кооперації об'єднуються у виробничі товариства, асоціації чи спілки, а також можуть створювати виробничі й обслуговуючі кооперативи; особисті селянські господарства передають землю в оренду (продають) сільськогосподарським підприємствам і припиняють свою діяльність; особисті селянські господарства інтегруються із сільськогосподарськими підприємствами, фермерськими господарствами з метою виробництва, переробки і збуту своєї продукції, одержання послуг від них і надання їм послуг робочою силою для виконання сезонних робіт; можливі й інші варіанти залежно від конкретних умов.

Великі, малі та дрібні форми сільськогосподарського виробництва у своєму розвитку повинні не протиставлятися, а взаємно доповнювати і навіть підтримувати одна одну. Зокрема, аграрні підприємства та фермерські господарства спроможні надавати різноманітні послуги (технічне, зооветеринарне і транспортне обслуговування, послуги підсобних виробництв тощо) особистим селянським господарствам. Досконалішою формою взаємовідносин сільськогосподарських підприємств, фермерських та особистих селянських господарств є їх кооперування з метою виробництва продукції, її переробки і збуту.

Було особисте — стало кооперативне

Проблемою молокопродуктової вертикалі є функціонування величезного масиву особистих селянських господарств, які виробляють молоко для реалізації заготівельним організаціям. Але вони досить часто відсутні у віддалених сільських поселеннях. До того ж, різна сортність і низька якість молока та неоднакові умови зберігання негативно впливають на його конкурентоспроможність і, відповідно, формують закупівельну ціну, яка не завжди покриває витрати.

За таких умов найбільш доцільним є створення в регіоні заготівельно-збутових кооперативів з метою обслуговування власників особистих селянських господарств. Багаторічний позитивний досвід створення та функціонування об'єднань у молочарських кооперативи виробників, яким належать переробні підприємства, набуто в Голландії, Данії, Польщі. Формуван-

ня власних фондів кооперативу відбувається за рахунок добровільних пайових і вступних внесків його членів. Створення кооперативу дозволить селянам на паритетних засадах об'єднати свої ресурси і поступово нарощувати матеріально-технічну базу заготівлі, зберігання та транспортування молока і молокопродуктів.



На першому етапі створення кооперативу, коли ще невідомі обсяги заготівлі молока, пай кожного потенційного члена кооперативу визначається залежно від кількості корів, яку утримує індивідуальний товаровиробник. Для визначення обсягів заготівлі й продажу молока кооператив проводить індивідуальне опитування всіх його членів. Визначаються також інші потреби й послуги, якими бажають скористатися члени кооперативу. Це може бути потреба в реалізації зернових, овочів, живої худоби, м'яса, інших сільськогосподарських продуктів, одержання постачальницьких послуг (придбання комбикормів, мінеральних добрив, насіння кормових культур, борошна, крупи, цукру тощо).

Після проведення реєстрації, на першому засіданні правління кооперативу розподіляє обов'язки між своїми членами, наділяючи кожного певним колом функцій і відповідальності за виконання зазначених вище обов'язків. Лише після проведеного опитування розраховують пай залежно від кількості молока, яке продаватиме член кооперативу.

У молочарські кооперативи входять, як правило, найбільші групи сіль-

ського населення. Це викликає необхідність державної підтримки їх хоча б на початковому етапі розвитку. Тільки шляхом матеріальної підтримки можна вирівняти мізерний пайовий фонд кооперативу з його реальними потребами. Є достатньо прикладів, коли місцеві ради реально допомагають новоствореним молочарським кооперативам, передаючи приміщення під молокозбірні пункти на безоплатній основі або надаючи іншу конкретну допомогу.

Для окремих сільських поселень створення молочарських кооперативів — це фундаментальна основа підвищення зацікавленості місцевих жителів у доцільності розширення молочного скотарства. Більше того, збільшення поголів'я молочної худоби спонукатиме до розширення площ пасовищ і сіножатей і це супроводжуватиметься оптимізацією земельного фонду з метою зменшення розбалансованості агроландшафтів. В окремих регіонах, зокрема, у Волинській області, місцева влада запровадила низку стимулюючих важелів для посилення зацікавленості сільського населення у придбанні корів племінних порід.

Молочарський кооператив в умовах інвестиційного дефіциту — чи не єдиний спосіб для сільських поселень на депресивних територіях самостійно створити необхідні виробничо-технічні умови для розширення виробництва, заготівлі і зберігання молока і на цій основі забезпечити його високу якість. В окремих випадках, молочарський кооператив виступає ефективною формою об'єднання одноосібних виробників молока для успішної конкуренції з крупними сільськогосподарськими підприємствами. Зарубіжний досвід свідчить, що формування заготівельно-збутових та молочарських кооперативів якраз і створює фінансові та організаційні передумови для розвитку інноваційно-технологічної бази виробництва сирого молока. **АП**

На сільських територіях необхідно стимулювати створення молочарських кооперативів, що ліквідує синдром стихійної та невпорядкованої заготівлі молока і забезпечить підвищення інноваційно-технологічних можливостей його зберігання та транспортування.

8-й МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФОРУМ

ЗооВетЭкспо



2012

10-12
апреля

Международный
информационный спонсор:

PETS International
Linking people's business in a pet's world

Главный
информационный
спонсор в Украине:

ЗооДруг
It's Ukraine's highest quality choice magazine for pet owners.

Официальный
информационный спонсор:

VEIZOO

Партнеры:

ПРИРОДА

BEFORE

Информационный
спонсор:

AQUATERRA
— это качество вашей жизни.

Международная
специализированная выставка

ЗооЭкспо-2012

Тематические разделы:

- Товары и аксессуары для домашних животных
- Аквариумистика
- Террариумистика
- Пчеловодство
- Государственные, профессиональные и любительские структуры и ассоциации
- Специализированная литература
- СМИ

В рамках выставки:

- Международный конкурс грумеров **Ukrainian Master Groom 2012**
- Кафе для животных «**Мастер Зоо**»
- 2-й Украинский конкурс **Детского Аквадизайна**
- Конкурс по запуску и декорированию **нано-аквариумов**
- Семинары, презентации

Международная
специализированная выставка

ВетЭкспо-2012

Тематические разделы:

- Ветеринарное оборудование и препараты



Место проведения: МВЦ, пав. №1
Броварской пр-т, 15, г. Киев, Украина

Выставочная фирма «Троян»
Тел./факс: +38 (044) 258-01-23,
258-02-37

manager@trojan.kiev.ua
www.zoovetexpo.com; www.trojan.kiev.ua

ЗНАК ЯКОСТІ: БІЛЕ ЧИ ЧЕРВОНЕ

Входження України до СОТ надало можливість виходу нашої продукції на закордонні ринки. Втім, на сьогодні українські вина здебільшого не є конкурентоздатними через те, що за якістю вони не відповідають європейським стандартам.

Поняття якості продукту з позицій його відповідності вимогам споживача склалося саме в умовах ринкової економіки. Ідея такого підходу до визначення якості продукції належить голландцям.

У сучасній теорії можна виділити три рівні якості на підприємстві:

1) організаційний рівень, на якому якість пов'язана зі ступенем задоволення зовнішніх потреб споживачів продукції;

2) процесний рівень, тобто рівень функціональних підрозділів підприємства, на якому якість визначається технологіями, сировиною, кваліфікацією працівників і рівнем виконання основних процесів та функцій;

3) рівень виконавця, на якому якість визначається точністю, завершеністю, своєчасністю, новизною та вартістю продукції.

В умовах ринкової економіки успішна діяльність будь-якої компанії можлива лише в тому випадку, коли вироблені нею продукція та (або) послуги відповідають чітко визначеним потребам, середовищу застосування і призначення; мають необхідні споживчі властивості; відповідають чинним (прийнятним, погодженим) нормативним документам; відповідають чинно-

му законодавству та іншим вимогам суспільства; пропонуються покупцеві за конкурентоспроможними цінами; обумовлюють одержання прибутку.

Яка компанія — така якість

Провідні фахівці галузі давно встановили, що якість продукції на 95% залежить від якості організації процесів діяльності, і лише на 5% — від інших причин. Тому більшість провідних компаній у світі концентрують свої зусилля на підвищенні якості продукції через якісну організацію процесів діяльності, а системи управління такі компанії називають системою управління якістю.

Головними завданнями управління якістю на виноробних підпри-

ємствах України є контроль за станом та якісним складом сировинної бази виноробства, дотриманням технологічних правил переробки винограду, обробки виноматеріалів з метою запобігання фальсифікації вин, вермутів, коньяків України та брендів.

Контроль якості продукції і процесів, а також заходи з управління якістю є найважливішими компонентами загальної стратегії управління фірмою, їм приділяється достатня увага всім персоналом. Основними центрами управління якістю є лабораторія управління якістю, контрольно-виробнича лабораторія, а також контролери в цехах і на дільницях.

На всіх етапах технологічного циклу проводиться суворий контроль

КАРТИНКА КРИЗЬ СКЛО

Згідно з даними Міжнародної організації винограду і вина (OVI), світове споживання вина падає. Однак вітчизняні компанії прогнозують, що виробництво вина в Україні вже до 2014 року може зрости на 110%.

Винний ринок України експерти оцінюють у 23 млн декалітрів або 800 млн USD у грошовому вираженні. Українські компанії виробляють 85% вин, 15% — імпорт.

Помітно збільшилася кількість імпортованих вин на полицях магазинів. У списку імпортерів лідирують Молдова, Грузія і Франція, вина яких користуються найбільшою популярністю в українських споживачів.

якості застосовуваних продуктів і використовуваних процесів:

- контроль якості сировини (вміст цукру, кислотність, колір, смак винограду);
- контроль якості води;
- контроль якості застосовуваних допоміжних матеріалів (пляшка, пробка, короб, хімічні препарати);
- контроль технологічних процесів та продуктів у процесі переробки;
- контроль якості готової продукції.

Контроль якості в процесі виготовлення продукції здійснюють відділ технічного контролю (ВТК), а також виконавці і керівники виробничих підрозділів. Основне завдання ВТК — запобігти випуску продукції, що не відповідає вимогам стандартів і технічних умов, проектно-конструкторської та технологічної документації, умовам поставки та договорів, або некомплектної продукції, для чого необхідно зміцнити виробничу дисципліну й підвищити відповідальність усіх ланок виробництва за якість продукції.

Контроль якості продукції поділяють на три види: вхідний, міжопераційний і вихідний (приймальний).

Вхідний контроль — перевірка якості сировини та допоміжних матеріалів, що надходять у виробництво. Постійний аналіз якості поставлених

сировини й матеріалів дозволяє впливати на виробництво підприємств-постачальників, домагаючись підвищення якості.

Уся сировина та допоміжні матеріали, що надходять на підприємство, піддаються вхідному контролю.

Вхідний контроль допоміжних матеріалів передбачає перевірку кожної

партії за наступними напрямками: наявність документів, що засвідчують якість, стан упаковки, маркування, проведення контролю на відповідність технічним вимогам.

Перед проведенням випробувань передбачається кондиціонування зразків при встановленій температурі і відносній вологості повітря протягом певного

СЕРГІЙ ТРИГУБЕНКО, голова Державної сільськогосподарської інспекції

Питання створення і проведення лабораторного контролю перебуває на особливому контролі в Держсільгоспінспекції. Враховуючи той факт, що питання контролю у виноробстві часто піднімаються, а контроль на належному рівні так і не було організовано, оскільки до моменту створення державної сільськогосподарської інспекції не існувало органу, який виконував би ці функції, для нас вирішення проблеми цього напрямку визначене як першочергове завдання.

Ми ведемо консультації з провідними виробниками лабораторного обладнання про придбання високоточної техніки для лабораторій.

Планується, що кожна з лабораторій матиме відповідне обладнання та кваліфікацію на проведення всіх робіт, які визначені інспекцією.

Ми будемо посилювати лабораторний потенціал Державної інспекції, щоб регіональні лабораторії проводили вимірювання з високими аналітичними характеристиками і інтерпретацією результатів лабораторних досліджень.

На базі існуючих лабораторій буде створена контрольно-лабораторна сітка, лабораторія здійснюватиме контроль і моніторинг на європейському рівні, чим, своєю чергою, забезпечить і гарантує якість виноробства та іншої продукції аграрного комплексу на вітчизняному ринку.



часу. Партію приймають, якщо кількість дефектних одиниць допоміжних матеріалів менше або дорівнює прийнятно-му числу, вказаному у відповідній нормативній документації.

Партію бракують, якщо кількість дефектних одиниць допоміжних матеріалів, хоча б по одному з показників, дорівнює або більше бракувального числа, вказаного у відповідній нормативній документації.

Контроль технологічних процесів передбачає контроль, що здійснюється в певних точках процесів освітлення, бродіння, рівень наливу, закупорювання, оформлення, укладання в транспортну упаковку). Даний контроль здійснюється співробітниками лабораторії, технологічною службою, а також операторами лінії розливу.

Контроль готової продукції на відповідність вимогам нормативної документації є обов'язковою умовою отримання якісної продукції.

Міжопераційний контроль охоплює весь технологічний процес. Цей контроль іноді називають технологічним, або поточним. Мета міжопераційного контролю — перевірка дотримання технологічних режимів, правил зберігання та пакування продукції між операціями.

Вихідний (приймальний) контроль — контроль якості готової продукції. Мета вихідного контролю — встановлення відповідності якості готових виробів вимогам стандартів або технічних умов, виявлення можливих дефектів. Якщо всі умови ви-



конані, поставка продукції дозволяється.

ВТК перевіряє також якість упаковки і правильність маркування готової продукції.

Умовною мірою якості товарів є їх сорт.

Сорт — це якісна градація товару за одним або декількома показниками, які встановлені нормативною документацією.

Наразі на підприємствах є два види технічного контролю — внутрішній та зовнішній.

Зовнішній контроль за якістю українських вин згідно із законодавством здійснює Державна інспекція сільського господарства.

Але нова досконала система тільки в процесі створення. Наразі спеціалісти Держінспекції сільського господарства зазначають, що хотіли б створити систему, яка була б гармонізована з європейською системою, бо виробники вина прагнуть зовнішніх ринків.

Наші фахівці активно вивчають досвід інших країн з контролю за вином, виноматеріалами, виноградниками і таке інше.

Для досягнення високих стандартів якості на українських виноробних підприємствах необхідно також забезпечувати дотримання міжнародних стандартів, зокрема, серії ISO 9000, які пришвидшать створення систем управління якістю, що містять організаційну структуру, методика, процеси й ресурси, необхідні для здійснення загального управління якістю.

Крім того, якість вітчизняних вин може бути не завжди такою, якою вона могла б бути через неправильне розмежування типів вин. Можливості, які в цьому відношенні надає енологія, використовуються ще далеко не повністю.

Як показує досвід виробників вина з розвинених країн, головним марке-

НЕ ВТІШАЮТЬ

Британська компанія Berry Bros. & Rudd, яка спеціалізується на продажах вин з усього світу, зробила свій прогноз щодо розвитку винного ринку протягом наступних 50 років. На думку представників компанії, цей сегмент до 2060 року може кардинально змінитися. І ці прогнози не дуже тішать.

Через півстоліття може стати зовсім іншою географія районів виноробства. Наприклад, найбільш значним і якісним світовим виробником вина стане Китай. А ось вина з Шампані та Австралії припинять своє існування. Провідними світовими виробниками ігристих вин стануть європейські північні країни, і зокрема Великобританія.

Крім того, масовому споживачеві буде не так уже й цікаво, з чого зроблено вино. Тобто покупці вже не звертатимуть особливої уваги на склад вина, і нікого не збентежить те, що в напої немає і краплі натурального виноградного соку. Вино може припинити бути синонімом натуральності.

тинговим інструментом на ринку вина є якість продукції, поширення інформації про якість продукції та гарантії контролю якості.

На українському ринку разом із розвитком культури споживання вина дедалі більша частина споживачів робитимуть свій вибір на користь вина, якість якого гарантовано інформацією про виробника, місце походження виноматеріалів.

Враховуючи те, що під географічним позначенням розуміють позначення території, на якій виробляються вина з особливими якісними характеристиками, а назва цієї території використовується для позначення якості вина, цей інструмент захисту прав інтелектуальної власності може більш ефективно сприяти як просуванню українського вина на глобальному рівні, так і збереженню наявних ринків збуту.

Головними завданнями управління якістю на виноробних підприємствах України є контроль за станом та якісним складом сировинної бази виноробства, дотриманням технологічних правил переробки винограду, обробки виноматеріалів з метою запобігання фальсифікації вин, вермутів, коньяків України і брендів; задля успіху на зовнішніх ринках українським виробникам вина необхідно підвищувати якість своєї продукції, посилювати технічний контроль, створювати системи управління якістю та дотримуватися міжнародних стандартів якості; виділені види технічного контролю якості продукції виноробної галузі як внутрішнього, так і зовнішнього, у комплексі мають значно підвищи-

ти якість продукції, що виробляється українськими виноробними підприємствами.

SITEVI — виставка, яка проходить один раз на два роки і яка містить найновіші досягнення у виноробстві та овочівництві, демонструє комплексні підходи в різних аспектах галузі, а саме щодо якості упаковки для торгівлі вином, обгортки й упаковки для фруктів та овочів. Як кажуть організатори, SITEVI — це виставка на міцність у своїй професії. Саме на цій єдиній у світі виставці можна дізнатися про все необхідне для успішного та якісного ведення виноробства та овочівництва.

Мало винограду й багато вина

Дивно, але Україна, збираючи приблизно 500 тис. тонн винограду, виробляє щорічно близько 16,5–17 млн декалітрів вина. Тобто продукції випускається значно більше, ніж вирощується сировини, і цей факт змушує покупців насторожено ставитися до якості вітчизняного вина.

Виробництво вина, за даними Держстату, тис. дал

	2011	2010
Вино виноградне	17 003,9	29 566,1
Вино столове, спирт від 9 до 13%	11 442,4	13 374,5
Вино виноградне газоване	74,7	374,4
Вино з концентрацією спирту більше 15%	5 486,8	15 817,2
Вино «Шампанське»	3 730,5	4 207,1
Вина ігристі, крім вина «Шампанське»	1 716,1	1 814,1

Подейкують, що 80% від усього українського вина — це підробки, або порошокове вино.

Експерти стверджують, що причин засилля фальсифікату кілька, але основною є відсутність сировинної бази. Загальна площа виноградних угідь в Україні складає менше 90 тис. га. Невелика кількість якісної сировини, а також прагнення виробників максимально знизити витрати зумовили те, що в Україні велика частка вина (до 60%) виготовляється з вичавків.

Крім того, останнім часом все більше говорять про «порошкові вина». Винороби стверджують: «Порошкові вина — нова ера українського виноробства». Нині ж справжнє вино занадто дороге, а 80% українських виробників використовують ненатуральні компоненти. Натуральне вино не може бути дешевим.

За оцінками фахівців, висадження одного гектара винограду сягає 8–15 тис. USD. Перший урожай з посадженої ділянки можна буде одержати через чотири-п'ять років.

Компанії ведуть роботу з відновлення виноградників. Висаджуються в основному червоні сорти винограду, оскільки саме на червоні вина в країнах СНД, у тому числі в Україні, традиційно існує високий попит.

Згідно з офіційними даними, переробкою винограду, випуском вина, шампанських вин і коньяку займається близько двохсот підприємств України. Серед них чітко вирізняються дві великі групи: традиційні підприємства, що мають власні виноградники, і компанії нової хвилі, що займаються винятково розливом вина. Головний козир останніх — уміла презентація торговельної марки. Якщо опанувати цим мистецтвом, то на винний ринок можна вийти практично з будь-якого сектору харчової промисловості. ■■■

СПІВПРАЦЯ ПОЧАЛАСЯ

Фахівці Державної інспекції сільського господарства України ознайомилися з системою контролю за якістю виноробної продукції в Республіці Франція, де побували з робочою поїздкою на Міжнародній виставці з виноробства та овочівництва «SITEVI 2011», яка проходила в місті Монпельє.

Зокрема, фахівці Держсільгоспінспекції зустрілися з керівником регіонального відділення Департаменту ведення аграрного комплексу та сектору виноробства П'єром Лабруєром, який розповів про державну систему контролю за якістю виноробства в найбільшому регіоні Франції та в усій країні загалом. Пан П'єр під час зустрічі також зазначив, що у Франції всю повноту відповідальності за якість виробленої продукції несе виробник. Сам контроль здійснюється в три етапи: спочатку свою продукцію ретельно перевіряє виробник, оскільки він безпосередньо зацікавлений, потім відповідні лабораторії, а вже потім до процесу контролю долучаються державні органи.

Під час зустрічі французька сторона висловила готовність до співпраці та допомоги у створенні на теренах України професійної служби контролю за вином і вирощуванням виноматеріалів та винограду.

Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»

ВИНО ПОЧИНАЄТЬСЯ З САДЖАНЦЯ



Виноградарсько-виноробна підгалузь є однією з важливих складових АПК, особливо на півдні.

Природно-кліматичні умови Південного та Західного регіонів України більш сприятливі для вирощування винограду столових і технічних сортів, тому тут зайнято під виноградниками близько 92% усієї площі та виробляється понад 96% від усього обсягу виробництва винограду. Це дозволяє забезпечувати високий рівень споживання винограду та продуктів його переробки, підприємствам вести ефективне виробництво, а державі — отримувати надходження до Державного бюджету, а також мати стабільні робочі місця для сільського населення.

Проте за останні 20 років підприємства виноградарсько-виноробної підгалузі агропромислового комплексу України вдвічі скоротили площі та валове виробництво винограду, а виробництво виноградних саджанців — у десятки разів.

Основою розвитку та інтенсифікації виноградарсько-виноробної підгалузі є розсадництво. Найбільшого розвитку воно набуло у 80-ті роки минулого століття. В цей час вироблялося понад 50 млн штук щеплень саджанців винограду, що дозволяло щороку проводити закладку молодих виноградників на площі від 13,2 до 19,7 тис. га у 1981 році.

Через скрутний фінансовий стан підприємств, зниження їх платоспроможності та попиту на саджанці вітчизняне розсадництво посадкового матеріалу винограду занепадає.

Стратегія економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим до 2020 року передбачає насамперед відродження підгалузей виноградарства та виноробства. Реалізація цього напрямку можлива лише за наявності стабільного виробництва якісного вітчизняного садивного матеріалу, собівартість якого значно дешевша, ніж виробленого за кордоном.

Вирощування садивного матеріалу винограду, реалізація комплексу

організаційних, агротехнологічних та економічних заходів проводяться з метою забезпечення підприємств різних форм власності садивним матеріалом високої якості. Насадження виноградників здійснюється щепленими саджанцями в районах, де кореневу систему насаджень необхідно захистити від філоксери, нематод, морозу або підвищеного вмісту солей у ґрунті. За відсутності небезпеки пошкодження кореневої системи винограду для насадження використовують кореневласні саджанці.

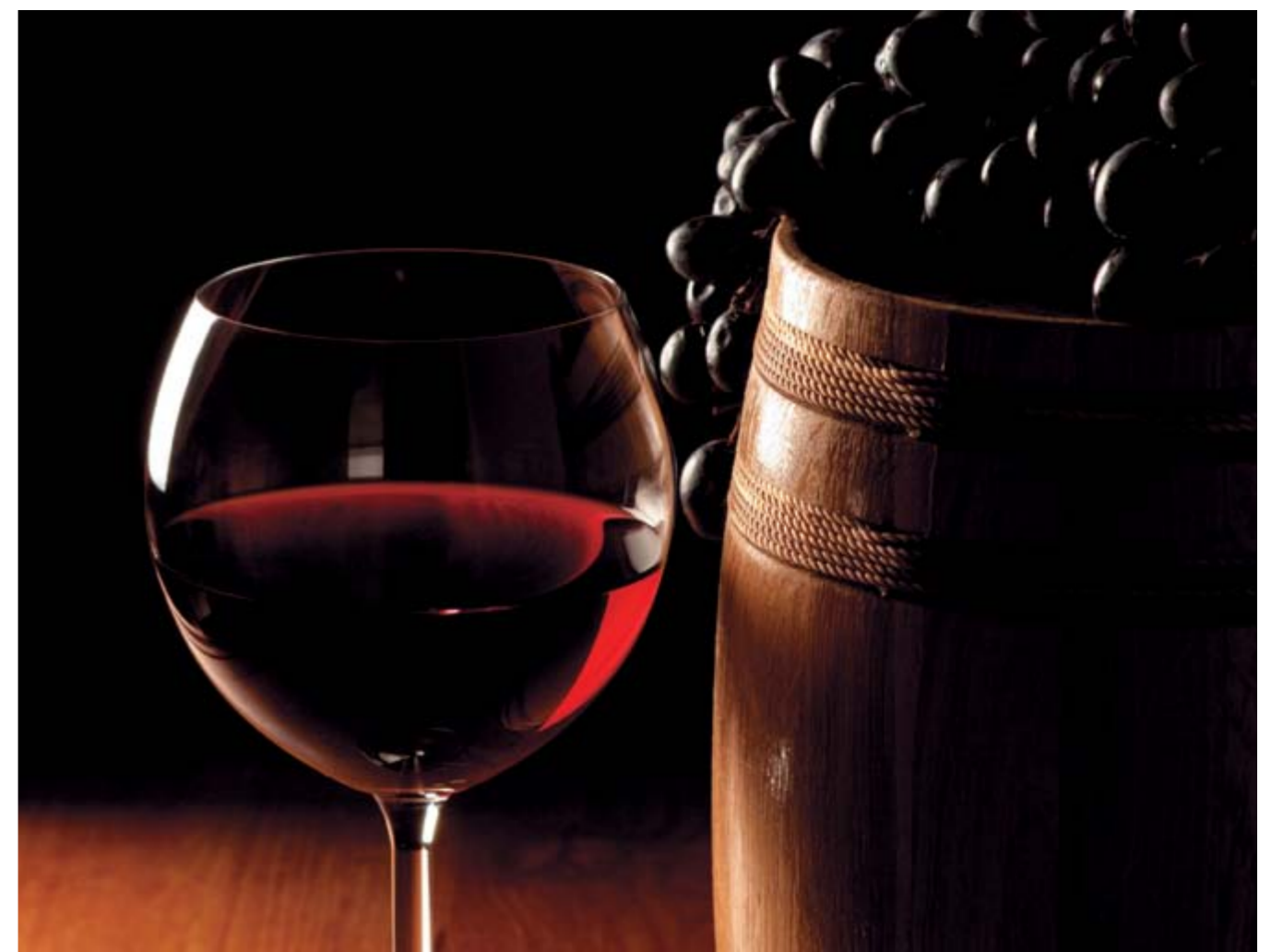
Динаміка виробництва щеплених виноградних саджанців свідчить про скорочення у 2010 році порівняно з попередніми роками удвічі, а з 1980 року — у 24,7 рази.

В останні роки саджанці для закладання молодих виноградників завозять з інших регіонів країни або з-за кордону, що може призвести до скорочення площ під аборигенними місцевими сортами винограду (Альбілю Кримський, Мускат чорний, Мускат білий, Мускат рожевий, Бастардо та ін.).

Виробництво щеплених виноградних саджанців на підприємствах Криму, млн шт.

Роки	Кількість, млн штук
1980	17,3
1990	6,0
1997	0,8
2008	1,4
2009	1,5
2010	0,7

Для нормального відтворення виноградарства на підприємствах Криму слід відродити роботу плодорозсадницьких підприємств, розсадницьких комплексів, майстерень із виготовлення виноградних щеплень. Особливе значення варто приділити підготовці майстрів виноградних щеплень та забезпеченню необхідним устаткуванням. Важливим питанням відродження плодорозсадництва є інвестиції. Отож, час шукати гроші. А виноградна лоза потім віддячить. **АП**



ВІД ПУНКТУ А ДО ПУНКТУ Б

Сергій ЗІНЧЕНКО,
«Агро Перспектива»

Усе більшого значення набувають питання не лише про те, що і скільки виробити, а також як зберегти і доставити в потрібний пункт відповідної якості. В аграрному секторі все активніше розвивається новий напрямок — логістика.

Основою агробізнесу є сільське господарство, яке виробляє продукти харчування для населення і сировину для багатьох галузей промисловості. Інші сфери обслуговують сільське господарство, хоча кожна з них має самостійне значення.

У сферу ресурсів входять галузі, що забезпечують сільське господарство технікою, кормами, насінням, добривами, хімічними засобами захисту рослин і тварин та іншими матеріальними чинниками виробництва. До них входять кредитні установи, без яких сільське господарство існувати не може. Ця сфера формує ринок ресурсів сільського господарства, визначає його технічний і технологічний рівень, впливає на величину витрат сільського господарства через ціни й умови кредитування.

Сфера агросервісу включає широкий спектр видів діяльності: забезпечення сільськогосподарських підприємств технікою на умовах оренди або лізингу, ремонт сільгосптехніки і забезпечення запасними частинами, проведення меліоративних робіт, агрохімічних, наукових досліджень і упровадження нових технологій, управління, координація роботи сільськогосподарських підприємств, підготовка та перепідготовка кадрів.

Маркетингова сфера агробізнесу включає галузі, які забезпечують рух сільськогосподарського продукту від поля (ферми) до споживача, тобто збирання, транспортування, зберігання, переробку і реалізацію продукції. У цій сфері визначаються потреби держави і населення в продуктах сільськогосподарства, тобто вона відповідає на три головні питання ринкової економіки: Що виробляти? Скільки виробляти? За якою ціною продавати? До неї входять підприємства оптової та роздрібною торгівлі, сховища, заготівельні та переробні підприємства, біржі, аукціони і т. д.

Очевидно, що роль логістичної сфери достатньо велика у формуванні конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників і продовжує зростати з розвитком ринкових відносин. Зрештою, на думку багатьох вчених, у перспективі вона набуде першочергового значення серед інших сфер агробізнесу.

Зазначимо, що використання принципів та прийомів логістики у практичній діяльності вітчизняними аграрними товаровиробниками вимагає врахування специфічних особливостей галузі.

Особливості аграрного

Відомо, що сільськогосподарське виробництво має низку специфічних особливостей, які впливають на ринкову ситуацію, поведінку фермерів,

функціонування аграрного ринку і суміжних галузей. Ці особливості полягають у наступному:

1. Пересікання виробничо-економічних процесів із природно-біологічними процесами. Природно-біологічний чинник є головним у забезпеченні ефективності виробництва, виборі технологій, комплексу сільськогосподарського виробництва, набору машин, хімічних засобів захисту рослин, добрив, організації праці.

2. Природною особливістю сільськогосподарства є його сезонність. Сезонністю визначається нерівномірне використання робочої сили і техніки, багатьох матеріальних ресурсів, а також нерівномірне надходження доходів. У сільському господарстві висока частка постійного капіталу порівняно зі змінним капіталом, постійних витрат порівняно зі змінними.

3. Тривалість виробничого циклу. Особливістю сільськогосподарства є той факт, що рослини і тварини ростуть порівняно повільно. Пришвидшити цей процес товаровиробникам практично неможливо, як і збільшити кількість виходу телят, порослят, ягнят порівняно з природними можливостями.

4. Залежність кінцевих результатів виробництва від погодних умов. Сільськогосподарське виробництво залежить від погодних умов, що зумовлює коливання урожайності та ва-

лового збору. Саме тому усі країни світу використовують державну підтримку низькодохідного сільськогосподарського виробництва та інструменти державного регулювання ринку аграрної продукції.

5. Відмінності в родючості землі. Родючість землі за регіонами і за окремими господарствами може істотно відрізнитися. Тому однакові затрати капіталу та праці на різних ділянках землі забезпечують різні фінансові результати.

Унаслідок цього виникає проблема земельної ренти і регулювання доходів, проблема дотацій одних регіонів порівняно з іншими.

Ринок продукції сільськогосподарства є ринком вільної конкуренції. На цьому ринку велика кількість незалежних продавців, а отже, ціна автономно встановлюється на середньому рівні і впливати на неї окремі продавці не можуть. Продукція сільськогосподарства практично однорідна та стандартизована. Тому виробник обмежений в організації реклами свого товару, йому важко виділити якості, властиві лише його продукції. У сільськогосподарському виробництві немає патентів на технологію, що також полегшує проникнення на цей ринок.

Ще однією особливістю ринку аграрної продукції є помітне державне регулювання (дотації, фінансово-кредитна політика, пільгові податки, пільгові ціни на електроенергію, на паливно-мастильні матеріали). Усе це впливає на ринкову ціну, яка не повною мірою залежатиме від співвідношення попиту і пропозиції, тобто механізм функціонування цього ринку дещо гіпертрофований.

Залежно від ринків

Ринки, що функціонують у сфері ресурсів агробізнесу, також специфічні. Тут виділяються три галузі: сільськогосподарське машинобудування, виробництво хімічних засобів захисту рослин і добрив, кормовиробництво. Ці галузі характеризуються олігопольною структурою, тобто домінуванням на ринку декількох великих фірм. Для олігопольного ринку є звичним узгодження дій цих фірм, тобто конкуренція між ними не буває гострою, а отже, в наявності прагнення до монополізації.

Висококонкурентне сільськогосподарське виробництво є ринковим партнером, споживачем продукції напівмонополізованих галузей. Ця суперечність ставить сільськогосподарських товаровиробників у нерівні ринкові умови, коли їх постачальники можуть підвищувати ціни на продукцію, а вони не можуть цього робити, що зумовлює порушення паритетності обміну між цими галузями.

Маркетингова сфера агробізнесу неоднорідна не лише за складом і функціями, але й щодо ринкових характеристик, унаслідок чого можна виділити чотири типи ринків.

Перший тип — ринок сировинних продовольчих ресурсів є основним для таких галузей, як борошномельно-круп'яна, цукрова і т. д. Характерними його особливостями є відносна однорідність продукції, низький рівень стандартизації, реалізація товарів великими партіями.

Другий тип — ринок продовольчих товарів характеризується високим рівнем переробки, продукція є неоднорідною. Неоднорідність продукції за сортами, якістю, взаємозамінністю у споживанні породжує потужну конкуренцію і незначну варіацію у цінах. На цьому ринку кожний товаровиробник прагне вирізнитися через створення характерних ознак продукту, проводить активну рекламу, удосконалює упаковку та оформлення товару, використовує різні канали руху товару.

Третій тип — ринок однорідної продукції з низьким рівнем переробки (свіже й охолоджене м'ясо, молочні продукти і т. д.). У даному випадку слід зазначити, що чим нижче рівень переробки, тим менші можливості диференціації продукції, а, отже, й цін, інтенсивності реклами.

Четвертий тип — ринок продовольчого сервісу, який включає усі форми громадського харчування від невеликих буфетів до дорогих ресторанів. Цей ринок дуже специфічний і неоднорідний. У ньому можна виділити кілька підгруп із різним рівнем монополізації і реклами, із ціноутворенням, що варіює від вільного ринкового до монопольного.

Характеризуючи ринок продовольчих товарів загалом, необхідно

зазначити, що цей ринок в основному монополістичної конкуренції з відносно великою кількістю фірм і широкою продуктовою диференціацією. Разом із ціновою конкуренцією на цьому ринку велике значення має нецінова конкуренція.

Логістика там і тут


Досвід провідних країн світу доводить, що з логістичними технологіями пов'язане отримання 20–30% валового національного продукту даних країн. Разом з тим, підвищений інтерес до логістики за кордоном пов'язаний із забезпеченням нею комплексного обліку й економії витрат із закупівлі та збуту продукції. За експертними оцінками, застосування методів логістики

дозволяє знизити рівень запасів на 30–50% і скоротити час руху продукції на 25–45%.

За результатами опитування бізнесменів США, Японії і семи західноєвропейських країн, встановлено, що використання методів логістичного управління у процесах виробництва та товароруху продукції дозволяє скоротити обсяги запасів на підприємствах на 30–70%, підвищити продуктивність праці на 25–50%, знизити собівартість продукції майже на 30% та витрати у сфері руху товару — на 20%.

Управління логістичних методів управління є актуальним і для вітчизняних аграрних підприємств, що зумовлено такими чинниками:

VF «ПЕРЕМОЖЕЦЬ ТЕСТУ 2010 РОКУ»



ВЕРВАТ	ВЕРВАТ	ВЕРВАТ	ВЕРВАТ
Простота в управлінні – Досить декілька інструктажів для нового комбайнера	Тривалість вивантаження повного бункера – 40 секунд, вивантажується на ходу, збільшуючи продуктивність і прибутковість (на 4 га в день більше буряків)	Висока потужність (більше 2 га/год) з мінімальним ремонтом та витратами на підтримку	Комфортність для водія: рівень шуму 68 дБ, всі функції управління – в межах досяжності руки, ще й автопілот та автоматичне регулювання рівня глибини колки

VERVAET UKRAINE продаж нових та б/в комбайнів, повний спектр гарантійного та сервісного обслуговування
 Т.ф.: (03854) 320-78 Моб.: (067) 382-43-58
 E-mail: omegaagroteh@ukr.net

- високі витрати на виробництво і реалізацію вітчизняної аграрної продукції;
- значним відставанням сфери обігу аграрної продукції від виробничої сфери;
- відсутністю стратегії розвитку систем розподілу продукції. Збутом сільськогосподарської продукції зайнята велика кількість посередницьких структур, які збільшують витрати, що перевищують у 2–2,5 рази первинну ціну продукції;
- недосконалістю інфраструктури аграрного ринку та відсутність організованих оптово-роздрібних ринків сільськогосподарської продукції;
- слабким рівнем розвитку сучасних засобів електронних комунікацій;
- відсталістю транспортної інфраструктури, перш за все в якості автомобільних доріг;
- високим рівнем фізичного та морального зносу рухомого складу транспорту. Крім того, витрати на транспортування обтяжені тим, що більше третини автодоріг і автомобільних мостів не відповідають сучасним вимогам, що висувуються до інженерних споруд;
- низьким рівнем розвитку виробничо-технічної бази складського господарства;
- недостатнім розвитком промисловості з виробництва сучасних видів якісної тари і упаковок.

Логістичний підхід вимагає дотримання таких принципів: системність, цілісність, оптимізація сумарних витрат, єдність проектування та реалізації бізнес-процесів. Отже, логістика дозволяє комплексно, з системних позицій охопити всі етапи сфери обігу аграрної продукції: «закупівлю ресурсів — виробництво — зберігання — збут — транспорт — споживання». Це сприяє тому, що зберігання і транспортування стають невід'ємними елементами виробничого процесу, що істотно змінює критерії оцінки ефективності у вищезгаданій системі.

Раніше функція цього комплексу орієнтувалася на мінімум витрат у кожній з ланок (відповідно на закупівельну діяльність, виробництво, зберігання (складування), збут, транспортування продукції). На відміну від цього підходу, логістичний підхід орієнтує підприємство на відмову від ізольованого розгляду витрат, у результаті чого



Логістика (англійське слово logistics від грецького λόγος (логос), що є пропорція, підрахунок, підстава, промова) може розглядатися як:

- наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками;
- галузь бізнесу або частина напрямку корпорації, функцією якої є забезпечення переміщення і зберігання продукції та сировини для забезпечення виробництва й продажу.

У найширшому сенсі логістикою називають будь-які процеси, пов'язані з транспортуванням, зберіганням та обробкою будь-яких предметів.

Термін «логістика» був уперше застосований у військових операціях і стосувався насамперед процесів забезпечення армійських підрозділів. Останніми роками, однак, термін набув широкого вжитку в бізнесі й тепер асоціюється саме з корпоративною лексикою.

Сучасне уявлення про логістику значною мірою відрізняється від оригінального. Якщо раніше термін описував фізичний рух сировини і товарів, то тепер він включає планування, закупки, транспортування, зберігання.

Подальшим розвитком логістики є термін управління ланцюгом поставок.

змінюється критерій суми вказаних витрат, що базується на оптимальному значенні кожного з доданків.

Характерні риси логістики в аграрній сфері визначаються особливостями функціонування ринків у системі агробізнесу, специфікою попиту та пропозиції, а також формуванням цін в агропродовольчому комплексі.

Основна мета агрологістики полягає в доставці необхідного ресурсу від постачальника (джерела) до споживача за найефективнішим із можливих варіантів (потрібний ресурс у необхідній кількості, необхідної якості, в потрібний час, з мінімальними витратами, максимально можливою кількістю споживачів). Основними завданнями агрологістики є:

- визначення потреби в необхідних матеріальних, інформаційних, фінансових та трудових ресурсах;
- обґрунтування розміру фінансових коштів на придбання і доставку необхідної кількості ресурсів;

- встановлення довгострокових зв'язків із суб'єктами аграрного ринку;
- визначення кількості, довжини і ширини каналів розподілу аграрної продукції;
- вибір умов поставки і форм оплати продукції та послуг;
- визначення оптимальних розмірів партій поставок аграрної продукції;
- вибір тари і упаковки продукції;
- вибір способу і послідовності транспортування і переробки сільськогосподарської продукції;
- визначення умов складування і зберігання аграрної продукції;
- організація виконання замовлень на продукцію і послуги;
- вибір методів управління запасами сільськогосподарської продукції;
- розробка організаційної структури логістичної системи та її ланок;
- формування інформаційного забезпечення агрологістичної системи. ■ АП

Віктор ДІХТЯР, «Агро Перспектива»

ПОТУЖНЕ ГАЛЬМО?



Велике значення для зв'язку між галузями народного господарства, між містом і селом, між окремими районами країни має транспорт. Він сприяє суспільно-територіальному поділу праці, значною мірою формує економічну спеціалізацію господарства окремих районів. Багато хто з індивідуалів, що мають рештки продовольства, вивозили б його до найближчого міста на продаж. Але часто-густо транспортна проблема гальмує всі бізнесові наміри.

Стрижневою проблемою формування системи транспортного обслуговування АПК є балансування потреб сільськогосподарських підприємств у перевезеннях, з провізними можливостями транспортної системи. Слід виділити два аспекти цієї проблеми. По-перше, ринкові механізми повинні забезпечити випереджаючі темпи розвитку автотранспорту порівняно з розвитком інших підкомплексів аграрного виробництва, по-друге, забезпечити формування оптимальних пропорцій між зміною вантажообігу сільськогосподарських вантажів і обсягів виробництва основної сільськогосподарської продукції за розвитку системи транспортного обслуговування.

У результаті недостатньо правильної політики управління та функціонування транспортний комплекс АПК України не став одним із найпотужніших чинників розвитку комплексу, а перетворився на одне з найпотужніших гальм на дорозі соціально-економічного розвитку.

Об'єктивний підхід

На сьогодні все більшого значення набувають регіональні підходи до формування нових економічних стосунків, що враховують інституційні особливості територій. При чому принципи побудови і функціонування будь-якої транспортної регіональної моделі однакові і виходять із знань об'єктивних закономірностей функціонування ринку транспортних послуг.

Сільськогосподарські угіддя України мають значні територіальні відмінності, пов'язані з диференціацією, зональністю ґрунтових і кліматичних умов. Земельні ресурси — важливий чинник впливу на структуру сільськогосподарства й агропромислового комплексу загалом. Саме від них за раціонального ведення господарства залежить співвідношення галузей сільськогосподарства, зокрема рослинництва і тваринництва.

На функціонування автомобільного транспорту активно впливають не лише зовнішні, а й внутрішні чинники, які сформувалися під впливом регіональних, історичних, соціальних та інших процесів. До зовнішніх належать вплив ринкових механізмів господарювання, особливості функціонування автотранспортної системи регіону, організаційно-правові відносини, соціальні умови, безпека руху, інновації, маркетингові і логістичні чинники. До внутрішніх — інфраструктура, трудові ресурси, фінансові ресурси, екологічна ситуація.

На території України проходить 169,4 тис. км автомобільних доріг, з них державного значення — 20,5 тис. км, доріг місцевого значення — 148,9 тис. км, ґрунтових — 3,8 тис. км, тобто дороги з твердим покриттям у загальній довжині автомобільних доріг становлять 97,8%.

Перехід економіки на ринкові умови господарювання викликав форму-

вання нових видів відносин між споживачами і товаровиробниками, що змінило структуру транспортних потоків, значна частина яких тепер припадає на автомобільний транспорт, а це, своєю чергою, поставило підвищені вимоги як до автомобільних доріг загалом, так і конкретно до сільського їх сектору. Дороги — це артерії економіки держави. По них ідуть вантажні потоки між містами й селами, регіонами та державами. Тільки за наявності якісних доріг автотранспорт може ефективно виконувати свої функції та задовольняти потребу населення у переміщенні.

Дорога до села

Нині одне з найболючіших питань — це стан доріг у сільській місцевості. Багато ще сільських населених пунктів розташовані на деякій відстані від автодоріг загального користування, і тому постає питання про забезпечення під'їздами з твердим покриттям до цих населених пунктів. А вже сучасна мережа доріг не забезпечує нормальне сполучення, не завжди сприяє задоволенню потреб сільського населення.

На сьогодні 269 сільських населених пунктів (в 13 областях України) ще не мають під'їздів із твердим покриттям. Сумарна протяжність під'їздів, які необхідно побудувати, становить 808,9 км. Найбільша кількість таких населених пунктів у Чернігівській (101), Сумській (64), Харківській (32), Одеській (22) та Рівненській (21) областях.

Нині в Україні в середньому на одне село припадає всього 2,41 км сільських доріг низької якості, що призводить до значних втрат продукції. Також вони повинні забезпечувати життєдіяльність 511 сільських мешканців (середня чисельність сільського населеного пункту), а це не сприяє вирішенню соціальних проблем сільського населення.

Відсутність під'їздів із твердим покриттям до значної кількості населених пунктів, а також наявність великої кількості доріг із перехідним типом покриття обмежує, особливо в осінньо-весняний період, доступність жителів цих населених пунктів до об'єктів соціальної інфраструктури, чим спричиняє їх транспортну дискримінацію.

Сільські дороги — це шлях до розв'язання комплексу проблем різних сфер: виробничої, побутової, житлово-комунальної, освіти, охорони здоров'я, культури і спорту тощо; до розв'язання проблем сільської молоді та пенсіонерів. Також сільські дороги є важливою ланкою сільської економіки.

Важливим є той факт, що з економічної точки зору будівництво в кожному селі, особливо невеликому, школи, кінотеатру, лікарні, поліклініки, бібліотеки, сучасного торгового центру, не доцільне. Як правило, у сільських бюджетах відсутні кошти як на будівництво вищезазначених об'єктів соціальної інфраструктури, так і на їх утримання. Проте сільські жителі згідно з Конституцією мають рівне з іншими громадянами країни право на отримання соціальних гарантій на рівні державних соціальних стандартів. Таке право може бути реалізоване шляхом створення у кожному районі області системи базових сіл, облаштованих добре обладнаними поліклініками, школами, об'єктами культурного призначення за умови забезпечення надійного доступу до базових сіл з периферійних населених пунктів. Підвищення стандартів

якості життя сільських жителів і реалізація їх конституційних прав прямо залежать від розвитку місцевої дорожньої мережі.

Той, що все вирішує

Раціоналізація розміщення об'єктів соціальної інфраструктури допомагає зекономити кошти на їх будівництві та обслуговуванні. Для досягнення позитивних результатів у даному напрямі потрібен системний, комплексний підхід та об'єднання зусиль на державному і регіональному рівнях.

Транспорт — важливий чинник формування територіальної структури господарства. Він може прискорювати або ж затримувати процес територіальної концентрації підприємств у певних господарствах, центрах, забезпечувати нормальне функціонування різних елементів їх територіальної організації на промислових комплексах. Вплив транспортного чинника залежить від рівня розвитку транспортної системи. Чим розвиненіша, різноманітніша і розгалуженіша транспортна мережа, чим більше функціонує ефективних транспортних засобів, тим сприятливіше тран-

спортне положення будь-якого об'єкта території. Недостатній розвиток транспортної системи обмежує можливості формування і розвитку господарства на окремих територіях. Транспортний чинник певною мірою визначає галузеву і територіальну структуру народногосподарського комплексу. Це пов'язано з тим, що на будь-яке перевезення сировини, матеріалів чи готової продукції витрачається якась кількість праці. Внаслідок цього зростає, іноді досить істотно, вартість продукції, що перевозиться.

Автомобільний транспорт України потребує значного технічного оновлення, оптимізації структури парку за вантажопідйомністю, типами кузова, наявністю спеціалізованих транспортних засобів, особливо малої вантажопідйомності. Необхідним є підвищення питомої ваги дизельних двигунів на автомобілях вітчизняного виробництва, вдосконалення системи технічного обслуговування та ремонту автомобілів за рахунок розвитку мережі сервісного обслуговування, створення нових і модернізації старих автотранспортних заводів.

Роль транспорту в сільськогосподарському виробництві постійно

зростає, питома вага транспортних витрат загалом в їх обсязі збільшується. Транспортний чинник відіграє все більшу роль у конкурентній боротьбі за ринки збуту сільськогосподарської продукції. Витрати на доставку продукції до місць її реалізації становлять значну частку. Від його використання значною мірою залежить конкурентоспроможність аграрних підприємств. ■ АП

На функціонування автотранспортної системи активно впливають не тільки зовнішні, а й внутрішні чинники, які склалися під впливом економічних, історичних, соціальних та інших процесів. До зовнішніх належать вплив ринкових механізмів господарювання, особливості функціонування автотранспортної системи, організаційно-правові відносини, соціальні умови, безпека руху, інновації, маркетингові та логістичні чинники. До внутрішніх — інфраструктура, трудові ресурси, фінансові ресурси, купівельна спроможність населення, екологічна ситуація.



ПІД ЗНАКОМ ТЕМРО

Рік Дракона в Україні, зважаючи на прогнози розвитку сегментів соняшнику та кукурудзи, може пройти під знаком ТЕМРО.

Tempo Väderstad — нова високопродуктивна напівпрічпна сівалка, призначена для технічних культур, яка здатна забезпечувати сівбу кукурудзи та соняшнику на швидкості 15–17 км/год.

При цьому зберігаються:

- задана норма висіву;
- стабільна глибина загорання;
- рівномірний розподіл насіння у рядках;
- високий рівень управління та контроль за технологічним процесом.

Сівалка обладнана єдиним великооб'ємним бункером для добрив.

Можна використовувати в різних системах обробки ґрунту: і за мінімальної, з наявністю на поверхні частини пожнивних решток попередника, і за традиційної, що передбачає підготовку ґрунту з використанням плуга.

Нагадаємо: Tempo Väderstad складається з рами та певної кількості висівних секцій. На сьогодні розроблено сегмент шести- та восьмирядних сівалок. Об'єм бункера для насіння однієї висівної секції становить 70 л. Кожна висівна секція запускається власним електричним мотором, який взаємопов'язаний зі швидкістю сівалки, що визначається за допомогою радара. Усі секції мають однакову швидкість висіву насіння, але є можливість індивідуально з кабіни трактора вимикати кожен мотор по черзі з правої або лівої сторін. Дуже зручно на полях із непра-

вильною конфігурацією і на обсівах з метою економії посівного матеріалу та уникнення загущення посівів. На кожній висівній секції встановлені сенсори висіву насіння. Вони використовуються для контролю якості висіву насіння. Сенсори контролюють середню кількість насіння на гектар, відстань між насінням, пропуски насіння, наявність двійників і попереджають оператора під час сівби, якщо задана кількість висіву насіння не досягається.

Висівні секції, своєю чергою, можуть бути обладнані функцією внесення гранульованих пестицидів, які спрямовуються в зону рядка з насінням. Вони приводяться в дію окремими електричними моторами з власною контролюючою робочою станцією. Якщо будь-який з електромоторів, втративши контроль, припиняє роботу, то система подає попередження на комп'ютер кабіни трактора. Сівалки Tempo можуть бути з внесенням або без внесення добрив. З внесенням добрив сівалка обладнана великим бункером для добрив (8-ми рядна сівалка має бункер об'ємом 1700 л) і сошниками. Відповідна функція допомагає під час сівби насіння внести у ґрунт необхідну кількість добрив, які можна розмістити неподалік від рядка насіння (2–5 см) і глибше або менше глибини загорання насіння за необхідності. Будова бункера для добрив дозволяє проводити завантаження великими мішками по 500, 800, 1000 кг та інших розмірів, а також різними видами завантажувачів.

Залежно від системи основного та передпосівного обробки, а також

різних властивостей ґрунту полів (твердості ґрунту, вологості, наявності пожнивних решток), можна регулювати навантаження кожної секції окремо для рівномірної глибини загорання насіння на високій швидкості 15–17 км/год та за різних умов сівби.

Глибина висіву насіння залежить від розміщення коліс-копірів і регулюється в межах від 2 см до 8 см. В борозну насіння потрапляє з потоком повітря. Аби зупинити й щільно притиснути насіння до дна борозни, в конструкції сівалки передбачено притискне колесо. Воно сприяє рівномірному розподілу насіння уздовж рядка і стабільності загорання насіння на задану глибину, забезпечуючи добрий контакт насіння з ґрунтом.

Після проходження висівних V-подібних дисків та притискного колеса залишається відкрита борозна з рівномірно розміщеними на дні насіннями, яку необхідно загорнути. Для цього на висівних секціях встановлені закриваючі колеса, мета яких — стиснути з боків відкриту борозну для покращення контакту насіння з ґрунтом і загорнути насіння розпушеною землею для кращого проникнення повітря до насіння та його проростання. Залежно від ґрунтових умов можна регулювати притискне зусилля коліс завдяки різним рівням пружини.

Якщо на поверхні поля, де проводиться сівба, наявна значна кількість пожнивних решток, камінців або великих грудок, то перед висівною секцією доцільно встановлювати очисники рядків.



Кожна висівна секція забезпечена індивідуальним дозуючим пристроєм насіння.

Висівний пристрій є унікальною розробкою провідного конструктора Герта Гілстрінга із заводу VÄDERSTAD-VARKEN AB. Лише на одному висівному пристрої та його елементах зроблено 29 патентів.

Дозуючий пристрій має видвижну заслінку для регулювання рівня насіння. Крім того, заслінка може бути закрита повністю для вільного доступу до висівання. Під час сівби в дозувальному пристрої створюється відокремлення кожної насінини окремо на висівному диску з отворами певного діаметру, крім того, підвище-

ний тиск допомагає в переміщенні насіння від дозуючого пристрою через трубку до дна борозни. Тиск у дозуючому пристрої завжди повинен становити 3,5 кПа. Тиск повітря створюється вентилятором сівалки, який приводиться в дію від валу відбору потужності трактора. Повітря від вентилятора проходить через мережу повітропроводів і потрапляє через повітряну решітку до дозуючого пристрою. Повітряна решітка розподіляє потік повітря в корпусі дозуючого пристрою й перешкоджає потраплянню сміттєвої домішки, більшого розміру за отвори в решітці.

У корпусі дозуючого пристрою є також відсікач насіння для відокремлення надлишкового насіння, яке прикріпилося більше одного до отвору диска під дією тиску повітря. Відсікач складається з трьох роликів, які від-

штовхують надлишкове насіння від отворів висівного диску. Мета даної функції — зниження до мінімуму кількості двійників та пропусків насіння. Коли регульоване колесо відсікача встановлене на нульовій позначці, ролики повинні закривати половину отвору на висівному диску.

Загальну картину робочого процесу сівалки можна відслідковувати й контролювати не виходячи з кабіни трактора з допомогою комп'ютера, яким укомплектована сівалка.

Надзвичайно простим і зручним є налаштування норми висіву насіння з кабіни трактора. Перед цим необхідно підібрати відповідні диски з необхідним діаметром отворів. Для сівби кукурудзи використовуються диски на 32 отвори, з діаметром отворів від 4 до 6 мм, а під час сівби соняшнику — диски на 21 отвір, з діаметром отворів від 3 до 4 мм. Ввімкнувши вентилятор з допомогою валу відбору потужності трактора, необхідно довести тиск повітря у висівній системі до рівня 3,5 кПа. Калібрування норми висіву проводиться на одній з висівних секцій, попередньо вибравши за бажанням, розмістивши під ним пробний мішечок. Потім необхідно задати в комп'ютері необхідну відстань між насіннями в рядку. В цьому випадку автоматично комп'ютер розраховує кількість насіння на гектар. Альтернативним цьому може бути введення кількості насіння на гектар, а комп'ютер автоматично розраховує відстань між насінням у рядку. Підтвердивши налаштування, необхідно перейти в калібрувальне меню. Натиснути кнопку С й утримувати її натиснутою доти, доки дозуючий пристрій висівної секції не буде відкалібровано. Калібрування вважається закінченим, якщо висвітлюється необхідна кількість насіння, загальна якість висіву на рівні не менше 95–96%, кількість пропусків і двійників — не більше, ніж по 2%. Слід зауважити, що необхідно використовувати лише відкаліброване й чисте від сміттєвих домішок насіння.

Налаштування норми висіву добрив займає приблизно 5–7 хвилин.

Отож, якщо у вас в планах розвивати виробництво соняшнику чи нарощувати виробництво кукурудзи, то вам потрібно орієнтуватися на червоні прапори Väderstad.

ПОЗИТИВНА ДИНАМІКА

Поки вітчизняне машинобудування ламає голову над тим, яким буде його майбутнє і відносини з сучасними виробниками зерна, аграрії активно купують техніку, яку пропонує ринок. Здебільшого мова йде про привезене з-за кордону.

Продавці техніки кажуть, що попит на техніку відновився на рівні літа 2008 року, а саме цей період вважається піковим за роки незалежності.

Аграрії знову купують і знову формують черги на сівалки, тракто-

ри, комбайни. Продавці переконані, що позитивна динаміка буде тільки посилюватися. Головне, щоби збереглася і позитивна динаміка виробництва зерна й соняшнику та їх продаж. ■■■

Купівля деяких видів с/г техніки аграріями в 2010 році, за даними Держстату

	Кількість, штук	Середня ціна, грн/штука
Трактори всіх видів	2931	340508,6
Потужність менше 40 кВт, з них	78	127430,9
«Беларус»	25	143092,7
Потужність від 40 до 60 кВт, з них	538	133710,0
«Беларус»	228	128229,4
«МТЗ»	211	125331,7
«ХТЗ»	16	244793,7
Інші	44	159810,3
Потужність від 60 до 100 кВт, з них	1336	195666,0
«Беларус»	678	148669,7
«МТЗ»	371	143130,0
«ЮМЗ»	17	156040,8
«Case»	22	1046591,7
«Claas»	3	1153219,0
«Fendt»	6	1402355,3
«Foton»	5	207339,8
«Hurlimann»	2	500270,0
«John Deere»	23	451172,3
«Massey Ferguson»	1	624533,0
«New Holland»	27	388894,4
інші	112	322234,2
Понад 100 кВт, з них	979	668789,9
«Беларус»	202	316912,8
«Кий»	10	209721,2
«ЛТЗ»	2	233906,0
«ХТА»	41	299136,0
«ХТЗ»	147	341445,0
«Case»	101	998397,0
«Challenger»	13	1637899,4
«Claas»	13	863331,8
«Deutz-Fahr»	7	978049,4
«Fendt»	31	1280713,6
«JCB Fasttrac»	2	1409650,0
«John Deere»	146	1132599,1
«Kirovets»	1	340000,0
«Massey Ferguson»	15	795611,6
«Mercedes-Benz»	1	45000,0
«New Holland»	73	950582,8
«Valtra»	3	1040019,7
«Versityl»	6	884749,7
«Vredo»	1	1649029,0
Інші	164	523392,1
Плуги	1076	70261,9
Культиватори	2015	85911,4
Борони дискові	1579	108764,0
Сівалки	2215	204383,6
Розкидачі гною і добрив	951	56909,5
Машини і пристрої для поливу	342	130908,7

У спеціалізована Виставка



АГРОТЕХНІКА

**29 лютого –
2 березня 2012**

**ВЦ «Шувар-Експо»
Львів, вул. Хуторівка, 4-Б**



Тематичні розділи виставки :

- сільськогосподарська техніка:
- трактори
- комбайни
- міні-трактори, мотоблоки
- культиватори
- плуги
- сівалки
- косарки
- обприскувачі
- картоплесаджалки
- причепи
- копачки
- машини для очищення та сепарування зерна
- запчастини та комплектуючі
- засоби захисту рослин
- добрива

Аналітичний партнер:



Генеральний інтернет-партнер:



Генеральний інформаційний партнер:



Інформаційні партнери:



Інформаційні спонсори:



Контакти

тел./факс: (032) 244-18-88
e-mail: expolviv@gmail.com
web: www.expolviv.ua

Організатор



Екологічна стабільність ЯЧМЕНЮ ЯРОГО

Досліди виконані на полі ДДАУ в сівозміні кафедри селекції та насінництва на сортах ячменю ярого: Прерія, Донецький 12, Донецький 14, Донецький 15, Партнер, Адапт, Галактик, Гетьман, Сталкер, Вакула, Фенікс, трьох провідних селекційних установ.

Площа ділянки — 20 м², повторність чотирикратно, протягом п'яти років відповідно до методичних вказівок із державного сортопробування сільськогосподарських культур. Дисперсійний і кореляційний аналізи виконувалися за методикою Б. А. Доспехова. Параметри адаптивної здатності і відносної стабільності в онтогенезі за кількісними ознаками розраховували, користуючись методикою А. В. Кільчевського, Л. В. Хотильової.

Науковці відпрацювали оптимальну структуру посівних площ на 2012 рік. Зважаючи на стан озимини, радять пересівати й розширювати площі під яровими. «Наразі відпрацьовується оптимальна структура посівів ярих зернових культур, якою передбачено розширення посівних площ у 2012 році кукурудзи, пшениці, ячменю, вівса, гороху, зернового сорго, сої та круп'яних культур», — каже міністр агропроду Микола Присяжнюк. І хоча ячмінь буде не основною культурою для пересіву озимини, тим не менше культурою важливою, адже попит на ячмінь хороший.



Дисперсійний аналіз урожайності

Джерело дисперсії	df	m
За сортами	10	74,75*
За середовищами	4	8629,53*
За взаємодією	40	34,14*
Випадкові відхилення	165	11,82

* вірогідно при P = 0,05

Дисперсійний аналіз продуктивності ячменю ярого дозволив виявити вірогідність різниці між сортами за всіма ознаками. Істотний внесок у мінливість вносить середовище, значні відмінності виявляються також по середовищах і менші за взаємодії «сорт — середовище». Аналізуючи параметри відносної адаптивності за ознакою «врожайність», виділено такі сорти, як Адапт, Вакула, Прерія, Сталкер, Фенікс, що вказує на можливість їх використання для створення продуктивного вихідного матеріалу.

За кожною ознакою досліджуваних сортів екологічна стабільність індивідуальна. Сорт може бути стабільним за однією ознакою і нестабільним за іншою. Основне практичне значення має стабільність ознак продуктивності, яка є відправною точкою в аналізі стабільності комплексу ознак. Нами були розраховані парні кореляції стабільності врожайності та стабільності інших ознак. Досліджувані ознаки формуються на різних етапах органогенезу, а саме: загальна кущистість (ЗК) — I, II, III; продуктивна кущистість (ПК) — III, IV; кількість зерен у колосі (КЗК) — IV, V; кількість зерен з рослини (КЗР) — VI–IX; маса зерна колоса (МЗК); маса зерна з рослини (МЗР); маса 1000 зерен (МТЗ) — X–XII.

Тому представлені кореляції відображують онтогенетичний аспект стабільності.

За ознаками загальна кущистість і кількість зерен з колоса — кореляції високі (0,73–0,65), що підтверджує необхідність контролю екологічної стабільності в селекційному процесі, у зв'язку з можливою втратою стабільних форм під час відбору на продуктивність. Негативні ознаки відмічені за ознаками довжина колоса та маса 1000 зерен.

Отже, у ячменю ярого стабільність інтегрального показника врожайності забезпечується пластичністю (нестабільністю) пов'язаних з нею морфологічних ознак. Сорт як складна біологічна система зберігає свою сталість у результаті дії компенсаторних зв'язків між багатьма ознаками, а їх мінливість зберігає стійкість сорту в цілому. Тим не менш, існують ознаки, стабільність яких забезпечує і стабільність урожайності: кількість зе-

рен із рослини (r = 0,42), маса зерен з рослини (r = 0,36), маса зерна колоса (r = 0,47). Ці ознаки можна використовувати для відбору екологічно стабільних форм.

Під час створення стабільних сортів за врожайністю абсолютна стабільність за всіма складовими її ознаками не є самоціллю. Схема селекційного процесу повинна дозволити оцінювати сорти не лише за середнім значенням ознаки, а й за екологічною стабільністю, аналізувати параметри середовища як фону для відбору. У такому разі можливо створювати сорти з різною реакцією на середовища, що дозволить селекціонеру реалізувати принцип екологічної спрямованості на сукупність середовищ або на виробничі умови, де буде вирощуватися сорт, зі збереженням його екологічної стабільності. Для цього необхідно використовувати на всіх етапах селекційного процесу 2–3 стандартні сорти, які різняться за продуктивністю, з різною реакцією на умови середовища. Така оцінка контролює стабільність генотипів і виділяє найбільш пристосовані з них. **АГ**

Відносна стабільність кількісних ознак сортів ячменю ярого

Ознака	Сорт											r**
	Прерія	Донецький 12	Донецький 14	Донецький 15	Партнер	Адапт	Галактик	Гетьман	Сталкер	Вакула	Фенікс	
ОК	14,8	6,1	18,3	10,6	8,5	22,3	13,9	8,3	15,7	40,6	15,0	0,73*
ПК	13,8	7,8	16,1	9,6	26,6	10,1	19,6	4,3	19,6	40,1	11,6	0,38*
ДК	20,9	25,8	8,6	6,9	0,0	6,3	0,0	0,0	7,0	7,8	11,5	-0,02
КЗР	22,4	10,8	26,7	17,4	29,3	8,7	16,9	10,4	31,9	78,6	15,8	0,42*
КЗК	10,5	1,6	9,4	0,0	0,0	7,8	5,5	12,8	13,2	43,9	12,2	0,65*
МЗР	23,8	18,2	38,8	22,6	27,0	11,0	16,3	20,6	23,9	86,8	17,9	0,36*
МЗК	12,1	11,9	23,3	9,2	10,7	12,5	15,4	25,5	13,6	53,2	16,7	0,47*
МТЗ	5,8	8,2	14,9	6,5	14,5	8,6	13,9	15,9	9,1	8,4	4,6	-0,31*
ВР	23,9	12,6	15,7	12,4	7,6	15,2	15,2	22,7	23,5	21,7	13,1	0,44*
Урожайність	34,8	28,8	27,7	27,8	30,3	39,3	30,6	31,7	32,2	39,0	32,1	—

* вірогідно при P = 0,05; ** r — коефіцієнт кореляції між стабільністю сортів за врожайністю та ознакою, що вивчається

СІЧЕНЬ. ЗИМУЮТЬ РЕКОРДИ

Вздовж траси на Полтавщині зиму-
ють рекорди в полі.

Це ж яким міг бути врожай, якби зібра-
ли все і не залишили кукурудзу на полі.

Цікаво, чому виробники не зібрали?
Або все занадто добре в АПК, або...

Питання з питань: чому не зібрали?
Невигідно? А може, таким чином агра-
рії Полтавщини вирішили виконувати
програму зі збільшення виробництва
м'яса свинини: будемо відгодовувати
польових мишей «до рівня» молочних
поросят.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ & ІНОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ

7-10 лютого 2012

Agro Animal Show

2012

Міжнародна виставка ефективного тваринництва

- ПЛЕМІННА СПРАВА
- ТЕХНОЛОГІЇ УТРИМАННЯ
- ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ТВАРИННИЦТВА
- ПЕРЕРобКА ТА ЗБЕРІГАННЯ ПРОДУКЦІЇ
- КОРМОВИРОБНИЦТВО
- ПТАХІВНИЦТВО
- ВЕТЕРИНАРІЯ
- УТИЛІЗАЦІЯ ВІДХОДІВ

Дирекція виставки Agro Animal Show: тел./факс: +38 044 461-9368, 490-6469. E-mail: agro@kmya.kiev.ua

www.animal-show.in.ua

Генеральний організатор:

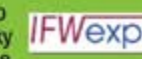


Київський міжнародний
контрактний ярмарок

Співорганізатори:



Французьке агентство
міжнародного розвитку
підприємств UBI France



IFWexpo GmbH

Генеральний інформаційний партнер:



Місце проведення:
Виставковий центр



КИЇВ Е К С П О П Л А З А

Україна, м. Київ, вул. Салютна, 2-Б,
ст. метро „НИВКИ“

III Форум AGRO-2012: ЕВОЛЮЦІЯ АГРАРНИХ РИНКІВ

5-6 квітня 2012 року, Київ

- ❖ Тенденції розвитку українського сільського господарства
- ❖ Залучення фінансування в агробізнес України
- ❖ Земельні відносини в сучасних українських умовах
- ❖ Товарні ринки України: тенденції розвитку і прогнози



Організатори

Conference
house



Детальна інформація та реєстрація
за тел.: 044 541 18 38
або на сайті www.ch.kiev.ua

Генеральний
інформаційний партнер



Інформаційна підтримка

Prostobiz.ua
Путівдатель в мере Бізнес-Фінанс

АГРАРНАЯ НЕДЕЛЯ